Қазақстан Республикасы
Ішкі істер министрлігі
Төтенше жағдайлар комитеті

Азаматтық қорғау республикалық
оқу-әдістемелік орталығы

Азаматтық қорғау бойынша тыңдаушылардың өз бетімен дайындалуына арналған

ОҚУ МАТЕРИАЛДАРЫ

(№ 4 шығарылым)

Алматы-2020 ж.

МАЗМҰНЫ:

201 тақырып.	АҚ саласындағы ҚР заңнамасы	3
202 тақырып	ҚР Әскери Доктринасы	7
203 тақырып	АҚ-ны ұйымдастыру тәртібі	11
204 тақырып	Объектіде АҚ іс шараларын жоспарлау. Объектіде АҚ бойынша құжаттар тізімі	16
205 тақырып	АҚ саласындағы мемлекеттік бақылау	23
206 тақырып	Объектіде АҚ-ны ұйымдастыру. Объектінің АҚ күші, АҚҚ міндеттері	30
207 тақырып	Ерекше кезеңде АҚ енгізуде объектіде басқарма мен байланысты ұйымдастыру	35
208 тақырып	АҚ инженерлік құрылыстары	40
209 тақырып	Эвакоргандар және олардың міндеттері, эвакошараларды өткізу тәртібі	46
210 тақырып	Объектілерде эвакуациялық шараларды ұйымдастыру	50
211 тақырып	Соғыс уақытында объектінің тұрақты жұмыс істеутәртібі	53
212 тақырып	Тыныс алу органдары мен теріні жеке қорғау құралы. ЖҚҚ ұстау тәртібі және оларды қолдану тәртібі.	57
213 тақырып	Химиялық зақымдануды және радиоактивті сәулеленуді бақылау және РХБ, аспаптары, олармен жұмыс істеу тәртібі	62
214 тақырып	Арнайы өңдеу өткізу	64
215 тақырып	Радиациялық жағдайды бағалау әдісі	67
216 тақырып	Химиялық жағдайды бағалау әдісі	70
217 тақырып	Азаматтық қорғауды бейбіт уақыттан соғыс жағдайына ауыстыру ережесі.	76
218 тақырып	Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру негізі	81
219 тақырып	АҚ бойынша санатқа жататын ұйымдардың жұмысшылары мен қызметкерлерін бекітіп қоюды ұйымдастыру	89
221 тақырып	АҚ бойынша әртүрлі санаттағы жұмысшылар мен қызметкерлерді оқытуды ұйымдастыру тәртібі. Объектіде оқу мен жаттығуды өткізу	92
222 тақырып	АҚ бойынша шартты белгілер және таңбалар. топографиялық картаға жағдайды түсіру.	96
223 тақырып	Соғыс уақытында алғашқы көмек көрсету	110
224 тақырып	Соғыс уақытында зардап шеккендерге психологиялық көмек көрсету	114
225 тақырып	АҚ қорғаныш құрылыстары бойынша ҚР құрылыс нормалары мен ережелері	118
226 тақырып	Халық пен ауыл шаруашылық жануарларын биологиялық қарудан қорғауды күшейту шараларының кешені	123

201 -ТАҚЫРЫП. АҚ САЛАСЫНДАҒЫ ҚР ЗАҢНАМАСЫ

ҚР ІІМ ТЖК Азаматтық қорғау республикалық
оқу-әдістемелік орталығы

201-тақырып : «Азаматтық қорғаныс саласындағы ҚР заңнамасы»

Оқу сұрақтары:

1. **Ақ негізгі міндеттері.**
2. **АҚ іс-шараларының құқықтық аспектілері.**
3. **Қорғаныс іс-шаралары жүйесіндегі АҚ.**

АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАНЫС
(АҚ мемлекеттік жүйесінің бөлігі)

ҚР *«Азаматтық қорғау туралы» Заңы 1-тап, 6- тармақша*

іске асырады

халықты, аумақты қорғау бойынша кешенді іс-шаралар:

1.Қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардың зақымдаушы факторының әсерінен

2. Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан

АҚ саласындағы заңнамалық актілер тізімі

1. **ҚР «Азаматық қорғау туралы» Заңы**
2. **ҚР «Қорғаныс және ҚК туралы» Заңы**
3. **ҚР «Соғыс жағдайы туралы» Заңы**
4. **ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы**
5. **ҚР «Ұлттық қауіпсіздігі туралы» Заңы**
6. **«АҚ іс-шараларын ұйымдастыру және енгізу тәртібі» ҚР ІІМ №190 бұйрық**

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы

2014 жыл 11 сәуір № 188

Ұйымдар үшін ықтимал төтенше жағдайлардың әлеуеті қауіптілігіне, әлеуметтік –экономикалық салдарының шамасына қарай азаматтық қорғаныс бойынша мынадай санаттар айқындалады: аса маңызды және санаттандырылған.

Осы баптың 2- тармағыа қосымша азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жататын ұйымдар міндеті:

1) азаматтық қорғаныс жоспарын әзірлеу және іске асыру;

2) объектілік сипаттағы төтенше жағдайды және оның зардаптарын жою бойынша іс-әрекет жоспарын әзірлеу, бекіту және іске асыру;

3) әскери қақтығыстарды енгізгенде жұмыскерлер мен объектілерді қорғау бойынша азаматтық қорғаныс іс-шараларын іске асыру;

4) азаматтық қорғаныс бойынша жұмыскерлерді оқытуды іске асыру;

5) запастар құру және ұжымдық және жеке қорғану құралдарын тұрақты дайындықта ұстау;

6) өз объектілерінде авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды өткізуді ұйымдастыру.

ҚР «Соғыс жағдайы туралы» Заңы

2003 жыл 5 наурыз № 391-II

- Республиканың мемлекеттік органдары мен өзге де ұйымдарын, сондай-ақ экономикасын соғыс жағдайы талаптарына сай жұмыс істеуге көшіру
- мемлекеттік резервтің материалдық құндылықтар запасына салынған тиымды алып тастау және оны пайдалану
- азаматтық және аумақтық қорғаныс іс-шараларын өткізу
- көлік, коммуникациялар және энергетика, сондай-ақ адамдардың өмірі, денсаулығы және қоршаған орта үшін аса қауіпті объектілер жұмысының ерекше режимін белгілеу
- Қарулы Күштердің мүдделеріне сай міндеттерді орындау үшін арнайы құрылымдар жасақтау, экономиканың іркіліссіз жұмысы мен халықтың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету
- халықты, шаруашылық, әлеуметтік және мәдени мақсаттағы объектілерді эвакуациялау, сондай-ақ азаматтарды және басқа адамдарды өмір сүруге қауіпті аудандардан, уақытша немесе тұрақты тұруы және орналасуы үшін оларға міндетті түрде тұрғын үй-жай және тұрғын үйге жатпайтын үй-жай бере отырып, басқа аудандарға уақытша көшіру

ҚР «Қорғаныс және ҚК туралы» Заңы

2005 жыл 7 қаңтар № 29

Арнаулы құрылымдар – жұмылдыру жарияланған кезде темір жолдар мен автомобиль жолдарын, теңіз және өзен порттарын, әуежайларды, аэродромдарды, байланыс желілерін, газ және мұнай құбырларын, энергиямен және сумен жабдықтау жүйелерін қалпына келтіру жөніндегі жұмыстарды орындау үшін өнеркәсіптің, ауыл шаруашылығының, көлік пен байланыстың кідіріссіз жұмысын ұйымдастыру үшін және медициналық көмек көрсету, өртті оқшаулау және жою үшін құрылатын құрылымдар

Халықты және Қазақстан Республикасы аумағын қазіргі заманғы зақымдаушы құралдың зақымдаушы әсерінен, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайдан қорғау мақсатында <u>Азаматтық қорғаныс ұйымдасытырылады.</u>

2. Азаматтық қорғаныс міндеті мен оны ұйымдастыру Қазақстан Республикасының заңымен анықталады.

Меншік нысанына қарамастан ұйымдар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес:

1) азаматтық және аумақтық қорғаныс жөніндегі іс-шараларды орындауға қатысады;

2) мемлекеттің жұмылдыру жоспарында көзделген іс-шараларды жүзеге асырады;

3) мемлекеттік қорғаныс тапсырысы міндетерін басымдық тәртібімен орындайды;

4) жұмылдыру кезеңінде және соғыс жағдайында өздерінің меншігіндегі мүлікті қорғаныс мұқтажы үшін Қазақстан Репубикасының Үкіметі белгілеген тәртіпен оның құнын кейіннен мемлекеттің өтуімен береді;

5) өз қызметкерлерінің әскери міндетін орындауы үшін қажетті жағдайларды жасайды.

Ұйым басшыларының міндеті

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру дайындығының жай-күйі, жұмылдыру дайындығы мүдделерінде жасалған шарттар (келісім-шарттар) мен тапсырыстардың орындалуы үшін жеке жауап береді;

Өндірісті жұмылдыру соғыс жағдайы кезеңі мен соғыс уақытына арналған тапсырыстарды орындау жөніндегі шарт міндеттемелерін орындау мақсатында дайындауды жүзеге асырады;

Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру мүдделерінде шарттарға (келісім-шарттарға) сәйкес тауарлар шығаруға, жұмыстар орындауға және қызметтер көрсетуге арналған тапсырыстарды орындайды ;

Әскери міндеттілерді бекітіп қою жөніндегі жұмысты ұйымдастырады және жүргізеді;

Ұйымдардан жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңі мен соғыс уақытында арнаған мемлекеттік қорғаныс мүдделері көзделген мемлекеттік тапсырмаларды орындаудан бас тартуға құқығы бар.

ҚР «Ұлттық қауіпсіздік туралы» Заңы

2012 жыл 69 қаңтар № 527

Әскери қауіпсіздік – әскери күштерді қолданумен немесе оны қолдану ниетімен байланысты сыртқы және ішкі қауіп-қатерлерден адамның және азаматтың, қоғам мен мемлекеттің өмірлік маңызы бар мүдделері қорғалуының жай-күйі

Қазақсатн Республикасының негізгі ұлттық мүддесі, Қазақстан халқы мен аумағын төтенше жағдайлар мен әскери қақтығыстар кезінде немесе осы қақтығыстардың салдарынан туындайтын қауіп-қатерлерден бейбіт уақытта және соғыс уақытында қорғау болып табылады

Ұлтық қауіпсіздікке негізгі қауіп, елдің қорғаныс қабілеті деңгейінің төмендеуі. Елдің халқы мен аумағын қорғау Азаматтық қорғаныстың дайындығын қалыпта ұстап тұру, әскери қауіпсіздікті қаматамасыз етеді.

Ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, ұлттық қауіпсіздікке тікелей қауіп-қатер төнген, оған қол сұғушылық болған жағдайларда, оның ішінде мелекетішілік, трансшекараық және жаһандық сипаттағы тосын және төтенше жағдайлар туындаған кезде ұлттық қаіпсіздікті қамтамасыз ету күштері мен құралдарын жұмылдыру арқылы, ұлттық мүдделерді қорғаудың қажетті деңгейіне жету мен қалыпта ұстаудан тұрады.

ҚР ІІМ бұйрығы «АҚ іс-шараларын ұйымдастыру және енгізу тәртібі»

2015 жыл 6 наурыз № 190

Қазақстан Республикасында азаматтық қорғаныс бойынша іс-шаралар мына деңгейлер бойынша ұйымдастырылады және өткізіледі:
- республикалық– елдің барлық аумағында;
- аумақтық– сәйкес әкімшілік – аумақтық бірлікте;
- объектілік– азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жататын ұйымдарда

Ақ бойынша санатқа жатқызылған, бірінші басшыға бағынатын салалық бөлімшелер немесе ұйымдарда АҚ-ны ұйымдастыру және енгізу бойынша бөлек жұмыскерлерге азаматтық қорғаныс іс-шараларын орындауды қамтамасыз ету жүктеледі.

Азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық іс-шаралары, ұйымдарды тұрғызу, кеңейту, жөндеу жұмыстарын жүргізу және техникалық қаруландыру жобасин әзірлейді;
Кәсіпорын, ғимарат құрылысының жобалық-сметалық құжатын әзірлеуде, келісуде, бекітуде

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. *Қазақстан Республикасының Конституциясы.*
2. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж. 1–бөлім (1-тарау, 1,2- баптар);*
ҚР «Қарулы Күштер және қорғаныс туралы» Заңы, 07.01.2005ж.;
3. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*

Қосымша әдебиеттер: *«Қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2019 жылғы 18 наурыздағы № 236-VI ҚРЗ*

202 -ТАҚЫРЫП. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӘСКЕРИ ДОКТРИНАСЫ

ҚР ІІМ ТЖК «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы»

Тақырып № 202: **«Қазақстан Республикасы әскери доктринасы»**

Оқу сұрақтары:

1. Әскери доктрина сипаты.
2. Қазақстан Ресбуликасы әскери қауіпке келтіруі мүмкін негізгі жағдайлар.
3. Қазақстан Республикасы әскери қауіпсіздігіне ықпал ететін факторлар.
4. Қазақсан Республикасының әскери қауіпсіздігін қамтамасыз ететін мақсаттар мен қағидаттар.
5. Қазақстан Республикасының әскери және қорғаныс қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қызметінің бағыты.

Қазақстан Республикасы әскери доктринасы

Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен бекітілген 2017 жыл 29 қыркүйек № 554

ҚР әскери доктринасы мемлекетте ресми қабылданған көзқарас жүйесін көрсетеді:

1. Мемлекеттің әскери қауіпсіздігін қамтамасыз ету

2. Қазақстан Республикасы қорғанысы

Әскери доктрина сипаты

1-4- бап

1. Анықтайды:

Мемлекеттік қызметтің негізгі бағыттары:
- әскери-саяси;
- әскери-стратегиялық;
- әскери-экономикалық салада;
- мемлекеттің жұмылдырылған дайындығы;
- Қазақстан Республикасы әскери ұйымын дамыту бойынша шаралар.

2.Ұстанымы:

Қорғаныс сипаты мен ұлттық мүддені қорғау үшін, Қазақстан Республикасының негізгі қолданатын ұстанымы:
- дипломаттық,
- саяси,
- құқықтық,
- экономикалық
- басқа да әскери емес қызметтер.

Қазастан Республикасы әскери доктринасы

3. Құқықтық негізі бар:
- ҚР Конституциясы
- ҚР Президентінің заңдары, жарлықтары;
- Қазақстан Республикасының ратификацияланған халықаралық шарттары.

4. Алдын ала келісілген:

Қазақстан Республикасы қызметтерінің негізгі бағыттарын анықтау қажеттілігі:
- әскери қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласында;
- қазіргі заманғы жағдай мен факторлардың әсерін есепке ала отырып, мемлекет қорғанысында.

ҚР әскери қауіпке әкелуі мүмкін негізгі жағдай:

8 - бап

1. Дүниежүзілік және өңірлік ірі мемлекеттер арасындағы қарама-қарсылықтың күшеюі

2. Халықаралық құқық тиімділігінің және халықаралық қауіпсіздік ұйымдарының мүмкіндіктерінің төмендеуі

3. Келісілген тыйым салынған мәселелерді бұзу, дүниежүзінде және өңірлерде стратегиялық шабуыл қаруын шектеу және қысқарту

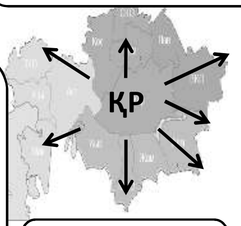

4. Дүние жүзінде жаппай зақымдау қаруының көбеюі

5. Терроризм мен экстремизмнің жаһандануы

6. Сепаратизм белсенділігінің өсу тенденциясын сақтау

7. Деструктивті (бүлдіргіш) күштің жаппай зақымдау қаруына, басқа да құралдар мен оларды өндіретін технологияға қолжеткізуді шектеу бойынша өткізілетін шаралар тиімділігінің төмендеуі

Қазақстан Республикасы әскери қауіпсіздігіне әсер ететін факторлар

9 - бап

1. Қазақстан Республикасында бақылау орнату үшін мемлекеттердің немесе әскери-саяси одақтардың ықпалын кеңейтуге ұмтылуы

4. Жаппай зақымдау қаруына деструктивті күштердің қолы жетуі.

3. Өңірді милитаризациялау және ҚР «Жаппай қару шығаруға» тарту.

2. Халықаралық террористік және экстремистік ұйымдардың өңірлердегі іс әрекеті белсенділігінің күшеюі, эмиссарларды қолдану.

5. Мемлекеттің әскери ұйымының хабарландыру жүйесіне бағдарламалық-техникалық ықпал етуді (кибератака) іске асыру

Қазақстан Республикасының әскери қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсаты мен принциптері

28,29-бап

Мақсат: Қазақстан Республикасына әскери қауіп төнген кезде адекватты әрекет ету үшін, мемлекеттің әскери потенциалын жоғарлату

Негізгі принциптер:

1.Қазақстан Республикасына әскери қауіптің сипатына, мемлекеттің әскери күшінің сәйкестігі.

2. Әскери күштің алдында әскери емес құралдардың мағынасын анықтайды.

3. Қарулы күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың соғысқа дайындығын, мемлекеттің жұмылдырылған дайындығын қалыпта ұстау.

4. Мемлекеттің әскери қауіпсіздігін қаматамасыз ету саласында жүргізілетін шаралар бағытының сәйкестігі.

5.Мемлекеттің әскери ұйымының дамуындағы сандық және сапалық сәйкестік.

Әскери қауіпсіздік пен қорғанысты қамтамасыз ету саласында ҚР қызметінің бағыты

33,37,8,50,57- **бап**

1. Әскери – саяси сала
2. Әскери – стратегиялық сала
3. Әскери- экономикалық сала
4. ҚР жұмылдырылған дайындығы
5. ҚР әскери ұйымының дамуы

1. Әскери-саяси салада

33- бап

1. Басқа мемлекеттермен ынтымақтастық және тату қарым – қатынасты дамыту бағытында саясат жүргізу.

2. Басқа мемлекеттермен теңдікті сақтау және олардың ішкі істеріне араласпау.

3. Халықаралық пікірталастарды бейбіт түрде шешу.

4. Әскери күшті бірінші болып қолданудан бас тарту.

5. Мемлекеттің әскери ұйымын нығайту.

6. Әскери қауіптің алдын алу мен қиып өту үшін тиімді шараларды пайдалану.

2. Әскери-стратегиялық сала:

37-бап

І - бөлім

1. Қарулы күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың соғысқа дайындығын, мемлекеттің жұмылдырылған дайындығын қалыпта ұстау.

2 Әуе кеңістігі мен Мемлекетік шекараны қорғау.

3. Аумақтық сулардың мемлекеттік ұлттық маңыздылығын қорғау (теңіз).

4. Мемлекеттік және әскери объектілерді қорғау.

5. Төтенше жағдай режимин қамтамасыз ету, әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайдың алдын алу мен жою.

6.Диверсияның және террористік актілердің алдын алу және жолын кию.

2. Әскери-стратегиялық сала:

37-бап

II - бөлім

7. Мемлекеттік шекарада болатын қақтығыстарды жою және алдын алу.

8. Қарулы қақтығыстарды жою және шешімін табу.

9. Агрессия мен әскери күшті қолданудан стратегиялық тежеу.

10. Стратегиялық өріс алуға Қарулы Күштің дайындығын қамтамасыз ету.

11. Мемлекетті қарумен қорғау үшін, стратегиялық іс-әрекеттерді енгізу.

12. Қазақстан Республикасы ратификацияланған халықаралық шарттарға сәйкес шараларға қатысу.

Қазақстан Республикасының салалардағы қызметі бағыты

48,50,52- бап

3. әскери-экономикалық салада:

1. Жұмылдыру кезеңінде, әскери жағдай және әскери уақыт кезеңінде мемлекеттің қаржы-экономикалық жүйесінің қызмет етуін дайындау.
2. Мемлекеттік әскери-техникалық саясатты жетілдіру.
3. Қорғаныс – өнеркәсіп кешенін дамыту.

4. жұмылдыру дайындығы бойынша:

1. Жұмылдыру дайындығы мен мемлекетті жұмылдыруды басқару жүйесін дамыту.
2. Жұмылдыру тапсырмасы мен тапсырысы бар мемлекеттік органдар мен ұйымдардың қызметінің тиімділігін жоғарлату.
3. Мемлекеттік материалдық резерв жүйесін жетілдіру.

5. әскери ұйымды дамытуда:

1. Қарулы Күштің, басқа да әскер мен әскери құрылымдардың жауынгерлік дайындығын қалыпта ұстау.
2. Мемлекетің жұмылдыру дайындығын қалыпта ұстау.
3. Халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз етуде қатысуын кеңейту.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. *Қазақстан Республикасының Конституциясы.*

2. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж. 1–бөлім (1-тарау, 1,2- баптар); ҚР «Қарулы Күштер және қорғаныс туралы» Заңы, 07.01.2005ж.;*

3. Тіркеу номері № 013. *Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 29 қыркүйектегі «Қазақстан Республикасының Әскери Доктринасын бекіту туралы» № 554 Жарлығы.*

203-ТАҚЫРЫП. АҚ-ны ҰЙЫМДАСТЫРУ ТӘРТІБІ

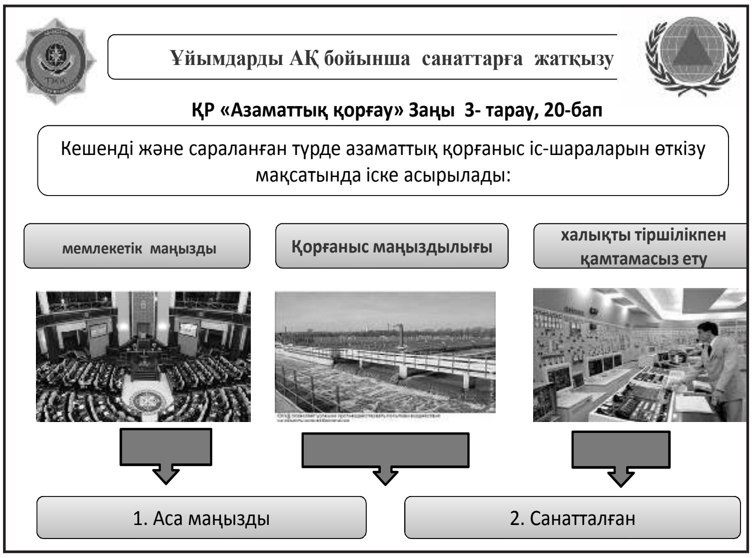
Ұйымдарды АҚ бойынша санаттарға жатқызу
ҚР «Азаматтық қорғау» Заңы 3- тарау, 20-бап
Кешенді және сараланған түрде азаматтық қорғаныс іс-шараларын өткізу мақсатында іске асырылады:
мемлекетік маңызды
Қорғаныс маңыздылығы
халықты тіршілікпен қамтамасыз ету
1. Аса маңызды
2. Санатталған

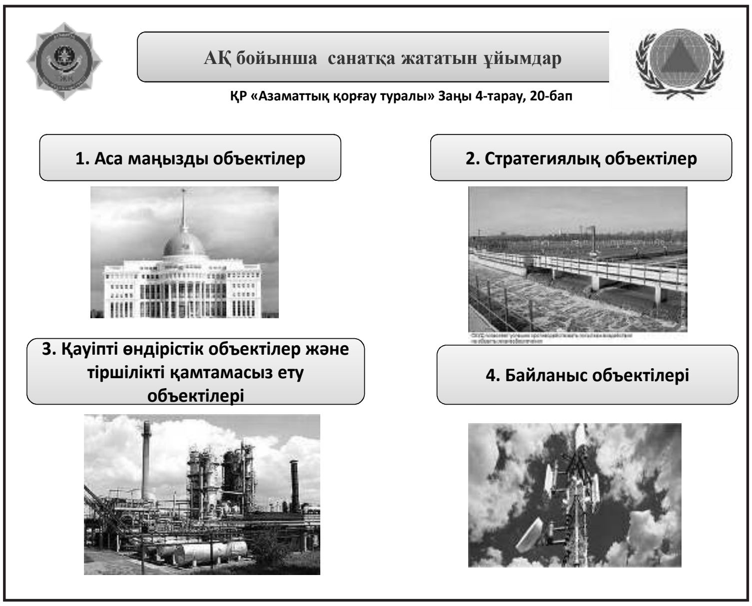
АҚ бойынша санатқа жататын ұйымдар
ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 4-тарау, 20-бап
1. Аса маңызды объектілер
2. Стратегиялық объектілер
3. Қауіпті өндірістік объектілер және тіршілікті қамтамасыз ету объектілері
4. Байланыс объектілері

Жұмылдыру тапсырысын орындау үшін, санатталған объектілер өз жұмысын соғыс уақытында жалғастырады
KAZAKHMYS
Тауар өндіру
Жұмыстарды орындау
Қызмет көрсету
ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы 11-12 тармақ, 1-бап

АҚ бойынша санатталған ұйымдардың міндеттері
ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 5- тарау, 16-бап
1. АҚ жоспарын әзірлеу
2. АҚ іс-шараларын өткізу
3.АҚ бойынша қызметкерлерді оқыту
АҚ жоспары жасайды
АҚ-ны бейбіт жағдайдан соғыс жағдайына ауыстыру тәртібі мен ұйымдастыру
Соғыс уақытында АҚ-ны енгізу
Соғыс уақытында объектілердің жұмыс істеу тәртібі
Қызмет көрсетушілердің және олардың отбасының тіршілігін және оларды қорғауды қамтамасыз ету.
4.Запастар құру және ұжымдық және жеке қорғау құралдарын үздіксіз дайындықта ұстау
5. АҚ әне ШЖ өткізуді ұйымдастыру

Азаматтық қорғаныс іс-шараларының орындалуын қаматамасыз ету
ҚР «Азаматық қорғау туралы» Заңы, 2-бөлім, 4-тарау, 19-бап, 8- тармақша
Объектіде АҚ іс-шарасын орындауды қаматамасыз ету жүктеледі:
Ақ бойынша санатқа жатқызылған, бірінші басшыға бағынатын салалық бөлімшелер немесе ұйымдарда АҚ-ны ұйымдастыру және енгізу бойынша бөлек жұмыскерлер.

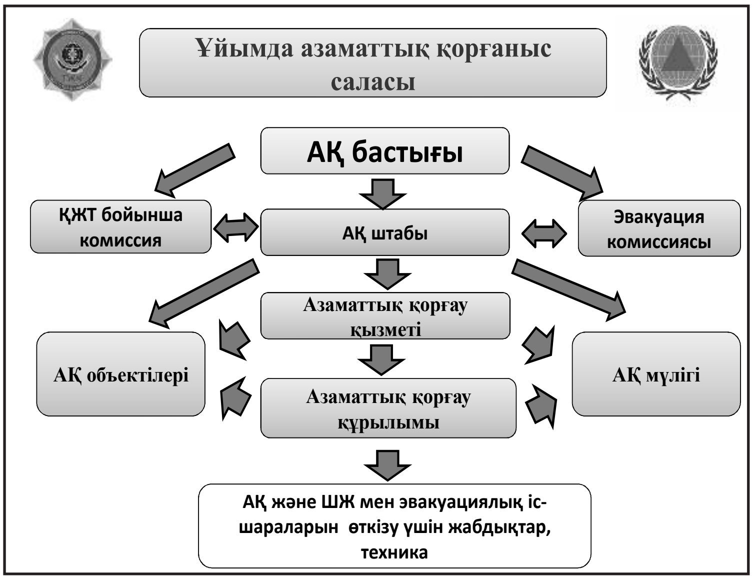
Ұйымда азаматтық қорғаныс саласы
АҚ бастығы
ҚЖТ бойынша комиссия
АҚ штабы
Эвакуация комиссиясы
Азаматтық қорғау қызметі
АҚ объектілері
АҚ мүлігі
Азаматтық қорғау құрылымы
АҚ және ШЖ мен эвакуациялық іс-шараларын өткізу үшін жабдықтар, техника

Азаматтық қорғаныс бастығының міндеттері

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 2- бөлім, 4-тарау, 19-бап, 9-тармақша

АҚ бастығы міндетті:

1) АҚ жоспарын бекіту және іске асыру

2) Эвакуациялық іс-шараларды жүргізу

3) Азаматтар мен ұйымдарды АҚ іс-шарасын өткізуге тарту

Азаматтық қорғаныс іс-шаралары

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 2- бөлім, 4- тарау, 21-бап.

Ұйымдарда АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАНЫС ІС-ШАРАЛАРЫ ЖҮРГІЗІЛЕДІ

АЛДЫН АЛА

ӘСКЕРИ ҚАҚТЫҒЫС БОЛҒАН КЕЗДЕ

Азаматтық қорғаныс іс-шаралары

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 2-бөлім, 4-тарау, 21-бап.

Алдын ала жүргізілетін АҚ іс-шаралары

1. АҚ жоспарын әзірлеу
2. басқару, хабарлау және байланыс, АҚ күштері жүйесін құру
3. АҚ басқару органдарын дайындау
4. Эвакуациялық іс-шараларды жоспарлау
5. халықты оқыту
6. салалар мен ұйымдардың тұрақты қызмет етуін жоспарлау және іс-шараларды орындау
7. АҚ қорғаныс құрылыстарын салу және қорын жинау
8. АҚ мүлігін құру, жинау және жаңартып отыру

8- тарау, ТҚК оқу құралы, авторлары: В.Алексеев, М. Иванюков, Москва қ.,2011жыл (қосымша әдебиет)

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж. 1–бөлім (1-тарау, 1,2- баптар);*
ҚР «Қарулы Күштер және қорғаныс туралы» Заңы, 07.01.2005ж.;
3. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*

<u>Қосымша әдебиеттер:</u> **1.** *«Экономиканың стратегиялық маңызы бар салаларының өздеріне қатысты меншіктің мемлекеттік мониторингі жүзеге асырылатын объектілерінің тізбесін бекіту туралы» ҚР Үкіметінің 2004 ж.30 шілдедегі N 810 қаулысы.*
2. *«Ұлттық холдингтердің және (немесе) ұлттық компаниялардың не олардың аффилиирленген тұлғаларының, сондай-ақ мемлекет қатысатын өзге де заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарына берілген және (немесе) олардың меншігінде тұрған стратегиялық объектілердің және мемлекетпен аффилиир-ленбеген заңды тұлғалардың, сондай-ақ жеке тұлғалардың меншігінде тұрған стратегиялық объектілердің тізбелерін бекіту туралы» ҚР Үкіметінің 2008 жылғы 30 маусымдағы N 651 Қаулысы.*

204-ТАҚЫРЫП. ОБЪЕКТІДЕ АҚ ІС ШАРАЛАРЫН ЖОСПАРЛАУ. ОБЪЕКТІДЕ АҚ БОЙЫНША ҚҰЖАТТАР ТІЗІМІ

204 - тақырып «Объектіде АҚ іс-шараларын жоспарлау . Объектіде АҚ бойынша құжаттар тізімі»

Оқу сұрақтары:

1. **АҚ Жоспарының саласы**
2. **АҚ Жоспары үшін бастапқы деректер**
3. **АҚ Жоспарының мазмұны**
4. **АҚ Жоспарына талаптар**

Азаматтық қорғаныс Жоспарының мазмұны (маңызы)

ҚР «Азаматтық қорғау туралы » Заңы 16-бап

Азаматтық қорғаныс жоспары – АҚ іс-шараларын іске асыруда, басқару органдары мен азаматық қорғау іс-әрекеті бойынша, міндеттер мақсатының сәйкестік тәсілі мен орындау реттілігі, өзара іс-әрекет тәртібі, қамтамасыз етудің барлық түрлерін ұйымдастыру мен АҚ іс-шараларын басқару бойынша , болуы мүмкін жағдайға баға беру негізінде азаматтық қорғаныс бастығының шешімі толық есептелген құжаттар кешені.

Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жатқызылған ұйымдар АҚ Жоспарын әзірлеп, іске асыруға міндетті.

АҚ Жоспары бейбіт және соғыс уақытында азаматтық қорғаныс іс-шараларының көлемін, ұйымдастырылуын, тәртібін, орындалуының тәсілі мен уақытын анықтайды.

АҚ Жоспарына талаптар

- **Жоспар толық болуы керек және қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардан қорғану, қарсыластың күтпеген жерден шабуыл жасауы және радиоактивті зақымдану жағдайы бойынша, сонымен қатар зақымданған ошақтарда АҚ және ШЖ енгізу үшін оңтайлы жағдай жасау бойынша іс-шаралардың қысқа мерзімде және толық орындалуын көрсетуі керек.**
- **Берілуі қысқа және нақты болуы керек – жоспарды қолдану қолайлы болуы үшін қажетті жағдай.**
- **Мақсат бойынша іс-шаралар мен міндеттердің көлемін, орны мен уақытын, сонымен қатар тәсілді таңдауда, олардың жағдайда нақты бір іс-әрекет жасаумен қатар , аудан адамдары мен материалдық ресурстарының мүмкіндігін жоспар анықтауы қажет.**
- **Әр іс-шараны орындауда қатаң түрде уақытты есептеу, уақытылы бақылау мен шешім қабылдауды қамтамасыз етеді. Бұл АҚ іс-шараларын іске асыруда жоспарлаудың нақтылығы мен болуы мүмкін қателікті болдырмауды қамтамасыз етеді.**
- **Жоспардың шынайылығы – осыған сәйкес жағдай болған кезде оны табысты іске асыруды қамтамасыз ететін, маңызды жағдай.**
- **АҚ жоспарында шынайы болуы мүмкін, негізделген іс-шаралар және соғыс уақытындағы қорғаныс іс-шараларымен қатаң байланыстағы іс-шаралар ғана көрсетілуі керек.**

АҚ Жоспарына техникалық талаптар

- **Жоспар ұйымның АҚ штабымен әзірленеді және Азаматтық қорғаныстың сәйкес бастығының шешімімен бекітіледі.**
- **Жоспар нақты іс-шаралардан, орындалу тәртібі, мерзімі, олардың уақытылы орындалуына жауапты лауазымды тұлғалардан тұруы керек.**
- **Жоспардың бөлімі және бөліктерінің тақырыбы, алдыңғы мәтіннен екі жоларалық интервалмен бөлінеді, ал кейінгі мәтіннен бір.**
- **Жоспар келесі параметрлерді есепке ала отырып жасалынады (6.0 және одан жоғары «WORD for WINDOWS» мәтіндік редакторын қолданумен):**
- **солжақ жиегі- 2,5 см, оңжақ жиегі- 1,5 см, деректеме (колонтитул) - 2,5 см;**
- **қаріп (шрифт) – «Times New Roman» № 14 өлшем (қосымшаларда өлшемі кішірек шрифт қолданылуы мүмкін, бірақ № 10 кіші емес);**
- **жоларалық интервал - бір;**
- **абзац (бірінші жол) - 1,25 см.**

Азаматтық қорғаныс Жоспарының саласы

АҚ Жоспары саласы ҚР ТЖМ 2014ж. 29 мамырдағы *№ 258* бұйрығымен бекітілген

Қарсылас шабуыл жасаған кездегі болуы мүмкін жағдайға қысқаша баға беру (4 баға)

АҚ әзірлігі дәрежелерін енгізу кезіндегі іс-шаралар (3 дайындық дәрежесі)

Соғыс уақытында жүргізілетін АҚ іс-шаралары (10 іс-шара)

АҚ жоспарына қосымша (6 қосымша)

Азаматтық қорғаныс Жоспары үшін бастапқы деректер

ұйымның сипаты туралы деректер

осы заманғы зақымдаушы құралдарды қолдануды есепке ала отырып, соғыс іс-әрекетін енгізген кезде қала мен аудан аумағында болуы мүмкін жағдай

Азаматтық қорғаныс іс-шараларын орындау үшін бөлінетін азаматтық қорғау күшінің құрамы мен жағдайы туралы жалпыланған деректер

АҚ және ШЖ болуы мүмкін көлемі мен азаматтық қорғау күші іс-әрекетін қамтамасыз ету бойынша негізгі деректер мен есептер

Химиялық, радиациялық, биологиялық, жарылғыш, өрт және гидродинамикалық қауіпті объектілердің тізімі, ұйымға қауіп төндіретін әртүрлі жағдайлар болғанда немесе болуы мүмкін кезде халықты қорғау бойынша негізгі деректер (есептер)

ҚЗҚ қолданған кезде және ДБТ іс-әрекетінде шабуыл жасау мүмкіндігі бар объектілер

1-тарау 1 п. АҚ Жоспары

Зақымдаушы құралдарды қолданған кезде күтуге болады:

Қираулар
(*орташа, күшті, толық*)

Қаза табу
(*қызмет көрсетушелір арасынан және АҚҚ*)

<u>Қорытынды:</u> Қарсыластың шабуылының нәтижесінде қаланың және ұйымның аумағында күрделі жағдай туындауы мүмкін, ол халықтың қаза табуына, объектінің, көлік коммуникациясының айтарлықтай қирауына, басқарудың бұзылуына және материалдық ресурстарды жоғалтуға алып келеді.

Қарсыластың шабуылынан кейін қала мен ұйымның аумағындағы болуы мүмкін ахуалды қысқаша бағалау

1- тарау . 2 п. АҚ Жоспары

- **Қала немесе ауданның аумағы ____ мың км^2 құрайды, халықтың саны______мың адам, оның ішінде қалада____мың адам, ауылдық жерде _____ мың адам.**
- **Халықтың орташа тығыздығы км$^{2\text{-қа}}$___адам.**
- **Қаланың _ ауданы бар. Қала азаматтық қорғаныс бойынша _________топқа жатады.**
- **Ұйымда _ өндірістік цех бар (*атап өту*).**
- **Қалада____ өндірістік объект, оның ішінде топқа жататын- ____, оның ішінде ___ ХҚО и РҚО (*олардың әсері*).**
- **Ұйымға жақын жерде т/ж магистралі бар : ___________темір жолы. Маңызды темір жол желісі___________. Ұйым орналасқанауданнан автомагистраль өтеді:_______. (*толық атау*)**
- **АҚ және ШЖ орандауда кері ықпалын беретін факторлар (қала аумағындағы желдің бағыты ____^{0}. Қала және орман массивтерінің, орташа өзендердің, шапшықтанған жерлер, нашар дамыған жол желісі және т.б. аумақты көлемі).**

Азаматтық қорғау әзірлігі дәрежелерін енгізу кезіндегі іс-шаралар

2-тарау. 5 п.

БКІ (бірінші кезектегі іс-шаралар) -1 (топ)

басшы құрамды жинау, жағдайды жеткізу, міндеттерді қою;

- **тұрақты орналасу пункттерінде басшы құрамның тәулік бойы кезекшілігін енгізу ;**
- **байланыс және хабарлау жүйесінің дайындығын тексеру;**
- **АҚ жоспарларын анықтау ;**
- **соғыс уақытында жұмысын жалғастырып жатқан объектідегі қорғану құрылыстарын дайындыққа келтіру;**
- **объектіердегі ҚӘУЗ қорын барынша азайту;**
- **объектілердегі ЖЗ мен ЖҚЗ жарылғыштарының қорын азайтуға дайынық ;**
- **ЖҚҚ таратуға дайындық («ҚҚ» қоймасынан алып шығу);**
- **жарық маскирвока режимі мен өртке қарсы қорғану бойынша алдын ала дайындау іс-шараларын өткізу, күзетті күшейту ;**
- **қадағалау жүйесі мен тәжірибелік бақылау мекемелерін дайындыққа келтіру (келесіде ҚЖТБ);**

- қажеттілігіне байланысты ұйымның АҚБ-ның шешімі бойынша басқа да іс-шаралар.

Екінші топтың іс-шаралары

2-тарау. 6 п

БКІ -2 (топ)

- **басшы құрамды тәулік бойы кезекшілік жүргізу режиміне ауыстыру;**
- **ҚҚ дайындыққа келтіру, панаханаларға қызмет көрсететін топтардың тәулік бойы кезекшілігін ұйымдастыру;**
- **АҚ құрылымдарын дайындыққа келтіру;**
- **қорғану құрылыстарына азық-түлік пен дәрі-дәрмек сақтайтын орынды салу;**
- **АҚҚ ЖҚҚ -сы мен радиациялық-химиялық қадағалау құралын (РХҚҚ) тарату;**
- **қызмет көрсетушілерді иммундау (ағзаға жұқпалы ауруды жолатпау шарасын жасау);**
- **«Баршаның назарына!» дабылы бойынша қызмет көрсету тұрақтылығын күшейту бойынша шұғыл іс-шараларды өткізу;**
- **өртке қарсы іс-шараларды жүргізу;**
- **қауіпті аймақтағы ХҚО қызметкерлері мен халыққа қорғанудың медициналық құралдары мен дозиметриялық бақылауды (ДБ) тарату;**
- **РХБ постары мен ҚЖТБ мекемелерін тәулік бойы жұмыс істеу режиміне ауыстыру;**

қажеттілігіне байланысты ұйымның АҚБ-ның шешімі бойынша басқа да іс-шаралар.

«АҚ жалпы әзірлігі» әзірлік дәрежесін енгізу іс-шаралары

2-тарау . 7 п.

- **барлық қызметкерлерге ЖҚҚ тарату;**
- **жарық маскировкасын қамтамасыз ету бойынша іс-шараларды жүргізу;**
- **объектілердің, материалдық құралдардың, сумен жабдықтаудың, ауыл шаруашылық жануарлары мен өсімдіктер қорын қорғау бойынша жұмыс тұрақтылығын жоғарлатуда іс-шараларды толық көлемде жүргізу;**
- **техниканы және мүлікті, сонымен қатар материалдық құралдар қорын қауіпсіз аймаққа ауыстыруды іске асыру;**
- **жиналатын эвкуациялық пункттерді *(егер бар болса),* аралық пукттерді, кездесу пукттерін орналастыру, эвакуациялайтын көлікті дайындау, қызметкерлерді таратып орналастыруды жүргізу мен олардың отбасы мүшелерін эвакуациялаудағы есептерді анықтау;**
- **қолданыстағы және мұрағаттағы құжаттарды шығару (алып кету);**
- **топтастырылған қалалардан медициналық мекемелерді эвакуациялауға дайындау;**
- **АҚ жоспарын енгізу.**

АҚ және ШЖ жүргізу

3-тарау . 4.14

Көрсету қажет

жағдайды бағалау	барлау
қозғалыс тәртібі	жабдықтау
басқаруды ұйымдастыру	өзара іс әрекет жасау

АҚ және ШЖ жүргізу тәртібі, тәсілі мен түрлері

Эвакуациялау іс-шараларын жүргізу

3-тарау. 12 п.

Көрсету қажет

- Жан-жаққа орналастыруға жататын жұмысшылардың саны
- Отбасы мүшелерінің саны
- Тіркелінген ЭЖП
- Тіркелген ҚЭП
- Басқаруды ұйымдастыру
- Қаланың ТЖБ және ЭК-мен өзара іс әрекет
- Эвакуациялық іс-шаралар тәртібі, тәсілі мен жүргізу уақыты

АҚ Жоспарының қосымшаларына талаптар

- АҚ (азаматтық қорғау)-ның бейбіт жағдайдан соғыс жағдайына жоспарлы түрде көшуі кезінде, күтпеген жерден қарсылас шабуыл жасағанда, сонымен қатар шешілетін міндеттердің ерекшелігін есепке ала отырып, зақымдаудың қарапайым құралын соғыста қолданғанда, түсіндірме хаттармен оларға жүргізілетін есеп АҚ (азаматтық қорғаныс) іс-шараларын қарастыруы керек.
- ***Қосымшаның барлық карталарында***
  (жоспарларында, кестелерінде) :
- әкімшілік шекаралар, халықты эвакуациялау мен АҚ күштерінің жылжуындағы негізгі бағыттар көрсетіледі;
- жалпы деректер түсіріледі: ұйымның айналасында болуы мүмкін қираулар аймағы, ХҚО айналасында апаттық су басу және зақымдану аймағы, сонымен қатар АҚ-ның сәйкес басқару органы мен жергілікті жағдай үшін қажеттілігін ескере отырып, басқа да мәліметтер.
- қосымшаның сипатына байланысты картаның масштабы жоғарыда көрсетілген және басқа да деректерді түсіру мүмкіндігін қамтамасыз етуі керек.
- астыңғы оң жақ бұрышта шартты белгілер беріледі.

АҚ бойынша құжат

Азаматтық қорғаныс бастығының белгіленген бұйрығы

- АҚ (азаматтық қорғау) және АҚ (азаматтық қорғаныс) міндеттерін орындайтын жауаптыларды анықтау қажет, басқару органдары мен азаматтық қорғау күштерін құру туралы бұйрық:
- 1. **АҚ (азаматтық қорғау) күштері мен құралдарын құру, жоспарланған құжаттарды әзірлеу және АҚ (азаматық қорғаныс) ұйымдастыру** (құрылымдық бөлімше немесе бөлек жұмысшылар).
- 2. **Эвакуациялық іс-шараларды жүргізу** (*эвакуациялық комиссия*).
- 3. **Халықты қорғау және авариялық құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу** (АҚ (азаматтық қорғау) қызметтері мен құрылымдары).
- 4. **ҚЖТ бойынша жұмыстарды жүргізу** (ҚЖТ комиссиясы).
- 5. **АҚ** (азаматтық қорғау) **бойынша оқу өткізу және білімді насихаттау** (оқу және жаттығуларды жүргізу).

Негіз: ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 2014 ж. 11 сәуір, ҚР ІІМ 24.02.2015ж. № 149 бұйрығы, *ҚР ІІМ «АҚ саласында Ақпарат беру тәртібі, білімді насихаттау, халықты және мамандарды оқытуды бекіту туралы» 2015 жылғы 20 сәуірдегі №381 бұйрығы.*

АҚ саласындағы жоспарлар тізімі

Негізгі жоспарланатын құжаттар

1. **Азаматтық қорғаныс жоспары (6 қосышасымен).**
2. **ТЖ-ны жою бойынша іс әрекет жоспары (5 қосымшасымен).**
3. **Таратып орналастыру мен эвакуация жоспары.**
4. **ҚТК (қызметтің тұрақтылығын күшейту) жоспары.**

Негіз *: ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 2014 жыл 11 сәуір 21-бап*

АҚБ мен АҚШБ жұмыс папкалары

АҚБ мен АҚШБ жұмыс папкаларында бар құжаттар (кеңестер)

1. АҚБ мен АҚШБ қызметтік міндеттері .
2. АҚ ұйымдастыру саласы.
3. АҚ дайындық дәрежелері бойынша негізгі іс- шаралар күнтізбелік жоспары.
4. Күштер мен құралдарды топтастыру.
5. Лауазымды тұлғаларды жұмыс уақытында және жұмыстан тыс уақытта құлақтандыру кестесі.
6. АҚҚ дайындыққа келтіру жоспары .
7. Қала карта- кестесі мен ұйым кестесі.
8. Формалданған құжаттар (шешім және жеткізу).
9. Басқа анықтамалық – ақпараттық материалдар .

Негіз *: ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 2015 жыл 11 сәуір 16,21- бап, ҚР ІІМ «Азаматтық қорғаныс тәртібін ұйымдастыру және енгізу» 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы*

АҚ күштері мен құралдарының құжаттары

АҚ құрылым командирлерінің жұмыс папкасы (кеңестер)

1. АҚМЖ (АҚМЖ) объектілік қосалқы жүйесін құру туралы АҚБ белгіленген бұйрығынан үзінді.
2. Қызметтік міндеттері.
3. Ұйымдастыру саласы.
4. Штаттық- лауазымдық тізім.
5. Жабдықтау ведомосі .
6. Құлақтандыру кестесі.
7. Дайындықта ұстау жоспары.
8. Қала карта- кестесі мен ұйым кестесі.

Негіз *: ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 2014 жыл 11 сәуір 9-бап, ҚР ІІМ «АҚ құрылымдарын құру, ұстау, материалдық-техникалық қамтамасыз ету, дайындау және оларды тарту қағидаларын бекіту туралы» 2015 жылғы 23 сәуірдегі №387 бұйрығы*

Эвакуация бойынша құжаттар

Эвакуациялық комиссия төрағасының жұмыс папкасы (кеңестер)

1. АҚМЖ (АҚМЖ) объектілік қосалқы жүйесін құру туралы АҚБ белгіленген бұйрығынан үзінді.
2. Қызметтік міндеттері.
3. Ұйымдастыру саласы.
4. Штаттық-лауазымдық тізім.
5. ЭК жұмыс жоспары мен хаттама.
6. Құлақтандыру кестесі.
7. Таратып орналастыру және эвакуация жоспарынан үзінді.
8. Эвакуацияланатын халықтың және олардың отбасының тізімі.
9. Формалданған құжаттар (шешім және жеткізу).
10. Қала карта- кестесі мен ұйымдастыру кестесі.

Негіз : ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 8-бап 2014 жыл 11 сәуір, ҚР ІІМ «АҚ құрылымдарын құру, ұстау, материалдық-техникалық қамтамасыз ету, дайындау және оларды тарту қағидаларын бекіту туралы» 2015 жылғы 23 сәуірдегі *№387 бұйрығы*

ҚЖӘ бойынша құжаттар

ҚЖӘ бойынша комиссия төрағасының жұмыс папкасы (кеңестер)

1. Азаматтық қорғау мемлекеттік жүйесінің (АҚМЖ) объектілік қосалқы жүйесін құру туралы АҚБ – ның айқындама бұйрығынан үзінді.
2. Қызметтік міндеттері.
3. Ұйымдастыру саласы.
4. Штаттық-лауазымдық тізім.
5. ҚТК бойынша комиссия жұмысының жоспары мен хаттамалары .
6. Хабарлау кестесі.
7. ҚТК жоспарынан үзінді.
8. Басқа да анықтамалық- ақпараттық материалдар.

Негіз*:ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 21- бап 2014 жыл 11 сәуір, ҚР ІІМ «АҚ ИТМ көлемі мен құрамын бекіту туралы» 2015 жылғы 24 қазандағы №732 бұйрығы.*

Оқу бойыша құжаттар

Оқуға жауапты маманның жұмыс папкасы (кеңестер)

1. АҚБ -ның өткен жылғы оқу қорытындысы мен ағымдағы жылдағы міндеттер туралы бұйрығы.
2. АҚБ-ның оқу топтарын құру және сабақтардың басшысын тағайындау туралы бұйрығы.
3. Оқушылардың әртүрлі санатары үшін, оқу бағдарламасы, тақырыптар.
4. Қатысу журналы.
5. Оқу жылында өткізілетін оқу мен жаттығуларды өткізу жоспары.
6. Өткізілген оқу мен жаттығулар бойынша растаушы материалдар (АҚК-ның өткізу, өткізу жоспары мен өткізу сценарии бұйрығы).
7. Сабақтрады өткізу конспектісі бар папка.
8. АҚ саласы бойынша білімді насихаттау (жаднамалар, буклеттер және т.б.)

Негіз: *ҚР«Азаматтық қорғау туралы » Заңы 46- бап 11.04.2014 жыл, ҚР ІІМ «АҚ саласында Ақпарат беру тәртібі, білімді насихаттау, халықты және мамандарды оқытуды бекіту туралы » 2015 жылғы 20 сәуірдегі №381 бұйрығы.*

<u>**Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:**</u>

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж. 1–бөлім (1-тарау, 1,2- баптар);*
ҚР «Қарулы Күштер және қорғаныс туралы» Заңы, 07.01.2005ж.;

3. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*

4. Тіркеу нөмірі № 015. «*АҚ және ТЖ жағдайларды жою бойынша әрекеттер жоспарларының құрылымы» ҚР ІІМ 29.05.2014ж. №258 бұйрығы*

<u>**Қосымша әдебиеттер:**</u> **1.** *«Азаматтық қорғау» кітабы, В.Г.Атаманюк, Л.Г.Ширшев, Н.И.Акимов*

205-тақырып. АҚ САЛАСЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАҚЫЛАУ

ҚР ІІМ ТЖК Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы

Тақырып № 205: « Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау»

Оқу сұрақтары:

1. Азаматтық қорғаныс саласында мемлекеттік бақылауды реттейтін НҚА, мемлекттік бақылау және қадағалау.

2. Субъектілер, объектілер, Азаматтық қорғаныс саласында алдын ала бақылау формалары.

3. Бақылау және қадағалау органдарымен іске асырылатын алдын ала бақылау түрлері, оларды өткізу тәртібі.

4. Алдын ала бақылау және қауіп дәрежесі көрсеткіші есебі үшін, қауіп дәрежесі бағасының критериі.

5. Азаматтық қорғаныс саласында мемлекеттік бақылауды іске асыратын органдар, шетелдіктер, шетелдің заңды тұлғаларға әкімшілік жаза және әкімшілік жауапқа тарту тәртібі.

Мемлекеттік бақылау және қадағалау

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі 134 және 135 - бап

Мемлекеттік бақылау бұл - → ҚР заңнамасында белгіленген тексерілетін субъектілерді талапқа сәйкестігін тексеру және бақылау бойынша Б және Қ органының қызметі, тексеру барысында және нәтиже бойынша шұғыл әрекет етусіз шектеу сипатындағы шаралар құқы

Мемлекеттік қадағалау бұл- → Б және Қ органының өз қызметін жүзеге асыру барысында жедел ден қою шараларын қолдану құқығымен ҚР заңнамасы талаптарын қадағалау субъектілерінің сақтауын тексеру, профилактика жүргізу және байқау жөніндегі қызметі мемлекеттік қадағалау болып табылады, оның нәтижелері бойынша әкімшілік жазалар қолданылуы мүмкін

АҚ саласында мемлекеттік бақылауды реттейтін нормативті- құқықтық актілер

Кәсіпкерлік Кодекс → **Тексерудің жалпы тәртібін анықтау, тексеру субъектілерінің (объект) құқығы мен міндеттері**

Әкімшілік құқық бұзу Кодексі → **Құқық бұзу түрі мен жазалау түрі болған кезде анықталады**

ҚР ІІМ № 758 және ҚР ҰЭМ № 31 ортақ бұйрығы → **Субъектілердің (*объектілер*) қауіп дәрежесі бағасының критерийін анықтау**

Субъектілер мен бъектілер, мемлекеттік бақылау және қадағалау формалары

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі **132, 137-бап**

Субъектлер ↓

Қызметіне мемлекеттік бақылау мен қадағалау жүзеге асырылатын жеке тұлғалар, заңды тұлғалар, оның ішінде мемлекеттік органдар , заңды тұлғалардың филиалдары мен өкілдіктері мемлекеттік бақылау және қадағалау

Объектлер ↓

Мемлекеттік бақылау және қадағалау субъектісінде меншік құқығымен немесе өзге де заңды негізде болатын, мемлекеттік бақылауға және қадағалауға жататын мүлік мемлекеттік бақылау және қадағалау

Мемлекеттік бақылау және қадағалау субъектілерінің (объектілеріің) қызметіне қойылатын талаптар нормативтік құқықтық актілерде, ; ал Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда Қазақстан Республикасының заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтарында және Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулыларында ғана белгіленеді.

Субъектілер мен объектілер, мемлекеттік бақылау мен қадағалау түрлері

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі 132, 137- бап

Бақылау мен қадағалау субъектілерінің (объектілерін) қызметін бақылау мен қадағалау мына формада іске асады:

- Тексеріс
- Профилактикалық бақылау мен қадағалау

Профилактикалық бақылау мен қадағалау:

- **Бақылау мен қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы**
- **Бақылау мен қадағалау субъектісіне (объектісіне) бармай**

Бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау – бұл бақылаудың және қадағалаудың нақты субъектісіне (обхъектісіне) қатысты жүзеге асыратын, құқық бұзушылықтардың профилактикасына, адамның өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне олардан төнетін қатердің профилактикасы мен алдын алу мақсатында олардың жасалу себептері мен жағдайларын жою үшін ұсынымдар беруге бағытталған бақылау мен қадағалау.

Субъектілер мен объектілер, мемлекеттік бақылау мен қадағалау түрлері

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі 132, 137- бап

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объект) бармай профилактикалық бақылау мен қалдағалау мынадай шарттар сақтала отырып жүзеге асырылады :

- Бақылау және қадағалау органдарына бақылау және қадағалау субъектілеріне (объектілеріне) баруға тыйым салынады.
- Тіркелу және бақылау және қадағалау субъектісін алдын ала хабардар ету талап етілмейді.
- Профилактикалық бақылау мен қадағалау нәтижесі бойынша, түріне байланысты, әкімшілік құқық бузушылық туралы істі қозғамай, бірақ бақылау және қадағалау субъектісіне оны жоюдың тәртібі мен міндетті түрде түсіндіріледі.

Тексеру және профилактикалық бақылау мен қадағалаудың жалпы мәселелері, бақылау және қадағалау субъектілерін (объектілерін) топтарға бөлу

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі 140, 141-бап

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объект) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қалдағалау мынадай шарттар сақтала отырып жүзеге асырылады :

Мемлекеттік органның лауазымды адамының бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару.

Тексеруге байланысты қажеті ақпаратты талап ету.

Мемлекеттік баылау мен қадағалау субъектісінің (объект) қызметіне қойылатын талапқа сәйкес, алаптарды сақтауы туралы ақпарат алу мақсатында субъектіні (объект) шақырту.

Мемлекеттік бақылау және қадағалау бақылау және қадағалау субъектілерін (объектілер) 4 топқа бөлу ескеріле отырып жүргізіледі. Субъектіге (объект) бару арқылы тексеру және профилактикалық бақылау мен қалдағалау жүргізу 2 топқа жатады.

Реттеуші мемлекетік орган немесе жергілікті атқарушы орган бекіткен жартыжылдық график субъектіні (объектіні) бары тексерулер жүргізудің ерекше тәртібін тағайындау үшін негіз болып табылады. Тексеру жүргізу, қауіпті бағалауда айқындалатын критериге байланысты анықталады, бір жылда бір рет.

Тексеруді және бақылау мен қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы акт

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі 145, 146-бап

Тексеруді мемлекетік орган тексеруді тағайындау туралы актінің негізінде жүргізеді. Бақылау мен қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалау актісінде көрсетіледі:

1. актінің нөмірі мен күні;
2. мемлекеттік органның атауы;
3.бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізетін уәкілетті тұлғаның ТАӘ.
4.бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалауды жүргізу үшін, тартылатын мамандар, кеңесшілер және сарапшылар туралы мәліметтер.
5. Субъектінің (объектінің) атауы, өзіне қатысты тексеруді жүргізу тағайындалған жеке тұлғаның ТАӘ оның тұрған жері, сәйкестендіре нөмірі, аумақтағы объектілер мен учаскелерінің тізімі.

Мерзімдерді белгілеу және ұзарту туралы акт, құқықтық статистика мен арнайы есеп бойынша, міндетті түрде УО –да тіркеледі.

Актіні тіркеудің есептік сипаты бар және қауіптерді басқарудың ведомствалық жүйелерін құрып, жетілдіру үшін пайдаланылады.

Тағайындау туралы акті, тексеруге жататын талаптар пункті көрсетілген тексеру парағын көрсету арқылы тексерудің алдында тіркеледі.

Тексеру мен профилактикалық бақылау тәртібі, оларды өткізу мерзімі мен нәтижесін ресімдеу

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі 147, 148, 152-1-бап

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен тексеруді жүргізудің басталатыны туралы хабарламаны қолма-қол табыс етеді, электрондық құжат арқылы немесе қолжетімді тәсілмен жібереді:

1. Тіркелгені белгіленген тексеру мен проф. бақылау тағайындалғаны туралы акт.
2. Қызметтік куәлік.
3. Қажет болған кезде – құзыретті органның режимді объектілерге баруға арналған рұқсаты.
4. денсаулық сақтау саласындағы уәкілеті орган айқындаған медициналық рұқсаттама.

Тексеруге және проф. бақылауға жататын субъектінің (объектінің) талаптар пункттері көрсетілген тағайындау туралы актіні субъектіге (объектіге) берген күннен бастап, тексеру мен проф. бақылау мен қадағалаудың басы болады.

Тағайындау туралы актіні қабылдаудан бас тартқан жағдайда, хаттама құрылады. Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен тексеруді жүргізуді болдырмау үшін актіні қабылдаудан бас тарту негіз болып таылмайды.

Тексеру мен профилактикалық бақылау тәртібі, оларды өткізу мерзімі мен нәтижесін ресімдеу

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі 147, 148, 152-1-бап

Бақылау мен қадағалау субъектісін (объектісін) бару арқылы тексеру мен проф. Бақылау және қадағалау жүргізу мерзімдері алдағы жұмыстардың көлемі мен қойылған міндеттер ескеріле отырылып белгіленеді.

Мерзім 1 рет ғана ұзартылады. Ол үшін міндетті түрде құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы УО тіркеу туралы қосымша акті ресімделеді, бұл аутіде алдыңғы актінің тіркелген нөмірі мен мерзімі көрсетіледі .

Қауіпті бағалау жүйесінің негізінде өткізілген проф. Бақылау мен қадағалау нәтижесі бойынша бұзышылық болған жағдайда бақылау және қадағалау органы лауазымды тұлғасына табылған бұзушылықтарды жою туралы нұсқама жасалынады.

Анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқаманы, жағдайларды есепке ала отырып, нұсқаулықты алған күннен бастап 10 күнтізбелік күн ішінде орындауы керек.

Нұсқама 3 данада жасалады: бірінші дана – құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы УО –ға электрондық түрде тапсырылады, екінші дана – бақылау және қадағалау субъектісіне қаға жеткізгіште қолын қойғызып табысталады, үшінші дана - бақылау және қадағалау органында қалады.

Тағайындау туралы актіде көрсетілген мерзімнен кешіктірмей, тексеру және проф. бақылау мен қадағалау нұсқамасынтапсырған күн, тексерістің аяқталған күні болып табылады.

Профилактикалық бақылауды жүргізу үшін қауіп дәрежесін бағалау критериі

ҚР ҰЭМ № 31 және ҚР ІІМ № 758 бірлескен бұйрығы

Объективті және субъективті өлшемшарттар келесі түрде жасалады:

Объективті өлшемшарттары:

Жоғарғы тәуекел дәрежесіне жататындар

- ОАО және олардың аумақтық бөлімшелері;
- Облыстардың, Нұр-Сұлтан, Алматы және Шымкент қалаларының, облыстар қалалары мен аудандарының ЖАО –сы;
- - АҚ ны ұйымдастыру және енгізу бойынша облыстардың, республикалық мағынасы бар қалалар, астананың ЖАО-да салалалық бөлімшелер;
- АҚ санатына жатқызылатын ұйымдар және азаматтық қорғау қызметі құрылуға негіз болған ұйымдар ;
- табиғи және қолдан жасалған су қоймаларындағы жалпы демалатын орындар бекітілген ұйымдар.

Жоғарғы тәуекел дәрежесіне жатпайтындар

- орталық атқару органдардың ведомстваға қарасты ұйымдары;
- ауылдық аудандардың жергілікті атқарушы органдары;
- Азаматтық қорғаныстың қорғану құрылы мен басқа да мүлігі бар , Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа кірмейтін ұйымдар;
- негізінде (ұйымның) эвакуациялық пункттер құрылған, Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа кірмейтін ұйымдар .

Профилактикалық бақылауды жүргізу үшін қауіп дәрежесін бағалау критериі

ҚР ҰЭМ № 31 және ҚР ІІМ № 758 бірлескен бұйрығы

Субъективті критерилерді анықтау, мына ақпарат көздерінің негізінде іске асырылады:

1. Бақыла субъектісі ұсынатын есеп мониторингі мен мәлімет нәтижелері (*Азаматтық қорғаныс шараларын орыдау бойынша есептер*).
2. Бақылау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылаудың алдыңғы нәтижелері.
3. Су қоймаларында болған қайғылы оқиғалар *(табиғи және қолдан жасалған су қоймаларындағы демелатын орындарда сыну, жарақат немесе қаза тапқан бір немесе одан да көп адамдар туралы алынған факты бойынша)*;
4. Өткен жылдағы физикалық және заңды тұлғалардың өтініші.
5. Табиғи және қолдан жасалған су қоймаларындағы жаппай демалу орнында құтқару постары қондырғыларына қатысты талаптарды бұзу болған туралы мемлекеттік органдардың ресми интернет- ресурстары мен бұқаралық ақпарат құралдарының талдауының нәтижесі.

Профилактикалық бақылауды жүргізу үшін қауіп дәрежесін бағалау критериі

ҚР ҰЭМ № 31 және ҚР ІІМ № 758 бірлескен бұйрығы

Қауіптің жоғарғы дәредесіне жататын бақылау субъектілеріне (объектілері) қатысты бақылау субъектісіне (*объектісін*) бару арқылы профилактикалық бақылау жүргізу мақсатында субъективті критерилер қолданылады.

Қауіптің жоғарғы дәрежесіне жататын және оған жатпайтын бақылау субъектілеріне (объектілерін) қатысты бармай жоспардан тыс тексеру мен профилактикалық бақылау.

Мәселенің болуы мүмкін қауіпі мен маңыздылығына байланысты, бұзушылықтың біржолдық немесе жүйелілігі, ақпарат көзінің әрқайсысы бойынша бұрынырақ қабылданған шешімдердің талдауымен субъективті критерилер анықталады, олар бұзушылықтың дәрежесімен сәйкес келеді – **дөрекі, елеулі және аз.**

Дөрекі дәрежеге Азаматтық қорғаныс талаптары жатады, оны орындамау , мемлекеттің қорғаныс қабілетінің төмендеуіне алып келеді. Елеулі және аз дәрежеге жататын Азаматтық қорғаныс талаптарының, ұйымдық сипаты бар.

Профилактикалық бақылауды жүргізу үшін қауіп дәрежесін бағалау критериі

ҚР ҰЭМ № 31 және ҚР ІІМ № 758 бірлескен бұйрығы

Қауіп дәрежесінің есебі АҚ –ның орындалмаған талаптарының меншікті салмағымен анықталады

Азаматық қорғаныс саласында өрескел дәрежеде орындалмаған бір талап 100 көрсеткішіне тең.

Ақ саласындағы талаптарды өрескел бұзу анықталмаса, онда қауіп дәрежесінің көрсеткішин анықтау үшін, Азаматтық қорғаныс саласындағы талаптарды бұзудың елеулі және аз дәрежесі бойынша жиынтық көрсеткіші саналады.

Азаматтық қорғаныс саласындағы талаптарды елеулі бұзу көрсеткішин анықтауда, 0,7 коэффиценты қолданылады және бұл көрсеткіш мына формула бойынша есептелінеді:

$\Sigma P_з = (\Sigma P_2 \times 100/\Sigma P_1) \times 0,7$, мұнда:

$\Sigma P_з$ – Азаматтық қорғаныс саласындағы талаптарды елеулі бұзу көрсеткіші;

ΣP_1 – Азаматтық қорғаныс саласында талаптарды елеулі бұзудың талап етілетін саны;

ΣP_2 – Азаматтық қорғаныс саласында талаптарды анықталған елеулі бұзулар саны.

Профилактикалық бақылауды жүргізу үшін қауіп дәрежесін бағалау критериі

ҚР ҰЭМ № 31 және ҚР ІІМ № 758 бірлескен бұйрығы

Азаматтық қорғаныс саласындағы талаптарды аз бұзу көрсеткішин анықтаған кезде, 0,3 коэффициенті қолданылады және осы көрсеткіш мына формуламен есептелінеді:

$\Sigma P_н = (\Sigma P_2 \times 100/\Sigma P_1) \times 0,3$, мұнда:

$\Sigma P_н$ – Азаматтық қоғаныс саласында талаптарды аз бұзу көрсеткіші;

ΣP_1 – Азаматтық қорғаныс саласында аз бұзушылықтардың талап қойылатын саны;

ΣP_2–Азаматтық қорғаныс саласында анықталған аз бұзушылықтардың саны.

Қауіп дәрежесінің жалпы көрсеткіші (ΣР) 0- ден 100- ге дейінгі шкаламен есептелінеді және төмендегі формулалар бойынша көрсеткіштерді қосу арқылы анықталады:

$\Sigma P = \Sigma P_з + \Sigma Pн$, мұнда:

ΣР – қауіп дәрежесінің жалпы көрсеткіші;

$\Sigma P_з$ – Азаматтық қорғау саласындағы талаптарды елеулі бұзу көрсеткіші;

$\Sigma P_н$ –Азаматтық қорғаныс саласындағы талаптарды аз бұзу көрсеткіші.

Профилактикалық бақылауды жүргізу үшін қауіп дәрежесін бағалау критериі

ҚР ҰЭМ № 31 және ҚР ІІМ № 758 бірлескен бұйрығы

Қауіп дәрежесі көрсеткіші бойынша тексерілген субъект (объект) кіреді:

1) қауіптің жоғарғы дәрежесі – қауіп дәрежесінің көрсеткіші 61-ден 100 – ге дейін болса, оған байланысты бақылау субъектісіне (объектісін) бару арқылы профилактикалық бақылау жүргізіледі;

2) қауіптің жоғарғы дәрежесіне жатпайтын– қауіп дәрежесінің көрсеткіші 0-ден 60-қа дейін болса, оған байланысты бақылау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау жүргізілмейді.

Бақылау субъектісіне (объектісіне)бару арқылы профилактикалық бақылау жасау еселігі, субъективті критерилер бойынша өткізілетін талдау нәтижесі мен алынатын мәліметтерді бағалау арқылы анықталады. Бір жылда бір рет болады.

АҚ бойынша санаттарға жатқызылған ұйымдар және негізінде АҚ қызметтері құрылған осы ұйымдарға байланысты АҚ саласында мемлекеттік бақылау саласындағы тексеру парағы

ҚР ҰЭМ № 31 және ҚР ІІМ № 758 бірлескен бұйрығы

Тексеруді тағайындаған мемлекеттік орган________________________________
Бақылау субъектісіне (объектісін е) бару арқылы тексеру, профилактикалық бақылау жүргізу туралы акт ________________________________
(№, күні) Бақылау субъектісі (объектісі) атауы________________________________
(Жеке идентификациялық нөмірі), бақылау субъектісі (объектісі)бизнес-идентификациялық нөмірі________________________
Орналасқан жерінің мекен-жайы________________________________

Талаптар тізімі	Талап қойылады	Талап қойылмайды	Талапқа сәйкес	Талапқа сәйкес емес
1. Азаматтық қорғаныс іс-шараларын орындау туралы жылсайынғы есептің бар болуы.				
2. Азаматтық қорғанысты ұйымдастыру мен енгізу бойынша міндеттерді шешуге арнайы уәкілетті салалық бөлімшенің (қызметкер) болуы.				
3. Сәйкес АҚ бастығымен бекітілген жоспардың болуы және оның сала мен мазмұнына сәйкес болуы.				
4. Жоспарланған жылдың 1 қаңтарына түзетулер енгізілген Азаматтық қорғаныс жоспарының болуы.				
5. Қорғаныс құрылысының болуы *(панахана немесе радиациядан паналайтын жер)* .				
6. Бейбіт уақыты кезіндегі тәртіпке сай қорғаныс құрылысының болуы.				
7. Хабарлау және байланыс жүйесінің болуы, оларды қолдануға дайындықта ұстау.				
8. АҚ мүлігі қорының бар болуы және оны қалыпта ұстау, сонымен қатар мүлікті жабдықталған құрылысқа орналастыру.				
9. АҚ сәйкес бастығы бекіткен және оның сала мен мазмұнына сәйес болатын ТЖЖ бойынша іс-әрекет жоспарының бар болуы.				
10. Азаматтық қорғау аумақтық (объектілік) құрылымын құру туралы шешімнің (бұйрықтың) болуы.				
11. Азаматтық қорғау құрылымының әр мүшесінде тыныс алу органдарын қорғайтын құралдардың болуы.				
12. Азаматтық қорғау құрылымдарының материалдық- техникалық қамтамасыз етуінің болуы.				
13.Радиоактивті, химиялық және биологиялық зақымдануды (ластану) уақытында тауып және индикациялау үшін, АҚ-ның барлау жүйесі мен тәжірибелік бақылауы болуы. .				
14 Азаматтық қорғау қызметі туралы ереженің болуы.				
15. Эвакуациялық (эвакоқабылдау) комиссияның құрамы мен ережесі бекітілген бұйрықтың (жарлықтың) болуы.				
16. Азаматтық қорғау саласында дайындық немесе қайта дайындықтан өтуі туралы сертификаттардың болуы.				
17.Азаматтық қорғау саласында жаттығулар өткізілгені туралы актілердің (анықтамалардың) болуы..				

Лауазымды тұлға____________ __________ ________________________________
(лауазымы) (қолы) (тегі, аты, әкесінің аты (болған жағдайда)
Бақылау субъектісі басшысы: __________ ________________________________
(қолы) (тегі, аты, әкесінің аты (болған жағдайда) , лауазымы)

АҚ саласында мемлекеттік бақылауды іске асыратын лауазымды тұлғалар

Қазақстан Республикасы «Азаматтық қорғау туралы» заңы 37-бап

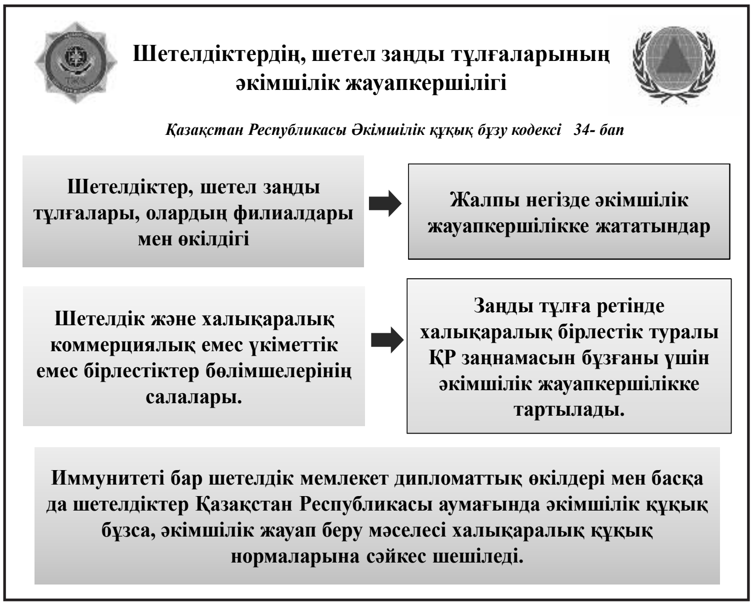

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.;*

2. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*

3. Тіркеу нөмірі № 061. *«АҚ саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру бойынша оқулық»*

<u>Қосымша әдебиеттер:</u> **1.** *Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексі.*

2. *Қазақстан Республикасының «Әкімшілік құқық бұзушылық» Кодексі.*

206 - ТАҚЫРЫП. ОБЪЕКТІДЕ АҚ-НЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ. ОБЪЕКТІНІҢ АҚ КҮШІ, АҚҚ МІНДЕТТЕРІ

206-тақырып «Объектіде АҚ-ны ұйымдастыру. Объектінің азаматтық қорғау күші, АҚҚ міндеттері»

Оқу сұрақтары:
1. **АҚ іс-шаралары.**
2. **АҚ саласы .**
3. **Азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жататын ұйымдардың міндеті.**
4. **АҚҚ, түрлері және олардың міндеті.**

Азаматтық қорғаныс іс-шаралары

Әскери қақтығыстар болған кезде өткізілетін АҚ іс-шаралары :

1. **Қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардың қауіпі мен оларды қолдану туралы хабарлау**
2. **іс-әрекет тәртібін халыққа хабарлау**
3. **АҚ қорғау құрылыстарында халықты паналату**
4. **ЖҚҚ қолдану**
5. **жарақат алғандар мен зақымданғандарға медициналық көмек көрсету**
6. **эвакуациялық іс-шараларды өткізу**
7. **АҚ құрылымдары дайындығын қалпына келтіру**
8. **бұзылған басқару, хабарлау және байланыс жүйелерін қалпына келтіру**
9. **АҚ қосымша басқару, хабарлау және байланыс пункттерін құру**
10. **авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу**

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» заңы 2-бөлім, 4- тарау, 21-бап.

АҚҚ арналуы

«**АҚҚ азаматтық қорғау құрылымын құру, қамтамасыз ету, материалдық-техникалық қамтамасыз ету, дайындау және тарту тәртібі туралы**» ҚР ІІМ 2015 ж.23 сәуір №387 бұйрығына сәйкес **олар** арналады: азаматтық қорғау күші құрамында бейбіт және соғыс уақытында авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу үшін.

Авариялық- құтқару жұмыстары бұл - адамдарды, материалдық және мәдени құндылықтары іздестіру және құтқару, төтенше жағдай аймағындағы халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету, төтенше жағдай аймағында және әскери іс-қимылдар жүргізу кезінде қоршаған ортаны қорғау, оларға тән қауіпті факторлардың әсерін оқшаулау және басу немесе ең төменгі мүмкін болатын деңгейге дейін жеткізу жөніндегі іс-қимылдар.

АҚ-ның объектілік құрылымы

ҚР Ішкі істер министрлігі 2015 жыл 23 сәуір № 387 бұйрығы

Азаматтық қорғау құрылымының, бейбіт және соғыс уақытында азаматтық қорғау күшінің құрамында авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстарды жүргізу үшін ұйымдармен құрылған салалары бар.

АҚ объектілік құрылымдары

ҚР Ішкі істер министрлігі 2015 жыл 23 сәуір № 387 бұйрығы

АҚҚ ұйымдармен құрылады, олар сәйкес келеді:

1. АҚ бойынша санаттарға жатады
(ҚР «АҚ туралы» заңы 20-бабы, 3-тармағы)

2. Жұмылдыру тапсырмасы бар және (немесе) соғыс уақытында жұмысын жалғастырады ;

3. Қаупті химиялық зақымдануы және (немесе) радиоактивті зақымдануы және (немесе) апаттық су басуы мүмкін аймақта орналастырылады.

Азаматтық қорғау құрылымдары бөлінеді

- **арналуы бойынша**
  - **негізгі**
  - **қамтамасыз ететін**
- **бағынуы бойынша**
  - **аумақтық**
  - **объектілік**

АҚҚ –ны жабдықтау құрамы мен нормалары

ҚР Ішкі істер министрлігі 2015 жыл 23 сәуір № 387 бұйрығы

«Азаматтық қорғау құрылымын құру бойынша әдістемелік нұсқаулық», ҚР ІІМ ТЖК №29-5-1/1044-11 және 06.04.2016ж. келісілген

Ұйым басшысымен бекітіледі

АҚҚ-ны ұйымдастыру саласы байланысты:

1. жергілікті жердің жағдайы

2. мүлік саны

3. өндіріс саласы мен ерекшелігі

6. техника, көлік және басқа да факторлар

АҚ құрылымдары

ҚР Ішкі Істер Министрлігі 2015 жыл 23 сәуір № 387 бұйрығы

АҚ құрылымына еңбекке жарамды ер адамдар мен әйелдер қабылданады, мыналарды қоспағанда:

- **1,2,3 топтағы мүгедектер;**
- **жүкті әйелдер;**
- **8 жасқа дейінгі балалары бар әйелдер;**
- **Соғыс уақытында- жұмылдыру нұсқаулары бар әскери міндеттілер.**

Соғыс уақытында жұмылдыру нұсқауы бар тұлғалар, азаматтық қорғау құрылымының құрамынан шығарылады.

Азаматтық қорғау құрылымына алынады :

ҚР Ішкі істер министрлігі 2015 жыл 23 сәуір № 387 бұйрығы

еңбекке жарамды ер адамдар мен әйелдер, төмендегілерді қоспағанда:

бірінші, екінші, үшінші топ мүгедектері

жүкті әйелдер, сегіз жасқа дейінгі балалары бар әйелдер

соғыс уақытында- жұмылдыру нұсқаулары бар әскери міндеттілер

Бейбіт уақытта табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайды жою үшін құрылымға жұмылдыру нұсқаулығы бар әскери міндеттілер кіреді. Ал соғыс уақытында жұмылдыру нұсқаулығы бар тұлғалар азаматтық қорғау құрылымы құрамына кірмейді.

Бұндай жағдайда оларды ауыстыратындар – дублерлар алдын ала дайындалады

Азаматтық қорғау құрылымын ұстау және материалдық-техникалық қамтамасыз ету

ҚР Ішкі істер министрлігі 2015 жыл 23 сәуір № 387 бұйрығы

Азаматтық қорғау құрылымы автомобильдік, инженерлік (арнайы) және басқа да техникалармен қаматамасыз етіледі.

Жұмылдыру жарияланған кезде **Қазақстан Республикасы Қарулы күштеріне, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдарға жеткізуге арналған техникаларды қоспағанда.**

Елу адамнан аспайтын қызметкері бар ұйымда азаматтық қорғаудың объектілік құрылымдарында, сонымен қатар орталық атқарушы органдарда материалдық-техникалық қаматамасыз ету басшының шешімімен іске асырылады, төмендегілер оған кіреді:

құрылымның әрбір мүшесіне өртсөндіргіш

медициналық қобдиша – **<u>екі бірлік</u>**

Азаматтық қорғау басқару органдары үшін сөйлесу құралдары

Тыныс алу органдарын қорғау құралымен, азаматтық қорғау құрылымын құрайтын ұйым мен орталық атқарушы органдардың есебіне азаматтық қорғау <u>құрылымының әр мүшесі қаматамасыз етіледі.</u>

АҚҚ-ны оқыту

ҚР Ішкі істер министрлігі 2015 жыл 20 сәуір № 381 бұйрығы

« Оқулар ен жатығуларды өткізу бойынша, сонымен қатар азаматтық қорғау лауазымды тұлғалары мен ұйымның жұмыс істейтін қызметкерлерін ТЖ жағдайында іс әрекетке оқыту нұсқаулығы», ҚР ІІМ ТЖК 20.01.2016ж. №29-5-1/167 келісілген

АҚ құрылым командирлері

АҚ саласы бойынша ОҰ дайындықты және қайта дайындықты өтеді.
Оқу уақыты 21 оқу сағатын құрайды.
АҚ құрылым командирлерін оқыу кезектілігі 3 жылда 1 рет болуы керек.

АҚ құрылымы жеке құрамы

жұмыс істейтін орны бойынша 15 оқу сағатымен **жыл сайын** өтеді. (АҚҚ командирлері)

Жұмысшылар мен қызметкерлер (АҚ құрылымының құрамына кірмейтін)

жұмыс істейтін орны бойынша 12 оқу сабағымен **<u>жыл сайын</u>** дайындықтан өтеді (Оқу тобының басшысы)

АҚҚ оқуы, жаттығулары, сабақтары

ҚР ІІМ 2016 ж. 14 қараша № 1057 бұйрығы

(ҚР ІІМ 2015 ж. 20 сәуір № 381 бұйрығына өзгеріс пен қосымша)

Түрлері	Оқитындар құрамы	Өткізілу мерзімі	Жауапты орындаушылар
Кешенді оқулар	Ұйымның барлық қызметкерлері	3 жылда 1 рет	АҚ санатына жатқызылған ұйымдар
ШЖ (штабтық жаттығулар)	АҚ лауазымды тұлғалары	2 жылда 1 рет	АҚ санатына жатқызылған ұйымдар
АОТ (арнайы оқыту тактикасы)	АҚҚ	1 жылда 1 рет	АҚҚ құрылған ұйымдар

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*
2. Тіркеу нөмірі № 004. «*АҚ құрылымдарын құру, ұстау, материалдық-техникалық қамтамасыз ету, дайындау және оларды тарту қағидалары» ҚР ІІМ 23.04.2015ж. №387 бұйрығы*
3. Тіркеу нөмірі № 116. «*АҚ құрылымдарын құру жөніндегі әдістемелік ұсыныстар» ҚР ІІМ 23.04.2015ж. №387 бұйрығы*
4. Тіркеу нөмірі №055. «*Халыққа және азаматтық қорғау саласындағы мамандарға хабар беру, білімді насихаттау, оқыту қағидалары» (ҚР ІІМ 2015жылғы сәуірдегі №381 бұйрығы)*

<u>Қосымша әдебиеттер:</u> *1. «Азаматтық қорғау» кітабы, В.Г.Атаманюк, Л.Г.Ширшев, Н.И.Акимов*

207-ТАҚЫРЫП. ЕРЕКШЕ КЕЗЕҢДЕ АҚ ЕНГІЗУДЕ ОБЪЕКТІДЕ БАСҚАРМА МЕН БАЙЛАНЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

ҚР ІІМ ТЖК Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы

Тақырып №207 : «Ерекше кезеңде Азаматтық қорғанысты енгізуде объектіде басқарма мен байланысты ұйымдастыру»

Оқу сұрақтары:

1. **Объектідегі басқарманың жалпы схемасы**
2. **АҚ-ны енгізгенде басқарманың негізгі міндеттері.**
3. **АҚ іс-шараларын орындау бойынша басқарудың принциптері мен тәртібі.**
4. **Байланыс құралдары.**

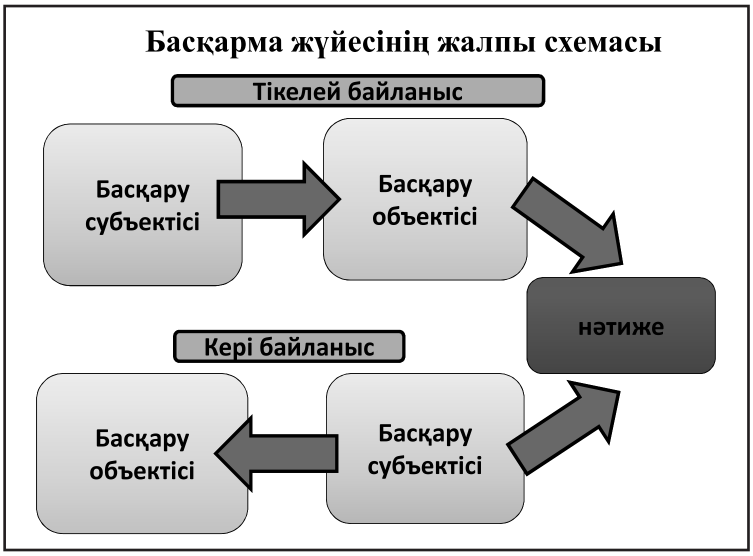

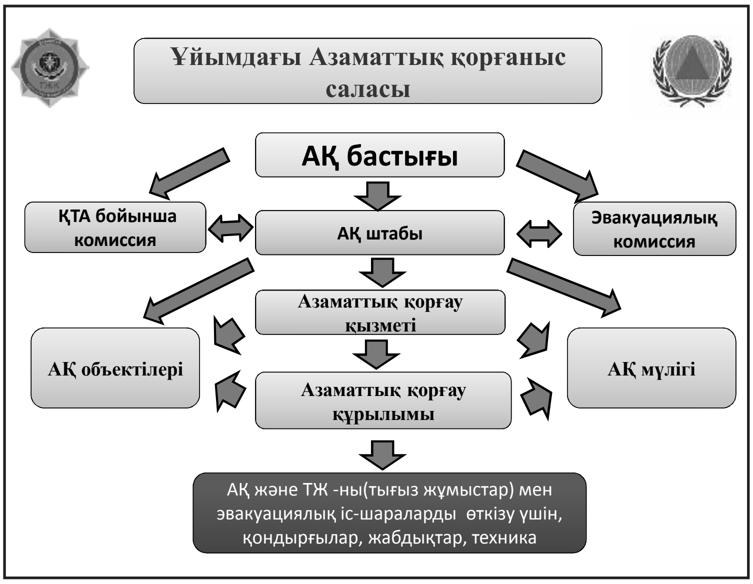

Басқарманың негізгі міндеттері

1. Жағдай туралы деректі жинау, өңдеу және бағалау.

2. Шешім қабылдау (анықтау).

3. Қоластындағыларға міндеттерді жеткізу; бірлесе отырып әрекет етуді ұйымдастыру және қалыпта ұстау.

4. Өткізілетін іс-шараларды жан-жақты қамтамасыз ету, болатын іс-әрекеттерді құрылымдарды дайындау

5. Азаматтық қорғанысты енгізу кезінде, үздіксіз және тұрақты байланысты ұйымдастыру және қалыпта ұстау.

6. Органдар мен күштердің дайындығын және қойылған міндеттердің орындалуын тұрақты бақылауда ұстау.

АҚ-ны соғыс уақытына көшіру ерекшеліктері

АҚ-ны соғыс уақытына көшіру

1. Барлық қызметкерлерді тарту.

2. Кең ауқымды іс-шара.

3. Уақыт шектеулігі.

4. Іс-шараның күрделілігі.

5. Қарсыластың барлауына қарсы бүркеу мен жасырыну шараларын сақтау.

Басқару жүйесінің негізгі талаптары

- Тұрақты дайындық
- Нақтылық
- Икемділік
- Үздіксіздік
- Жасырын

Азаматтық қорғаныс штабы

Басқарудың негізгі органы. Оған күрделі міндеттер жүктеледі, бірінші кезеңде – қойылған міндеттерді орындауға объект АҚМЖ –ның объектілік ішкі жүйесінің күнделікті дайындығын қалыпта ұстап тұру.

- **Ақпаратты жинау, өңдеу және талдау тәртібі**
- **ТЖБ-ға АҚБ мен баяндамаларын толтыру,жөнелту**
- **Басқару пунктінің жұмысын ұйымдастыру**
- **Жасырын басқарманы сақтау бойынша іс-шаралар**
- **ҚЗЗҚ қолданған кездегі іс-әрекет бойынша қызметкерлерді оқыту**
- **АҚ күштеріне хабарлау**

Басқару пункттері

АҚ басқармасының тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін, объектіде басқару пункті құрылады.
Ол тәртіпке сай, қорғану құрылыстарында жабдықталады. Басқару пункті байланыстың қазіргі заманғы техникалық құралдарымен жабдықталуы керек және объектінің басшылық құрамының қалыпты жұмысы үшін, қолайлы жағдайды қамтамасыз етеді. Басқарудың техникалық құрылыстарымен жұмыс істеу үшін жайлы орындар, демалуға арналған орын, тамақтану, медициналық көмек көрсететін жерлер дайын болуы керек. Объекті АҚ басқару пунктінде әдетте орналасады: Ақ бастығы, оның орынбасары, өзінің аппаааратымен штаб бастығы, АЗ қызметі бастықтары, байланыс және қызмет көрсету жұмысшылары.

Байланыс жүйесі

Объектіде АҚ басқару тиімділігі үшін, байланыс жүйесі құрылады, оған кіреді: радио және байланыстың желілік құралы, жылжымалы және белгі беретін құралдар. Байланыс жүйесі басқарудың негізгі құралы болып табылады, ол жылдам және тура хабарлама беруді, сонымен қатар азаматтық қорғаныс жағдайы туралы баяндама, хабарлама беруді қамтамасыз етуі керек. Ол бастықтың шешіміне, штаб бастығының (командирдің) бұйрығына және жоғары тұрған штаб байланысына сәйкес ұйымдастырылады. Оны ұйымдастыруға объектінің АҚ штаб бастығы тікелей жауапты.

АҚ іс-шараларын орындау бойынша шешімдер және оларды хабарлау тәсілдері

Хабарлау жүйесін іске қосуға	Ауызша
АҚ дайындық дәрежесі бойынша іс-шараларды орындауға	Формаланған құжат
АҚ және ТЖ-ны (тығыз жұмыстар) өткізуге	Формаланған құжат
Эвакуациялық шараларды өткізуге	Формаланған құжат
АҚ жоспарын енгізуге	Формаланған құжат
АҚ дабылы бойынша іс-әрекетке	Ауызша

Жасырын басқару негіздері

Хабарламаны фельдъегерлік поштамен жіберу

Белгіленген кодталған кестемен байланыс құралы арқылы келісім сөздер жүргізу

Басқарманың жасырын болуы қол жеткізеді

- Іс-әрекет жоспарын әзірлеуде және осы мәселелер бойынша хат алысуды бірден қысқарту немесе тоқтатуда тартылатын тұлғалар санының шектеулігі
- Байланыстың техникалық құралдарымен хабарламаларды тек ғана шифрланған, құпия, кодталған түрде жіберу
- Байланыстың қатал тәртібін ұстау, әсіресе радиоэфир жұмысында
- Компьютерлік жүйедегі ақпаратты, сонымен қатар ақпаратты басқа да техникалық өңдеуді, сақтауды және жіберуді қорғау
- Құпиялық, сонымен қатар штабтар мен басқару пункттерін күзетуде қатал режим
- Мемлекеттік және әскери құпияны сақтауда, жеке құрамды жоғарғы дәрежедегі қырағылыққа және жеке жауапкершілік рухына тәрбиелеу

Басқарма дабылының кестесі

1) Командалардың ашық мәтіндері мен АҚБ бұйрығының, шартты кодтарға қысқаша хабарламаны өзгерту үшін кесте (жасырын басқарма құжаты). Қол астындағы күштерді басқару үшін қажетті сөздер мен сөз тіркестерінен тұрады.Әдетте АҚ-ның әрбір нақты іс-шарасына белгілі бір код беріледі.

2) Сапты немесе машиналарды басқару үшін қолмен көрсетілетін көзге көрінетін белгілер, жалауша, шам тізбесі.

АҚБ бұйрығы: «АҚ және ТЖ-ны (тығыз жұмыстар) бастау»
Код түрі: 2 – 144
2 саны- команда
144 – іс-әрекет түрі

АҚҚ хабарламасы: «Қосымша күштер қажет»
Код түрі: 4 – 556
4 саны- жағдай
556 – хабарлама мазмұны

Лауазымды тұлғаларды шақыру кестесі

Байланыс желілерін, байланыс станцияларын, командирлер мен басқа да лауазымды тұлғалардың тізімі, сонымен қатар байланыстың техникалық құралы бойынша ақпаратты беру кезінде олардың шынайы атауларын қарсыластан жасыру мақсатында, берілген шақырулар (шартты сөз, әріп сәйкестігі, сан) тізімі бар анықтама құжат.

Мен «Аспан -12»,
«Хабар 44» шақырамын.
«2-144» баяндаңыз.
Қалай түсіндіңіз, қабылдау.

«Хабар 44» қабылдауда.
«Аспан -12» Сізді түсіндім.
«4-556» баяндаймын.
Қалай түсіндіңіз, қабылдау.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*

2. Тіркеу нөмірі № 056. «*Азаматтық қорғаудың құлақтандыру жүйесін ұйымдастыру, бейбіт және соғыс уақытында төтенше жағдайлар кезінде халықты, мемлекеттік органдарды құлақтандыру қағидалары» ҚР ІІМ 2014 жылғы 26 желтоқсандағы №945 бұйрығы*

3. Тіркеу нөмірі № 066. «*«ҚР мемлекеттік органдарының, қорғаныс, қауіпсіздік және құқық тәртібін қорғау органдарының мұқтаждары үшін жалпы пайдаланыстағы телекомму никациялар желілерін, біртұтас телекоммуникациялар желілерінің ресурстарын дайындау мен пайдаланудың ережесін бекіту туралы» ҚР Үкіметінің 31.01. 2001ж. №164 қаулысына өзгерістер енгізу туралы ҚР Үкіметінің 04.12.2019 ж. № 902 қаулысы*

208 - ТАҚЫРЫП. АҚ ИНЖЕНЕРЛІК ҚҰРЫЛЫСТАРЫ
(теория -1 сағат, практика -1 сағат)

Тақырып: 208
«Азаматтық қорғаныс инженерлік құрылыстары»

1. Халықты қорғаудың негізгі принциптері мен тәсілдері.
2. Азаматтық қорғаныс объектілері мен мүліктері.
3. Қорғану шараларын топтастыру:
   а) Панахананалар және жылдам салынатын паналар.
   ә) А) модульдік қорғану құрылыстары.
   б) Радиацияға қарсы паналар.
   в) Қарапайым паналар.
4. Ішкі қондырғылар және қорғану құрылысын дайындыққа келтіру.
5. Паналаушыларды орналастыру және оардың қорғану құрылысында өзін ұстау тәртібі.

Негізгі ұғымдар және қорғану тәсілдері

Қорғану– бұл бір нәрседен, біреудің немесе қауіпсіздік кепілі немесе осы кепілді іске асыру бойынша бірқатар іс-әрекет пен іс-шаралар.

Инженерлік қорғау- бұл төтенше жағдай мен олардың аумағын азайту, сонымен қатар пайда болған жағдайда зардаптарының алдын алу бойынша ұйымдастыру және инженерлік-техникалық шаралар кешені .

Инженерлік қорғану:

- Халықты инженерлік қорғау
- Аумақты инженерлік қорғау
- Экономика объектілерін инженерлік қорғау

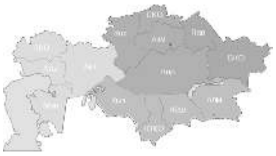

Негізгі ұғымдар және қорғану тәсілдері

Халықты инженерлік қорғау– **бұл бейбіт уақыттағы төтенше жағдайларда халықты қорғау құрылыстарында паналату, қауіп болысымен оларды жылдам құру, сонымен қатар инженерлік құрылыстарды тұрғызу (дамба, плотина және т.б.) және басқа да ИТІ жүргізу .**

Аумақты инженерлік қорғау- **бұл аумаққа, ғимаратқа және құрылысқа қауіпті геологиялық, экологиялық және басқа да процесстердің кері әсерін тигізуінің алдын алуға, сонымен қатар олардың зардаптарынан қорғауға бағытталған инженерлік құрылыстар мен іс-шаралар кешені.**

Экономика объектілерін инженерлік қорғау- **бұл соғыс уақытында экономика объектілерінде жұмыс тұрақтылығын жоғарлатуға, болуы мүмкін қирауларды алдын алуға немесе, қазіргі заманғы зақымдаушы құралдарды қолдан кезде, халықтың қаза табуын төмендетуге, өрт ошақтарында, авария және дүлей зілзала аудандарында АҚ және Ш жұмыстарды жүргізуге арналған іс-шаралар кешені.**

Инженерлік қорғаудың негізгі мақсаты — адамдардың қаза табуының алдын алу және материалдық шығынды азайту, авариялық-құтқару және шұғыл жұмыстар үшін жағдай жасау. Халықты инженерлік қорғау негізі, алдымен құрылыста және қорғану құрылыстарын – панаханалар, паналарды болуы мүмкін радиациялық және химиялық ластану болуы мүмкін аймақта пайдалану.

Негізгі ұғымдар және қорғану тәсілдері

Қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардың зақымдаушы факторының әсерінен, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қазірг заманғы жағдайда халықты қорғауды, іс-шаралар кешенін өткізу арқылы жүзеге асады, олар

қорғаудың үш тәсілі :

- **Қорғаныш құрылыстарындағы панаханалар**
- **Жеке қорғану құралымен қамтамасыз ету**
- **Тарату және эвакуация**

Қорғаудың негізгі тәсілі, алықты қорғау құрылыстарында паналату, бірақ нақты жағдайды есепке ала отырып осы тәсілдердің сәйкестігімен сенімді және толық қорғау қамтамасыз етіледі.

Азаматтық қорғау объектісі

Азаматтық қорғаныс объектісі - басқару пункттері, бөлек тұрған және кіріктірілген панаханалар, радиацияға қарсы панлар, Азаматтық қорғаныс мүлігін сақтауға арналған қойма бөлмелері.

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 1 және 23 бап.

Басқару пункттері – бұл азаматтық қорғаныс басқару органдарын орналастыру мен жұмысын қамтамасыз етуге арналған арнайы техникалық құралдармен жабдықталған және жасақталған, тіршілікті қамтамасыз ету элементімен жабдықталған құрылыстар немесе мемлекеттік органның көлік құралдары.

↓

Панаханалар – бұл қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардың факторынан, радиоактивті заттардың әсерінен, сонымен қатар жоғары температурадан және улаушы және бактериялық заттардан, өрт кезінде жанғыш заттардан паналаушыларға арналған Азаматтық қорғаныс құрылысы.

↓

Радиацияға қарсы паналар- жергілікті бір жердің радиоактивті зақымдануы болға кезде, иондаушы сәулелердің әсерінен паналаушыларды қорғау үшін, арналған Азаматтық қорғаныстың қорғаныш құрылысы.

↓

Азаматтық қорғаныс мүлігін сақтауға арналған қойма бөлмелері– бұл сақтау мен беруге дайындықты қамтамасыз етуге, АҚ мүлігін сақтау үшін арналған арнайы жабдықталған оқшау бөлме.

Қорғаныс құрылыстарын санаттау

Қазақстан Республикасы «Азаматтық қорғау туралы» Заңы . 23-бап
ҚР Үкіметі Үкімі 19.12.2014 жыл № 1357

Панаханалар топтастырылады

- **Қорғаныс қасиеті бойынша** *(панахана, РҚП, қарапайым паналар)*
- **Сыйымдылығы бойынша** *(аз - 300 адамға дейін, орташа 300-ден 600 адамға дейін, үлкен 600 адамнан көп.)*
- **Орналасқан жеріне байланысты** *(кіріктірілген және бөлек тұрған)*
- **Сүзбе желдеткіш қондырғысымен қамтамасыз ету бойынша** (*өнеркәсіп дайындаған жабдық немесе қолдабар материалдан жасалған*);
- **Тұрғызу уақыты бойынша** *(алдын ала тұрғызылған; жылдам тұрғызылған)*
- **Арналуы бойынша (***халықты қорғау үшін немесе басқару органдары орналастыруға және т.б.б.***).**

Азаматтық қорғаныс панаханасы

ҚР Үкімет Қаулысы 19.12.2017 жыл № 1357
ҚР Құрылыс нормалары мен ережелері 2.04-09-2002 жыл

Панаханалар әсерінен қорғануды қамтамасыз етеді:

- **Ядролық жарылыстың екпінді толқынынан** *(жарылыс болған жерден белгілі бір қашықтықта)*
- **Радиоактивті бұлттың іздегі жауын-шашынның сәулеленуінен**
- **Жарық сәулесінен**
- **Енетін радиациядан**
- **Улаушы заттардан (ҚӘУЗ және басқалары)**
- **Бактериялық (биологиялық) заттардан**

Панахана жоспары

1 — паналаушыларға арналған бөлме; 2 — басқару пункті; 3 — медициналық пункт; 4 — фильтрлі желдеткіш камера; 5 —дизельді электростанция бөлмесі; 6 — санитарлық сым; 7 — ЖЖМ және электротақта бөлмесі; 8 — сату үшін бөлме; 9 — тамбурмен кіру; 10 — тамбурмен авариялық кіру

Азаматтық қорғаныс панаханалры

ҚР Үкімет Үкімі 19.12.2017 жыл № 1357
ҚР Құрылыс нормалары мен ережелері 2.04-09-2002 жыл

АҚ-ның қорғану құрылыстары АҚ бойынша санаттарға жататын ұйымның аса көп жұмыс істейтін ауысымын қорғау үшін, сонымен қатар медициналық ұйымдағы тасымалдауға болмайтын науқастарды қорғау үшін құрылады.

Азаматтық қорғаныс панаханалары азаматтық қорғаныс бойынша топтарға жататын қалаларда құрылады, мүмкіндік туындағын жағдайда, панахананы орналастыру керек:

кірістірілген – берілген алаңда тұрғызылып жатқан қабаттылғы төмен ғимараттың астында.

бөлек тұрған– ғимарат пен құрылыстың биіктігіне тең келетін қашықтықта.

Азаматтық қорғаныс құрылыстарын толтыру «Барлығының назарына!» хабарлама дабылы бойынша жүзеге асады.

Панаханалар жаңбыр суынан болуы мүмкін су басулардан, сонымен қатар жердің бет қабатында немесе ғимарат пен құрылыстың жоғарғы қабатында орналасқан ыдыстағы сұйықтықтың төгілуінен қорғалуы керек.

Панаханаларды сумен қамтамасыз ету, жылумен қамтамасыз ету желісінен 5 метр қашықтықта, екпінді канализациядан 200 мм диаметр, ал 200 мм көп болса, 15 метрден кем емес қашықтықта орналастыру керек.

Азаматтық қорғаныс панаханалары

ҚР Үкіметі Қаулысы 19.12.2017 жыл. № 1357
ҚР Құрылыс нормалары мен ережелері 2.04-09-2002 жыл

Неізгі бөлмедегі екі қабатты төсекте, паналаушыға еденнің көлемін 0,5 $м^2$ тең деп алу керек, ал үш қабатты төсек болған жағдайда 0,4 $м^2$.
Бөлменің биікігі 2,5-тен 2,9 м. болса, **екі қабатты** төсек қарастырылуы керек,ал 2.9 м. және одан биік болса – **үш қабатты**. ТЭО болған жағдайда, 1,85 м төмен емес биіктікте, бір қабаты төсекке рұқсат беріледі.

Денсаулық сақтау мекемелеріндегі панаханаларда бөлменің биіктігі 2,15 м болғанда, екі қабатты төсектер қойылады.

Паналаушыларға бөлмеде отыратын орындар көлемін бір адамға 0,40х0,40 м. етіп алу керек, ал жататын орын көлемі – 0,50х1,80 м.

Жатуға арналған орын саны тең болу керек:
- 20% екі қабатты төсек болған жағдайда құрылыстың сыйымдылығы;
- 30%. үш қабатты төсек болған жағдайда құрылыстың сыйымдылығы;

Ауа параметрлері:

ауа температурасы 0-дан 30 ⁰С, көміртек – 3% дейін, оттек – 17% дейін, көміртек тотығы – 30мг/ $м^3$ дейін боуға болады;

ауа температурасы +31-33 ⁰С, көміртек – 4%, оттек – 16%, көміртек тотығы 50-70 мг/ $м^3$. паналаушыларға жүктеменің шектелуін талап етеді.

Азаматтық қорғаныс панаханалары

ҚР Үкіметі Үкімі 19.12.2017 жыл № 1357
ҚР Құрылыс нормалары мен ережелері 2.04-09-2002 жыл

Азаматтық қорғаныс қорғану құрылыстарында адамдардың болуына қауіпті ауаның параметрлері:

ауа температурасы– 34 ⁰С және одан жоғары;
көміртектің қостотығы– 5% және одан жоғары;
ауаудағы оттектің құрамы– 14% және одан жоғары;
көміртек тотығы -100 мг/ $м^3$.

Панаханаларды ауамен қаматамасыз ету сүзбе желдеткіш жүйелерінің көмегімен жүргізіледі:
режим 1 – таза желдеткіш;
режим 2 - желдеткіш сүзбесі;
режим 3 – панахананы толық және бөлектеп оқшаулау.

Азаматық қорғаныс қорғану құрылысынан паналаушыларды шығару жүргізіледі:
«Әуе дабылы тоқтады!» дабылы бойынша *(құрылыс ауданындағы радиациялық жағдайды нақтылаудан кейін)*
паналаушылардың құрылыста болуы тиіс уақыты өткеннен кейін.

Сонымен қатар адамдардың қорғаныс құрылысында ары қарай болуы қауіпті болған кезде паналаушыларды амалсыздан шығару болады (*жүрек қағысының жиілігі 120 және одан көп немесе 35-тен төмен, дене температурасы 38 ⁰С және одан жоғары).*

АҚ-ның модульдік қорғану құрылысы

Азаматтық қорғаныс қорғау құрылысындағы модуль түріндегі толық зауыттық дайын блок ойлап табуға жатады. Паналаушы адамдардың санына және тұрғызуы бойынша саны әр түрлі болуы мүмкін блокатардан құрастырылуы мүмкін *(ашық немесе жабық түдегі).*

Паналаушыларды қорғаумен қамамасыз ете алады:

- Әуе екпінді толқыны фронтындағы қысымның жоғарылығынан, 100 кПа тең болғанда.
- Қарапайым зақымдаушы құралдардың фугасты және сынықтарынан, жоғары қабаттардың құрылыстарының қалдықтарынан
- УЗ және БЗ, енетін радиациядан, өрт болға жағдайда жылудың әсерінен

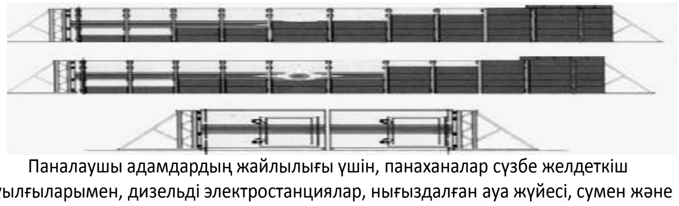

Паналаушы адамдардың жайлылығы үшін, панаханалар сүзбе желдеткіш құлғыларымен, дизельді электростанциялар, нығыздалған ауа жүйесі, сумен және канализациямен қамтамасыз ету, жылыту жүйесімен, су мен тамақ запасымен жинақталады. Тұрғызу уақыты 72 сағатты құрайды 200 және одан да көп адамды орналастыруға болады, қазандықтар мен қашаулар қазу бойынша жер жұмыстары кірмейді.

Азаматтық қорғаныс радиацияға қарсы паналары

ҚР Үкіметі Қаулысы 19.12.2017 жыл № 1357
Құрылыс нормалары мен ережелері 2.04-09-2002 жыл

Радиацияға қарыс паналар Азаматтық қорғанысбойынша топтарға жатпайтын қалаларда және ауылдық аудандарда құрылады.

Радиацияға қарсы паналарды, осы мақсатта жердің астында орналассқан барлық үй-жайлар ыңғайластырылады: жертөлелер, көкөніс сақтайтын орын, жер астындағы өндірулер мен үңгірлер, сонымен қатар жер үстіндегі қажетті қорғану қасиеті бар материалдан тұрғызылға қабырғалары бар ғимарттар.

Радиацияға қарсы паналарды орналастыру үшін пайдалану керек:

- кәсіпорынның, емдеу мекемелерінің және тұрғын үй ғимараттарының өндірістік және қосымша ғимараттарында;
- мектептер, кітапханалар және қоғамға арналған ғимараттарда;
- кинотеатрлар, мәдениет үйлері, клубтар, пансинаттар, лагерлер, демалыс үйлері мен базаларында;
- отынды, көкөкністі, азық-түлікті және шаруашылық құрал-сімандарын мерзімді сақтау қоймаларында

Азаматтық қорғаныс радиацияға қарсы паналары

ҚР Үкіметі Қаулысы 19.12.2017 жыл № 1357
ҚР Құрылыс нормалары мен ережелері 2.04-09-2002 жыл

Радиацияға қарсы паналардың сыйымдылығы қарастырылады:

а) ғимараттар мен құрылысарда орналастырылған пананың көлеміне байланысты 5 адам және одан да көп (*аз қабатты ғимараттардың жертөлелерінде орналасқан*);

ә) паналары бар қайтадан салынып жатқан ғимараттар мен құрылыстарды 50 адам және одан жоғары.

Радиацияға қарсы паналарға қойылатын негізгі талаптар:

ғимарат пен құрылыстың сыртқы қоршауы гамма – сәулесінің әлсіз ғана өтуін қамтамасыз етуі керек;

оларды пана режиміне ауыстырған кезде, жарықшалар мен саңылаулар жауып тасстауға дайын болуы керек;

үй-жай паналаушылар көптеп келетін жерге жақын орналасуы керек.

Радиацияға қарсы паналардың еденінің биіктігі ең жоғарғы жер асты суының деңгейінен жоғары болуы керек, 0,2 метрден кем емес.

Азаматтық қорғаныстың радиацияға қарсы паналары

ҚР Құрылыс нормалары мен ережелері 2.04-09-2002 жыл

РҚП құрамында, паналаушыларды (негізгілер) орналастыруға, санитарлық торапқа, желдеткіш және ластанған сыртқы киімді сақтауға бөлмелер қарастырылуы керек.

Жертөлелерде, жер үстіндегі тұрғын, қоғамдық және басқа да ғимараттарда немесе құрылыстарда орналасқан РҚП қорғау қасиетін жоғарлату қарастырылады:

қабырға экрандары тастан немесе кірпіштен болғанда орнату, қою және едендегі белгіден жоғары 1,7 м биіктікте топырақ салынған мөшектерді қою;

жер төлелелердің қабырғаларының шығыңқы жерлерін қашау;

осыған байланысты тіреуіштер мен сүлелерге қосымша топырақтың қабатын қою;

Қоршап тұрған құрылыстағы артық саңылауларды жабу және кіретін жерге экран қабырғаларды орнату.

Барлық аталған іс-шаралар үй-жайды пана режиміне ауытыру кезінде өткізілуі тиіс.

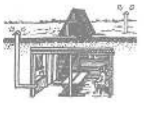

Қарапайым түрдегі паналар

Халықты қорғау жүйесінде щель түріндегі қарапайым паналарды тұрғызу, аса маңызды. **Қарапайым паналар**— саңылаулар, траншеялар, окоптар, блиндаждар және т.б.. Бұл құрылыстардың барлығы қарапайым, аз мөлшердегі шығындармен және материалдармен тұрғызылады.

Саңылау ашық және жабық болуы мүмкін, шамамен 10-40 адамға салынады. Саңылауларды бөренелермен, қоссырықтармен, темір бетон тақталармен жабылады. Ашық саңылау ядролық жарылыстың екпінді толқынының зақымының шеңберін үштен бір бөлігін азайтады, ал жабық саңылау екі есе. Саңылауды тұрғызу екі кезеңнен тұрады: бірінші кезеңде ашылады да ашық саңылау жасалады, екінші кезеңде – ол жабылады.

Қарапайым паналарды қорғау үшін пайдалануға болады:

- екпінді толқынның әсерінен және ғимарат қирау кезіндегі бөлшектерден;
- жарық сәулесінен;
- техногенді және табиғи сипаттағы ТЖ болғанда.

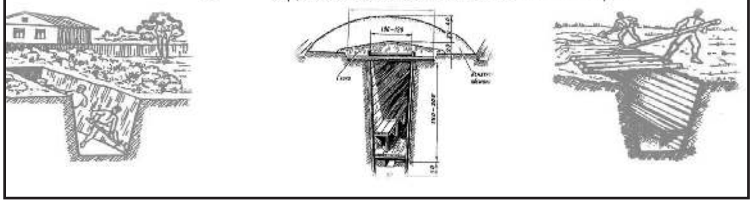

Азаматтық қорғаныс объектілері

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы 23-бап

Мемлекеттік меншік болыптабылатын және азаматтық қорғаныс іс-шараларын қамтамасыз ету мен жұмылдыру тапсырмаларын орындауға арналған азаматтық қорғаныс объектілері мен мүлкі иеліктен шығаруға жатпайды.

Азаматтық қорғаныстың объектілері мен заңды тұлға қайта ұйымдастырылған немесе тартылған жағдайда, азаматтық қорғаныстың объектілері мен мүлкін әзірлікте ұстап тұру және нысаналы пайдалану жөніндегі міндеттер, сондай-ақ оларды құру мен жинақтау жөніндегі тапсырмалар азаматтық қорғаныс объектілері мен мүлкінің меншік иелері өтеді.

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.*

2. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*

3. Тіркеу нөмірі № 005. *«Азаматтық қорғаныс объектілерін құру және пайдалану ережесі» ҚР Үкіметінің 19.12.2014 ж. № 1357 қаулысы*

4. Тіркеу нөмірі № 006. *«АҚ инженерлік-техникалық іс-шараларының көлемі мен мазмұны» ҚР ІІМ 24.10.2014 ж.№732 бұйрығы.*

5. Тіркеу нөмірі № 024. *«Азаматтық қорғаныстың қорғаныс құрылыстарын есепке қою және есептен шығару қағидалары» ҚР ІІМ 30.05.2014 ж.№265 бұйрығы*

6. Тіркеу нөмірі № 038. *«Қорғаныс құрылғылары мен қоршау конструкцияларының жайын тексеру» ҚР ІІМ 30.05.2015 ж.№137 бұйрығы.*

7. Тіркеу нөмірі № 065. *ҚР құрылыс нормалары. Азаматтық қорғаныстың қорғаныс имараттары ҚР ҚН 2.03-03-2014*

8. Тіркеу нөмірі № 065. *ҚР құрылыс нормалары. Азаматтық қорғаныстың қорғаныс имараттары ҚР ҚН 2.04-101-2014*

209- ТАҚЫРЫП. ЭВАКООРГАНДАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ МІНДЕТТЕРІ, ЭВАКОШАРАЛАРДЫ ӨТКІЗУ ТӘРТІБІ

Эвакуацияланатын халықты негізгі топтар бойынша есептеу

«АҚ іс-шараларын ұйымдастыру және енгізу ережесі»
ҚР ІІМ 2015 ж. 06 наурыз № 190 бұйрығы

I - топ

Әскери уақытта қалада жұмысын жалғастырып жатқан ұйым жұмысшылары мен қызметкерлері (АҚ бойынша топқа кіретіндер), сонымен қатар оның тіршілігін қамтамасыз ететіндер;

II - топ

Әскери уақытта жұмысын қауіпсіз аймаққа көшіретін ұйым жұмысшылары мен қызметкерлері, министрліктер мен агенттіктердің орталық аппараттары қызметкерлері ;

IV - топ

1 және 3 - топқа кірмейтін <u>барлық халық</u>

III - топ

Мектепке дейінгі және жалпы білім беретін ұйымдарды, оларға қызмет көрсететіндерді, мүгедектер және қарттар үйіндегі зейнеткерлерді, оларға қызмет көрсетушілерді қоспағанда, оқытушылар, студенттер және білім беру ұйымдары оқушылары (студенттері)

Эвакуациялық іс-шаралар

«АҚ іс-шараларын ұйымдастыру және енгізу ережесі»
ҚР ІІМ 2017 ж. 18 наурыз № 209 бұйрық

Эвакуациялық іс-шараларды *<u>ҚР АҚ бастығының бұйрығымен</u>* ведомстваға қарасты аумақтың АҚ бастығы жүргізеді.
Әкімшілік-аумақтық бірлікке сәйкес *<u>комиссияның құрамын</u>* ТЖД, ТЖБ (басқармасы), ТЖБ (бөлімі), ЖАО мен ОАО аумақтық бөлімшелерінің келісімімен анықтайды.

<u>Комиссияның құрамы мен ережелері</u> **сәйкес АҚ бастығымен бекітіледі.**

Эвакокомиссия төрағалары:

- министрдің орынбасары
- әкімнің орынбасары;
- АҚ бойынша санатқа жататын ұйым басшысының орынбасары;

Халықты эвакуациялауға және орналастыруға арналған эвакуациялық органдар

«АҚ ұйымдастыру және енгізу туралы ереже»
ҚР ІІМ 2017 ж. 18 наурыз № 209 бұйрығы

- эвакуациялық комиссиялар
- (ОАО, ЖАО, АҚ бойынша санаттарға кіретін ұйымдарда);

- Эвакуациялық жиналатын пункттер (ЖЭП);
- аралық эвакуация пункттері (АЭП);
- зардап шеккен халықты қабылдайтын пункттер (баспанасыз қалғандар, жарақат алғандар, қаза тапқандар);

- эвакоқабылдау комиссиялары (эвакуацияланған және таратылған халықты қабылдайтын ауылдық аудандар, қалалар);

Ұйымның эвакуациялық комиссиясының шамамен кестесі

«Эвакуациялық шараларды ұйымдастыру мен жүргізу бойынша әдістемелік кеңестер»

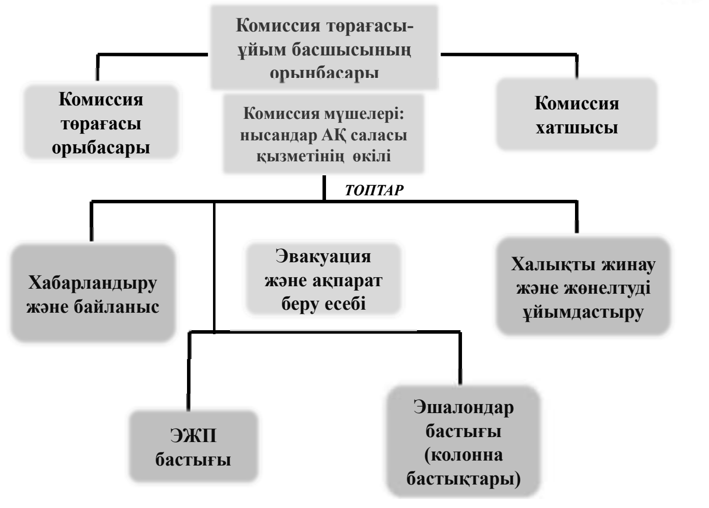

Эвакуациялық жиналу пунктінің шамамен кестесі (ЭЖП)

«Эвакуациялық шараларды ұйымдастыру мен жүргізу бойынша әдістемелік кеңестер»

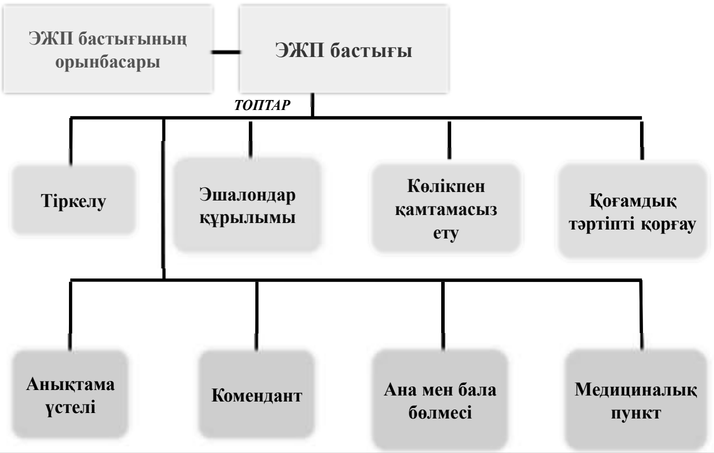

ЖЭП құжаттары:

«АҚ іс-шараларын ұйымдастыру және енгізу ережесі»
ҚР ІІМ 2017 ж. 18 наурыз № 209 бұйрығы

1. лауазымды тұлғалар міндеттері;
2. жеке құрам тізімі, хабарлау тәртібі (мекенжайлар, телефондар);
3. ЖАО -ның ЭЖП және жеке құрамды тағайындау туралы шешімінен үзінді;
4. ЭЖП-дан жөнелткен ұйымның, эвакокомиссияның (қала, аудан), көлікке отырғызу пункттерінің телефондарының тізімі;
5. ЭЖП аумағындағы ұйымдардың тізімі және оларды жөнелту уақыты;
6. ЭЖП аумағының кестесі (жоспар);
7. ЭЖП-ға бекітілген жақын орналасқан қорғану құрылыстарының тізімі ;
8. автоколоннаның келуі мен жөнелтілу кестесі;
9. тасымалдауға өтініш үлгісі ;
10. эвакуациялық куәлік үлгісі;

__**Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:**__

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.*

2. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*

3. Тіркеу нөмірі № 145. «*Эвакуациялық шараларды ұйымдастыру және өткізу жөніндегі әдістемелік ұсыныстар»*

210- ТАҚЫРЫП. ОБЪЕКТІЛЕРДЕ ЭВАКУАЦИЯЛЫҚ ШАРАЛАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

ТАҚЫРЫП: **№ 210 «ОБЪЕКТІЛЕРДЕ ЭВАКУАЦИЯЛЫҚ ШАРАЛАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ»**

Оқу сұрақтары:

1. **Эвакуациялық шараларды жоспарлау тәртібі.**
2. **Жоспарлау кезінде бастапқы деректер.**
3. **Эвакуациялық шаралар кезінде халықты негізгі топтар бойынша есептеу.**
4. **Эвакуациялық шараларды өткізу, орналастырумен. эвакуациямен қамтамасыз ету.**

Эвакуациялық шараларды өткізу тәртібі

Эвакуациялық шаралар дегеніміз:

Соғыс уақытында өз жұмысын тоқтатпаған объектілер жұмысшылары мен қызметкерлерін орналастыру, Азаматтық қорғаныс бойынша топтарға жататын және төтенше жағдай аймағынан халықты және материалдық құндылықтарды эвакуациялау.

Эвакуациялық шараларды жоспарлауды жүргізеді:

ОАО **ЖАО** **Ұйымдар**

төтенше жағдайлардың туындау қауіпін және қазіргі заманғы зақымдаушы құралдарының ошақтарын ескере отырып алдын ала

Эвакуациялық шараларды өткізу тәртібі

***Бейбіт уақытта** эвакуациялық шараларды өткізу шешімін қабылдайды:*
ЖАО және ТЖЖ басшысы

Соғыс уақытында эвакуациялық шараларды өткізу шешімін қабылдайды:
ҚР Үкіметі

Эвакуациялық шараларды жоспарлау үшін бастапқы деректер

- қалаларда және қауіпсіз аймақта тұратын, әскерге алу қағазы бар, әскери міндетті және ҚРҚҚ - ға шақыруға жататын халықтың саны;
- жалпы жұмысшылар, қызметкерлер және олардың отбасы мүшелері көрсетілген санатталған қалаларда соғыс уақытында өз жұмысын жалғастырып жатқан ұйымдар тізімі, сонымен қатар аса көп жұмыс істеуші ауысымы саны мен ауысымдардың жұмыс уақыты көрсетілген тізбесі;
- өзінің қызметін соғыс уақыты жағдайында қауіпсіз аймаққа ауыстыратын ұйымдардың жұмысшыларының, қызметкерлерінің және олардың отбасы мүшелерінің тізбесі ;
-студенттер, оқытушылар, балалар саны, сондай-ақ оқытушылар құрамы мен қызмет көрсетуші персонал саны көрсетілген жоғары және орта арнаулы оқу орындарының, кәсіптік-техникалық училищелердің, жалпы білім беретін мектептердің, мектеп-интернаттардың, бала бақшалардың және ведомствалық балалар мекемелерінің саны;
- санаталған қалалар айналасындағы күшті қираулар болуы мүмкін аймақтар, осы аймақтарда тұратын халықтың саны ;
- бөліп орналастыратын және көшірілетін халықты орналастыруға тыйым салынған аудандар және пункттер;

Эвакуациялық шараларды жоспарлау үшін бастапқы деректер

-эвакуацияланатын және бөліп орналастыратын халықты орналастыру жөніндегі аудандар мен қалалардың мүмкіндіктері;

-халықты орналастыратын аудандарда қорғаныс құрылыстарының (*панахананалар, РҚП, тау-кен орны, қарапайым панахананалар*), сонымен қатар сумен қамтамасыз ету көздерінің болуы;

- эвакуациялық тасымалдауға тартылатын көліктің мүмкіндігі;

- жол торабы, оның жай-күйі мен босату қабілеті;

- халықты жаяу тәртіппен эвакуациялау үшін бағыттардың болуы және іс жүзінде пайдалану мүмкіндігі;

- эвакуациялау және бөліп орналастыру туралы халыққа хабарлауға, сондай-ақ эвакуациялық шараларды басқаруға арналған байланыс құралдары мен жүйелері;

- халықты эвакуациялауды және бөліп орналастыруды жүргізуге әсер ететін жергілікті жағдайлар мен маусымдық климаттық ерекшеліктер;

- көрші облыстардан келетін халық саны және олардың келу мерзімі.

Неігзі топтар бойынша халықты есепке алу

I -топ — Соғыс кезінде қалада өз жұмысын тоқтатпайтын *(АҚ бойынша топқа жататын)*, сондай-ақ оның тіршілікке қабілетін қамтамасыз ететін ұйымдардың жұмысшылары мен қазметкерлері, олардың отбасы мүшелері;

II -топ — Соғыс кезінде өз қызметін қауіпсіз аймаққа көшіруші ұйымдардың жұмысшылары мен қызметкерлері және олардың отбасы мүшелері, министрліктер мен агенттіктердің орталық аппараттарының қызметкерлері;

III -топ — ЖОО студенттері,, орта арнаулы оқу орындарының, кәсіптік техникалық училищелердің оқушылары, профессорлар мен оқушылар және мектеп интернаттардың оқушылары, балалар үйлері мен арнаулы балалар мекемелерінде қызмет көрсетуші персонал, мүгедектер мен қарттар үйіндегі зейнеткерлер, жұмыссыздар;

IV -топ — 1 және 3 топқа жатпайтын барлық халық.

Колонналар құрылымы,
қозғалыс жылдамыдығы және тәртібі

Ұйымдасқан түрде қозғалу мен басқару жайлылығы:

Адам саны 500-ден 1000-ға дейінгі колонналар құрылады

Колонналардың қозғалу жылдамдығы сағатына 4-5 км, колона арасындағы қашықтық – 500 метрге дейін. Бір тәулікте жүріп өтетін шақырым - 30-40 км.

Демалу үшін дамылдау ұзықтығы:

Азы – 30-45 минут, демалу үшін әрбір 2-2,5 сағат сайын уақыт беріледі.

Ұзақтығы -2-4 сағат, тәуліктің жүрудің екінші жартысы басталғанда.

Жаяу тәсілмен эвакуацияланатын халықтың өзімен бірге 3 күндік азық-түлік, ауыз су, қажетті жеке заттары, жеке қорғану құралы (*эвакуация басталғанда берілген*), сонымен қатар жеке басын куәландыратын құжаттары болуы керек.

Эвакуациялық шараларды өткізу

Эвакуациялауды жүргізуге жарлық алысымен АҚ және эвакуациялық органдардың бастықтары жасалған жоспарларға сәйкес халықты эвакуациялауға және бөліп орналастыруға дайындайтын шараларды жүргізу.

Халықты эвакуациялау және орналастыру басталғаны туралы жарлық (*дабыл)* облыстардың, қалалардың және аудандардың АҚ бастықтарына беріледі. Қалалар мен аудандардың АҚ бастықтары жарлықты (*дабылды*) ұйымдардың АҚ бастықтарына береді.

АҚ және эвакуациялық комиссиялардың ұйымдар мен пәтер иеленушілер кооперативінің бастықтары эвакуациялауға және орналастыруға жататын жұмысшылардың, қызметшілердің, олардың отбасы мүшелерінің және халықтың қалған бөлігінің тізімдерін анықтайды.

ЭЖП бастықтары пункттерді дайындыққа келтіреді, жеке құрамның міндеттерін нақтылийды, отырғызу пункттерінің бастықтарымен және бекітілген ұйымдармен байланыс жасайды және жаяу колонналардың шығу, көлікті беру мен жөнелту уақыты өзгермеген жағдайда, халықты жөнелту кестесін нақтылайды, келуші халықты қабылдау мен тіркеуді, оларды жаяу бағыттардың негізгі пункттері мен көлікке отырғызу пункттеріне жөнелтуді ұйымдастырады.

Бөліп орналастыру мен эвакуацияны қамтамасыз ету

Халықты эвакуациялау және орналастыруды ұйымшылдықпен жүргізуді қамтамасыз ету мақсатында эвакуациялау маршруттары мен халықты орналастыру орындарында барлау ұйымдастырылады.

Эвакуациялық шараларды қамтамасыз ету үшін барлаудың арнаулы инженерлік, медициналық, радиациялық, химиялық және басқа түрлерінің маңызды орны бар.

Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдай қауіпі төнгенде және туындаған кезде, сондай-ақ соғыс уақытында эвакуацияланатын және орналастырылатын халықты тасымалдау үшін темір жол, автомобиль, су және әуе жолы көлігі мейлінше пайдаланылады.

Эвауациялау шараларын уақытында жүргізу шешуші деңгейде оларды жан-жақты материалдық қамсыздандыруға байланысты болады. Бұл ретте назар, орналастырылатын және эвакуацияланатын халықты орналастыру аудандарында жабдықтаудың күні бұрын материалдық—техникалық даярлануына аударылады.

Халықты эвакуациялау және орналастыру кезеңінде қоғамдық тәртіпті сақтау жөніндегі шараларды жоспарлау және жүзеге асыру қоғамдық тәртіпті қорғау қызметіне жүктеледі.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Тіркеу нөмірі № 003. *ҚР ІІМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығы.*

2. Тіркеу нөмірі № 145. «*Эвакуациялық шараларды ұйымдастыру және өткізу жөніндегі әдістемелік ұсыныстар*»

211 - ТАҚЫРЫП. СОҒЫС УАҚЫТЫНДА ОБЪЕКТІНІҢ ТҰРАҚТЫ ҚЫЗМЕТ ЕТУ ТӘРТІБІ

Тақырып№211 «Соғыс уақытында объектінің тұрақты қызмет ету тәртібі»

Оқу сұрақтары:

1. Жұмыс тұрақтылығы туралы түсінік.
2. АҚ инженерлік - техникалық іс-шаралары.
3. АҚ санаттары бойынша ұйымдарды бөлу.
4. Объект жұмысының тұрақтылығын жоғарлату жолдары мен тәсілдері.

Негізгі түсініктер

Соғыс уақытында объектілердегі жұмыс тұрақтылығы (қызметі) – бұл белгіленген номенклатура мен көлемде өндірісті өндіру қабілеті, КЗҚ қолдану нәтижесінде, зақымданған, әлсіз және орташа қираулар алғанда өндірісті жылдам қалпына келтіру.

Қызмет ету тұрақтылығын жоғарлату (ҚТЖ) бойынша іс –шаралардың барлығында, ең аз шығынмен , жоғары нәтижеге жету, мүмкіндігінше өндіріс міндетімен сәйкес болуы керек.

Экономика объектісінің қызмет ету тұрақтылығын жоғарлату

соғыс уақытында зақымдаушы факторлардың тигізетін әсері барынша төмендетуге бағытталған іс-шаралар кешені

Ұйымдастыру іс-шаралары АҚ басқару органының басшылық құрамының іс - әркетін, кәсіпорын жұмысшылары мен қызметкерлерін қорғау бойынша қызметтер мен құрылым іс-шараларын жоспарлауды қарастырады, АҚШЖ өткізу, кәсіпорынды қалпына келтіру, сонымен қатар сақтап қалынған қондырғымен өнімді шығаруды да қарастырады.

Инженерлік – техникалық іс - шаралар әдетте алдын ала іске асырылады, зақымдаушы факторлардың әсеріне өндірістік ғимарат пен құрылыстардың, сондай-ақ жабдықтардың , коммуналдық – энергетикалық жүйенің тұрақтылығын жоғарлатуды қамтамасыз ететін жұмыстар кешені.

Технологиялық іс-шаралар технологиялық процесстің өзгеруімен объектілерде жұмыс тұрақтылығын жоғарлатуды қамтамасыз етеді, яғни өнеркәсібтің өнімді шығаруын жеңілдетуге ықпал етеді және екінші зақымдаушы факторларды қоспайды.

Азаматтық қорғаныс инженерлік-техникалық іс-шаралар кешені

(ҚР ІІМ 2014ж. 24 қазан № 732 бұйрығы)

1. Халықты қорғау
2. Соғыс уақытында экономика объектілерінің жұмыс тұрақтылығын жоғарлату
3. Болуы мүмкін қираулардың алдын алу немесе болуын төмендету
4. Қазіргі заманғы зақымдаушы құралдарды қолдану нәтижесінде халықтың қаза табуы
5. Зақымдалған ошақта, авария және табиғи апат аудандарында АҚ және ШЖ – ны өткізу үшін жағдай жасау

АҚ инженерлік-техникалық іс-шараларына арналған жалпы талаптар

(ҚР ІІМ 2014ж. 24 қазан № 732 бұйрығы)

1. Қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардан халықты қорғауды қамтамасыз ету
2. Авария, апат және табиғи апаттар зардаптарынан қорғау
3. Объектілерде өрт қауіпсіздігін жоғарлату
4. Электрқуатымен, газбен, сумен резервті қамтамасыз етуді ұйымдастыру
5. Сумен қамтамасыз ету нысандарын зақымдау құралдарынан қорғау
6. Объектілерге жарықпен маскировка жасауды дайындау

АҚ ИТІ көлемі мен құрамы төмендегілерге байланысты анықталады:

- АҚ бойынша қала топтары мен объектілер санаттары;

- Қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардың, олардан болатын факторлардың әсер ету мүмкіндігі бойынша, сонымен қатар болуы мүмкін авариялардан, апаттардан және дүлей зілзалалардан аумақты аудандастыру.

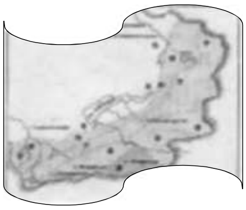

Қалаларды АҚ бойынша топтарға жатқызу

Азаматтық қорғау заңы. 2- бөлім, 4-тарау, 20-бап.

Қалаларды топтарға жатқызу, ал ұйымдарды АҚ бойынша санаттарға жатқызу, мемлекеттік, қорғаныс дәрежесінде және халықтың тіршілігін қамтамасыз етуге байланысты кешендік және

Қала бойынша критерийлер	Ерекше	Бірінші	Екінші	Үшінші
	Республикалық маңызы бар астаналар мен қалалар;			
Халықтың саны		1 млн. адам және одан көп	500 мың адам және одан көп	250 000-500 000 дейін адам
Халық саны мен аса маңызды ұйым саны немесе санатталған ұйым саны		500 мың және одан да көп, 3-тенн кем емес аса маңызды немесе 50-ден артық санатталған ұйымдар	250 мыңнан бастап 500 мыңға дейін адам және 2-ден аз емес аса маңызды немесе 20 санатталған ұйымдар	10 мыңнан 250 мыңға дейін адам және 1 аса маңызды немесе 2-ден артық санатталған ұйымдар
Ғаламдық немесе өңірлік масштабтағы ТЖ аймағына халық саны немесе қала аумағы кіреді.		50%-дан көп	30% -дан 50%-ға дейін	30%-дан аз

Ұйымдарды азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жатқызу

«Азаматық қорғау туралы» Заң. 2-өлім , 4- тарау, 20-бап

Аса маңызды санатқа
аумағында жұмыс істеуінің бұзылуы ұлттық қауіпсіздікке қатер төндіретін және төтенше жағдайлардың туындау қаупін туғызатын стратегиялық объектілер орналасқан ұйымдар жатады.

Санаттандырылған

ұйымдарға жұмыс істеуінің бұзылуы елеулі әлеуметтік –экономикалық салдарларға , өңірлік және жергілікті ауқымдардағы төтенше жағайлардың туындауына әкеп соғуы мүмкін мынадай ұйымдар:

- **аса маңызды мемлекеттік меншік объектілері;**
- **өнеркәсіптің, көлік-коммуникация кешенінің, энергетиканы, байланыстың жұмыс істеп тұрған салынып жатқан, реконструкцияланатын және жобаланатын қауіпті өндірістік объектілері бар және маңызды мемлекеттік және экономикалық мәні бар ұйымдар;**
- **уларды өндірумен, қайта өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, өткізумен, падаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар;**
- **аумағында тіршілікті қамтамасыз ету объектілері орналасқан ұйымдар жатады.**

АҚ бойынша санатқа жатқызылатын ұйымдарды орналастыру

ҚР ІІМ 2014ж. 24 қазан № 732 бұйрығы

АҚ бойынша санаттарға жатқызылатын ұйымдар, орналастырылмайды:

- **Қаланың қирау мүмкіндігі жоғары аймақтарда**
- **Апаттық су басу болуы мүмкін аймақтарда**

АҚ бойынша санаттарға жатқызылған жаңа ұйымдар топтарын, АҚ бойынша топтарға жатқызылатын тұрғызу жобаланған қалалардың шекарасынан мына қашықтықта орналасқан экономикалық перспективті шағын және орташа қалалар, ауылдық тұрғын пункттері:

1. АҚ бойынша ерекше топтағы қалалардан - 60 км
2. АҚ бойынша топқа жатқызылған қалалардан - 40 км

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.*

2. Тіркеу нөмірі № 006. *«АҚ инженерлік-техникалық іс-шараларының көлемі мен мазмұны» ҚР ІІМ 24.10.2014 ж.№732 бұйрығы.*

212- ТАҚЫРЫП. ТЫНЫС АЛУ ОРГАНДАРЫ МЕН ТЕРІНІ ЖЕКЕ ҚОРҒАУ ҚҰРАЛЫ. ЖҚҚ ҰСТАУ ТӘРТІБІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ТӘРТІБІ

ҚР ІІМ ТЖК Азаматтық қорғау
республикалық оқу-әдістемелік орталығы

Тақырып*№ 212 :* «Тыныс алу органдары мен теріні жеке қорғау құралы. ЖҚҚ ұстау тәртібі және оларды қолдану тәртібі»

***Оқу сұрақтары*:**

1. Тыныс алу органдарын жеке қорғау құралы.

2. Теріні қорғау құралы.

3. Медициналық қорғау құралы.

«Азаматтық қорғаныс мүлігін сатып алу, құру және пайдалану тәртібі»

ҚР ІІМ бұйрығы№510 08.06.2015 ж.

АҚ мүлігі:

1. **Жеке қорғаныс құралы**

2. **Радиациялық, химиялық барлау, дозиметрлік бақылау аспаптары**

3. **Байланыс және хабарландыру құралы**

4. **Жеке медициналық қорғаныс құралы**

5. **Басқа да материалдық-техникалық құралдар**

АҚ мүлігін құру

Азаматтық қорғаныс мүлігін құру, азаматтық қорғаныс жоспарында көрсетілген осы заманғы зақымдаушы құралдарды қолданған кездегі болуы мүмкін жағдайды есепке ала отырып анықталады. .

Азаматтық қорғаныс мүлігін құру (өзгерту) туралы ақпарат, АҚ саласындағы уәкілетті ведомстваның аумақтық бөлімшелеріне беріледі.

Азаматтық қорғаныс мүлігін алу

ҚР «АҚ туралы» заңы; т 70-3;

Азаматтық қорғаныс мүлігін алу

- **Бейбіт уақытта** → Қауіпті заттардың төгілуімен байланысты ТЖ-дан → ҚР мемлекетік сатып алу туралы заңнамасымен сәйкес алынады
- **Соғыс уақытында** → Осы заманғы зақымдау құралдарынан → Жұмылдыру резервінен алынады

АҚ мүлігін пайдалану

АҚ іс – шараларын қамтамасыз ету үшін қолданылатын АҚ мүлігі, тікелей арналуы бойынша қолданылады .

АҚ мүлігін бейбіт және соғыс уақытында пайдалану, АҚ жоспарымен белгіленеді..

АҚ мүлігін пайдалану

АҚ жоспары анықтайды:

1. АҚ мүлігін беру пункті
2. Уақыты мен саны
3. Қоймадан алып, АП-ға жеткізуге жауапты тұлғалар
4. Объектілер бойынша бөлу кезектілігі
5. Беруді (таратуды) ұйымдастыру
6. АҚ мүлігін толықтыру және тексеру
7. Тасымалдау үшін көлікпен қамтамасыз ету тәртібі

Тыныс алу органдары ЖҚҚ
Азаматтық газқағар ГП-5

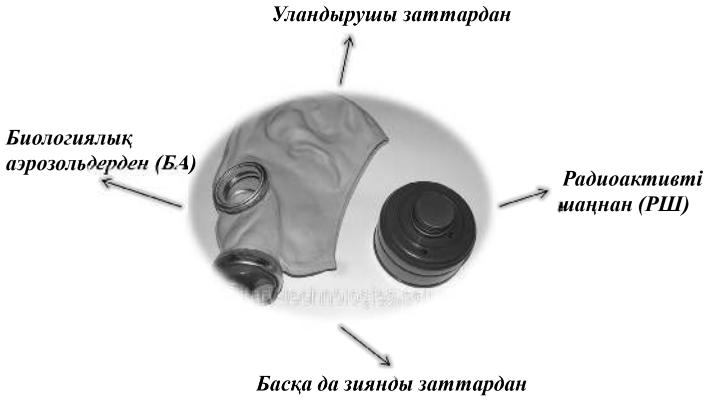

Азаматтық газқағар ГП-7-В

Азаматтық газқағар ГП-9 (ГП-9В)

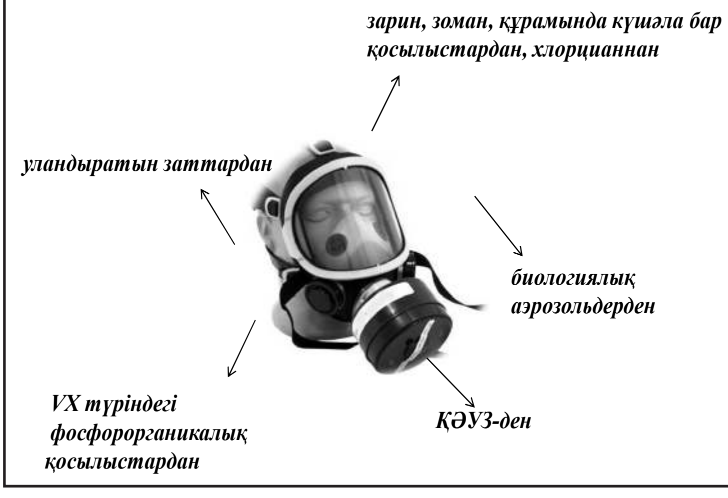

Теріні жеке қорғау құралы

Жалпы әскери қорғау жиынтығы (ЖҚЖ)

Медициналық жеке қорғаныс құралы

Медициналық жеке қорғаныс құралы *— бұл зақымданудың алдын алу немесе зақымдаушы факторлардың әсер етуін төмендету және асқынудың алдын алу мақсатында, жауынгерлік жағдай мен төтенше жағдайда пайдалану үшін арналған медициналық құралдар, материалдар және арнайы құралдар.*

Табельді медециналық жеке қорғаныс құралдары:

1. Жеке дәрі қобдишасы ЖДҚ-4;

2. Жеке химияға қарсы пакеттер (ЖХП-8);

3. Медициналық таңу пакеті (МТП).

Жеке дәрі қобдишасы(АИ-4);

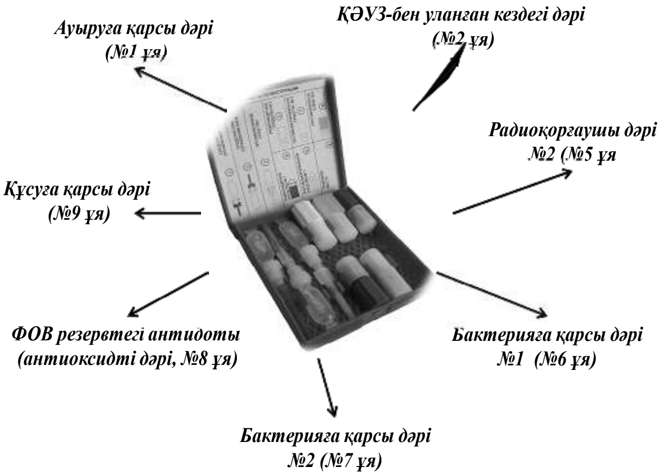

Жеке химияға қарсы пакеттер
(ЖХП-8);

1. **Терінің ашық жерінде дегазация жасау үшін (бет, мойын, қол);**

2. **- Терінің ашық жеріне дейінгі киімнің жиегі (жаға, жең)және газқағардың сыртқы жағындағы бет бөлігін дегазация жасау үшін**

Медициналық таңу пакеті
(МТП)

Жараларды, күйіктерді және қан кетудің кейбір түрлерін таңу үшін МТП қолданылады. Герметикалық қаптамадағы екі мақта-дәке жастықшасы бар зарарсыздандырылған бинт. МТП-ны қолдану тәртібі: сыртқы қабын тілінген жерінен ашу және оны алып тастау; ішкі қаптаманы ашу; бір қолмен аяқжағын ұстау, екінші қолмен бинт орамын ұстап, ашу; жараланған жерге оның түрлі жіппен тігілген бетін сыртқа қарап тұратындай етіп таңу.

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.*

2. Тіркеу нөмірі № 003. *«АҚ шараларын енгізу және ұйымдастыру қағидасы» ҚР ІІМ 2019 жылғы 18 наурыздағы №209 бұйрығы.*

<u>Қосымша әдебиеттер:</u>

1. Учебник сержанта химических войск. Бухтояров В.И. Воениздат 1988

2. Газоспасательная служба на промышленных объектах, 2011г. Ажибеков С.Б., Кравченко В.С.

213 - ТАҚЫРЫП. ХИМИЯЛЫҚ ЗАҚЫМДАНУДЫ ЖӘНЕ РАДИОАКТИВТІ СӘУЛЕЛЕНУДІ БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ РХБ, АСПАПТАРЫ, ОЛАРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУ ТӘРТІБІ

№213 «Химиялық зақымдануды және радиоактивті сәулеленуді бақылау және РХБ аспаптары, олармен жұмыс істеу тәртібі »

Оқу сұрақтары:

1. **Радиациялық барлау және дозиметрлік бақылау аспаптары.**
2. **Химиялық барлау және бақылау аспабы.**
3. **Аспаптармен жұмыс істеу бойынша тәжірибе сабақтар.**

Радиациялық барлау және дозиметрлік бақылау аспаптары

Дозиметрлік аспаптарды топтастыру:

Бірінші топ. Жергілікті жердегі радиация деңгейін және әртүрлі объектілер мен жер бетінің зақымданғанын анықтайтын рентгенометрлер-радиометрлер.

Екінші топ. Сәулеленудің жеке мөлшерін анықтау үшін, дозиметрлер .

Үшінші топ. Тұрмыстық дозиметрлік аспаптар.

Дозиметрлік барлау мен бақылау аспаптары

Радиометр - рентгенметр ДП-5В

Жергілікті жерде және адамдардың радиоактивті зақымданған жерін, сату орындарын, суды, техниканы, киімді және басқа да құралдарды, сонымен қатар бета- сәулеленуді табу үшін гамма-радиацияның деңгейін өлшеуге арналған.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Тіркеу нөмірі № 048. *«Азаматтық қорғаныс мүлкін сақтау, есепке алу есептен шығару және кәдеге жарату қағидалары» ҚР ІІМ 2016 жылғы 10 маусымдағы №611 бұйрығы.*

2. Тіркеу нөмірі № 130. *«Азаматтық қорғаныстың химияға қарсы жеке пакеттері мен индикаторлық түтікшелерін кәдеге жарату жөніндегі әдістемелік ұсынымдар» ҚР ІІМ ТЖК 2019 жылғы 30.05.2015ж. №137 бұйрығы.*

214 - ТАҚЫРЫП. АРНАЙЫ ӨҢДЕУ ӨТКІЗУ

Дегазация

Күшті әсер ететін улы затты және уландыратын заттарды (КӘУЗ және УЗ) жою немесе зақымдану шектеулі нормаға дейін немесе толығымен жоқ болатындай етіп зақымданған беттен алып тастау.

Дезинфекция

Жұқпалы аурулардың қоздырғыштарын сыртқы ортада жою

Дизенфекция кезінде қолданылатын жабдықтар мен техниканы жуу мен сүрту, зақымданған заттардың бетінен микробтарды алып тастайды, бірақ оларды толығымен жоюды қаматамасыз етпейді. Дизенфекцияның оңтайлы тәсілі, жоғарғы температураны қолдану. Дезактивация және дегазация жасайтын заты бар арнайы жабдықталаған көліктері бар құрылымдар, қаланың, кәсіпорынның аумағын, жолдарды, құрылыстарды, ғимарттарды, көліктерді, қондырғыларды зарарсыздандырады. Зарарсыздандыру үшін қолдануға болады: өрт, суғару-сүрту, ассенизационные, қар тазалағыш, құм лақтыратын машиналар мен басқа да машиналар; ауылшаруашылық техникасы (бүркушілердің барлық түрі, тыңайтқыштарды шашатын және басқалары); жол-құрылыс машинасы (бульдозерлер, грейдерлер) және т.с.с.. Қолмен және иыққа асып жүріп бүркетін бүріккіштер қолданылады,, гидропульттер, күректер, сыпырғыштар және т.с.с.

Санитарлық – жуу пункттері (СЖП)

Азаматтық қорғаныс азаматтық ұйымдарының жеке құрамын және халықты *санитарлық жуу пункттері* етіп, су келіп тұрған және суды 38-40 градусқа дейін жылытатын мүмкіндігі бар моншаларды, өндірістік цехтардағы, спорттық құрылыстардағы, үй жануарлары кешендеріндегі, санитарлық өткізіп тұратын орындарда және басқа үй-жайлардағы жуынатын бөлімшелерді ыңғайлап, орналастырады ,олар радиоактивті және химиялық аймақтардан тысқары болуы тиіс (радиоактивті зақымданған кезде – елеусіз көтерілген аймақта).

Санитарлық-жуынатын пункт

Негізгі элементтер

- Киінетін орын
- Санитарлық торап
- Сыртқы киімді қабылдайтын пункт
- Бақылау-бөліп тарату посты
- Киім шешетін бөлме
- Күту бөлмесі
- Бөлектеп арнайы зарарсыздандыру орны
- Жуынатын бөлме

Қосалқы элементтер

- «Лас» және «таза» аймақта жұмыс істеп жатқан жеке құрамның демалатын бөлмесі
- Зақымданған киім қоймасы; айырбастайтын киім қоймасы; медициналық пункт
- Шаруашылық қоймасы

Дегазациялық комплект ДК-4

ДК-4 әскери техникасын арнайы зарарсыздандыру үшін комплект - жүк автомобильдерін, автопоездарды және арнайы автомобиль шассилерімен карбюраторлық қозғалтқышы бар броникөліктерді дегазация, дезактивация және дезинфекция жасау үшін арналған.

ДК-4 К комплектісінде бар: 1- жәшік, 2-СФ-2У (СФ-2) ұнтағы бар пакет, 3-полиэтилен банкасы, 4-қосалқы бөлшектер, 5-брандспоит, ұзартқыш, 7- сүртуге арналған шүберек, 8- щетка, 9-эжектор, 10-пружина, 11- бекітпе бөлшектер, 12-майысқақ түтік, 13-газжинақтау құрылғысы, 14- майысқақ газ түтігі, 15-ілмек және тақтайша.

Арнайы өңдейтін жиынтық

АӨЖ - жеке құрамды жылы мезгілде толық санитарлық өңдеу үшін , ал суық кезде ішінара санитарлық өңдеу үшін арналған құралдардың жиынтығы.

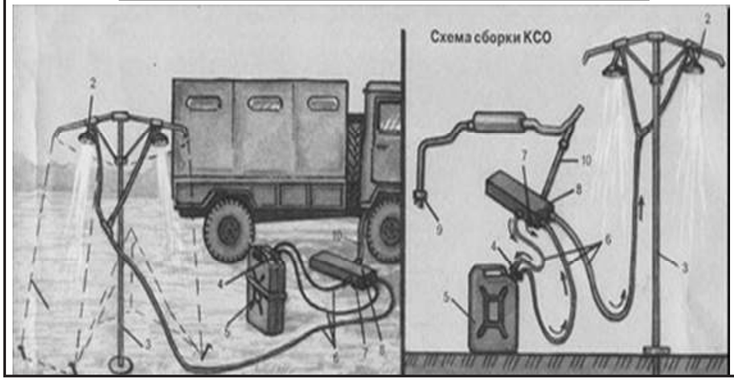

Қосымша әдебиеттер:

1. «Учебник сержанта химических войск» Бухтояров В.И. Воениздат 1988

2. «Учебник сержанта войск радиационной, химической и биологической защиты» М.2017г. Егоров С.В.

3. «Халықтың радиациялық қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 23 сәуірдегі N 219 Заңы

215 - ТАҚЫРЫП. РАДИАЦИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙДЫ БАҒАЛАУ ӘДІСІ

Тақырып №215. Радиациялық жағдайды бағалау әдісі

Оқу сұрақтары:

1. Болжау көрсеткіштері.
2. Болам жасау үшін бастапқы деректер.
3. Радиациялық жағдайды болжау кезінде есептердің кезектілігі.

Болжам көрсеткіштері

Болжау дегеніміз келесі көрсеткіштерді анықтау:

1. Жердің үстіңгі қабатында болған жарылыс кезіндегі зақымдану мөлшері мен дәреже.

2. Ластанған жерде радиация деңгейі (мөлшердің экспазициялық қуаты Р/сағ.).

3. Сәулеленудің мүмкін мөлшері.

Болжау көрсеткіштері

1. Жарылыс уақыты
2. Ядролық жарылыс түрі мен қуаты
3. Орташа жел (м/с) бағыты мен жылдамдығы
4. Атмосфера қалпы

Бүгін сағат 12 00-де №1 объектінің солтүстік батысындағы бағытта, қуатылығы 100 мың т. Жер үстінде жарылыс болды. Радиоактивті зақымдану бұлтының ізі солтүстік шығыс бағытқа таралып жатыр. Бұлттың бағытында 75 км жерде АҚ бойынша санатқа жатқызылған, құрамында 265 адам бар АЖА (аса көп жұмыс істейтін ауысым) №2 объектісі орналасқан.

№2 объектінің жұмысын жалғастыру бойынша шешім қабылдау үшін радиациялық жағдайды болжау қажет.

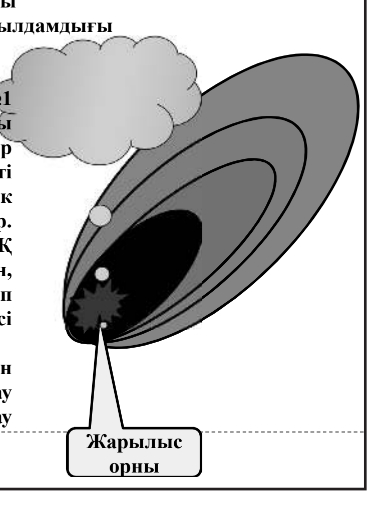

Радиоактивті бұлттың көтерілу биіктігі мен көлемі

Ядролық жарылыс қуатына байланысты радиоактивті бұлттың көтерілу биіктігі мен көлемі

№	Жарылыс қуаты, мың тг.	Бұлттың көтерілу биіктігі, км	Бұлттың көлемі, км	
			көлденең	тік
1	1	3,5	2	1,3
2	5	5	3	1,6
3	10	7	4	2
4	30	9	5	3
5	50	10,5	6	3,5
6	100	12,2	10	4,5
7	300	15	14	6
8	500	17	18	7
9	1000	19	22	8,5
10	5000	24	34	12
11	10 000	25	43	15

Жердің үстіңгі қабатында жарылыс болған кезде, радиоактивті ластану аймағының көлемін анықтау

Жердің үстіңгі қабатында болған ядролық жарылыс кезінде бұлттың ізінен радиоактивті зақымданған аймақ көлемін шамамен мына формуламен анықтауға болады:

Аймақ ұзындығы Г: $L_Г = 1{,}0\sqrt{q}$ **км, q –тыс. т;**
В: $L_В = 2{,}5L_Г$;
Б: $L_Б = 5L_Г$;
А: $L_А = 16L_Г$;

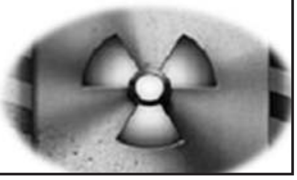

Іздің барынша көп көлемі тең:
V=25км/сағ. болғанда 0,4 L

Радиация деңгейін анықтау

Егер жұмыс ауысымында сәулелену мөлшері қалыптан жоғары болса, объектіде радиация деңгейі түскенше жұмысты тоқтатып, ал жеке құрамды панханаға паналату үшін, радиация деңгейін анықтау қажет.

$$P_t = P_0 \left(t / t_0 \right)^{-n}$$

P_0 - t_0 уақытымен жарылыстан кейін радиация деңгейі;
n – уақытпен радиацияның азаюның мөлшерін сипаттайтын, ядролық жарылыс кезінде радионуклидтердің изотопты құрамына байланысты, деңгей көрсеткіші (ядролық жарылыс кезінде = 1,2)

Сәулеленудің мүмкін мөлшері

Сәулелену мөлшерін формула бойынша анықтауға болады:

Д=(Рср/Косл) t;

Рср=(Рн+Рк)/2 – зақымданған жерде болған уақытта мөлшер қуаттыығының орташа көрсеткіші, рад/сағ.;
t – зақымданған жерде болған уақыт ұзақтылығы, сағат;
Рн и Рк – сәулеленудің басталған және аяқталған уақытындағы мөлшердің қуаттылығы.

Радиоактивті бұлттың келіп жеткен уақыты

№2 объектіге радиоактивті бұлттың келіп жеткен уақытын анықтау

Т= φ (R/V)

R - №2 объектіге дейінгі қашықтық;

V - желдің жылдамдығы;

φ – биіктігі мен үлкендік көлемі R бойынша жел жылдамдығын есепке алатын коэффициент

***φ* конвекция кезінде – 0,23, изотермия кезінде – 0,20, инверсия кезінде – 0,09**

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 178. *ҚР Үкіметінің 19.08.2016ж. №467 қаулысы*
2. Тіркеу нөмірі № 044. *ҚР ІІМ ТЖК 25.05.2015 ж. №122 бұйрығы.*

<u>Қосымша әдебиеттер:</u>

1. «Халықтың радиациялық қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 23 сәуірдегі N 219 Заңы

2. . «Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар» санитариялық қағидаларын бекіту туралы ҚР Үкіметінің 03.02.2012 ж. №202 Қаулысы.

3. *Радиациялық қауіпсіздік нормалары НРБ-99. СП 2.6.1.758-99 (для России, Казахстана, Беларуси) http://www.wdcb.ru/mining/zakon/NRB99.htm;*

4. *Атом энергиясын пайдалану туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2016 жылғы 12 қаңтардағы № 442-V ҚРЗ.;*

5. *http://www.ibrae.ac.ru/russian/chernobyl-3d/nature/Radiation.htm .*

216 - ТАҚЫРЫП. ХИМИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙДЫ БАҒАЛАУ ӘДІСІ

Тақырып № 216
Химиялық жағдайды бағалау әдісі

Оқу сұрақтары:

1. Улайтын заттарды топтастыру
2. Улайтын заттардың жауынгерлік түрлері
3. Терминдер мен анықтамалар
4. Тәжірибе бөлімі

Улайтын заттарды топтастыру

Жауынгерлік улайтын заттар– белгілі бір улайтын және физика-химиялық қасиеті бар, оны қолданған кезде жұмыс күшін (адамды), сонымен қатар ауаны, қару-жарақты, әскери техниканы және жерді зақымдайтын химиялық қоспа.

Улайтын заттарды топтастыру

УЗ-ның ағзаға физиологиялық әсері бойынша :

1.жүйке - салдық;
2.тері - жара;
3.жалпы улы;
4.тұншықтырғыш;
5.психохимиялық;
6.тітіркендіргіш.

УЗ тактикалық арналуы бойынша бөлінеді:

1.өлімге әкелетін;
2.уақытша есінен таңдыратын.

УЗ жылдам әсер етуіне байланысты:

1. жылдам әсер ететін;
2. баяу әсер ететін.

Тұрақтылығына байланысты:

1. тұрақты;
2. тұрақсыз.

Жауынгерлік улайтын заттардың түрлері

Зарин (GB) – түссіз немесе сарғыш түсті ұшатын сұйықтық, иісі жоқ, қыста қатпайды. Негізгі жауынгерлік қалпы – бу.
Зариннің ауадағы буының <u>өлімге алып келетін шоғырлануы</u> 0,07 мг/л құрайды, тері арқылы әсер еткенде - 12 мг/л.

Зоман (GD), жүйке- сал ету әсері бар, өзінің қасиетіне қарай зарин мен VX ортасында . Бұл түссіз және жаңа шабылған шөптің иісі сияқты әлсіз иісі бар сұйықтық.
Тыныс алу орагандары арқылы әсер еткенде <u>орташа есеппен өлімге алып келетін шоғырлануы -</u> 0,03 мг/л.

Жауынгерлік улайтын заттардың түрлері

Синил қышқылы - ашты бадам иісі бар, түссіз сұйықтық, суда жылдам ериді, күшті бірден әсер ететін у.
Синил қышқылының өлімге алып келетін мөлшері - 50-100 мг.

Ви-икс (VX) – баяу ұшатын түссіз сұйықтық , иісі жоқ және қыста қатпайды. Негізгі жауынгерлік қалпы – қалың шашырайтын аэрозоль.
Тыныс алу органдары арқылы өлімге алып келетін шоғырлануы - 0.001 мг/л, бастапқы кезде 10 мин (жасырын әсер ету кезеңі 5-10 минут). Тері арқылы сіңірген кезде өлімге алып келетін шоғырлануы - 0.1 мг/л.

Жауынгерлік улайтын заттардың түрлері

Иприт - түссіз, май тәріздес, судан ауыр сұйықтық. Ипритің негізгі жауынгерлік қалпы – бу, аэрозоль, тамшылар. Ипритің буы 0,1г/шаршы метрге шоғырланған кезде, көзді зақымдайды.
1,5 сағат ішінде тыныс алу органдары арқылы әсер еткенде өлімге алып келетін шоғырлануы – шамамен 0,015 мг/л (жасырын кезеңі -4 - - 24 сағ.).

Фосген (CG) қалыпты жағдайда түссіз газ, ауадан 3,5 есе ауыр, шіріген шөптің немесе жеміс-жидектің иісі бар. Жауынгерлік қалпы – бу.
5 мг/л шоғырлануы өлімге алып келеді – 2-3 секунд.

Терминдер мен анықтамалар

Алғашқы бұлт - ауаға жылдам тарау нәтижесінде пайда болған зақымданған ауа бұлты.

Қайталама бұлт жер бетінің булануы нәтижесінде пайда болған, зақымданған ауа бұлты.

Инверсия – төменгі қабаттың температурасы жоғарғы қабаттың температурасынан төмен болған кездегі, жер бетіндегі ауа қабатының жағдайы.

Конвекция–төменгі қабаттың температурасы жоғарғы қабаттың температурасынан жоғары болған кездегі атмосфераның тұрақсыз жағдайы.

Изотермия– төменгі қабаттың температурасы мен жоғарғы қабаттың температурасы бірдей болған кездегі жер бетіндегі ауа қабатының жағдайы.

№1 есеп

Қарсылас F-16 түріндегі екі ұшақпен К зауытына химиялық шабуыл жасағаны туралы барлау күшімен анықталды, ви-икс УЗ табылды.

<u>Метеожағдай:</u> бұлтты, желдің жылдамдығы секундына 3 м.
Химиялық зақымдануы аймағының мүмкін көлемін анықтау?
1. Бұлтты күні, жел жылдамдығы секундына 3м болғанда, ауаның вертикалды төтеп беру дәрежесін анықтау (1-кесте).
2. F-16 ұшағы үшін зақымданған аймақтың ұзындығы мен тереңдігін анықтаңыз ? (2-кесте).
3. Химиялық зақымданудың мүмкін көлемі формула бойынша анықталады:

<u>S=L* Г (км кв)</u>

Ауа райы болжамы бойынша ауаның вертикалды төтеп беру дәрежесін анықтау үшін кесте

1- кесте

Желдің жылдам-дығы, м/с	Түн			Күн		
	Ашық	*Жартылай ашық*	*Бұлтты*	*Ашық*	*Жартылай ашық*	*Бұлтты*
0,5	***инверсия***			***Конвекция***		
0,6-2.0						
2.1-4.0		***изотермия***			***изотермия***	
4-тен аса						

Қарсылас әуе химиялық қару қолданған кезде, зақымдаушы шоғырланған химиялық зақымдау аймағының мүмкін көлемі

2- кесте

УЗ тәсілі мен түрі	Ұшақтардың саны мен түрі			Қалада, орман массивінде	
	1	2	Ұшақтар звеносы	Аймақ ұзындығы (L)	Аймақ тереңдігі (Г)
УЗ, ви-икс-ті бүрку	13	-	-	8	3
	FB-111	-	-		
	F-111A	-	-		
	-	B-52	-	8	3
		FB-111			
		F-111A			
	-	-	B-52, FB-111 ,F-111A	8	12
	F-4 F-105 F -16	-	-	2	3
		F-4 F-105 F -16	-	4	3
			F-4 F-105 F -16	4	6

Қарсылас әуе химиялық қару қолданған кезде, зақымдаушы шоғырланған химиялық зақымдау аймағының мүмкін көлемі

2-кесте

УЗ тәсілі мен түрі	Ұшақтардың саны мен түрі			Қалада, орман массивінде	
	1	2	Ұшақтар звеносы	Аймақ ұзындығы (L)	Аймақ тереңдігі (Г)
Бомбомет, зарин	В-52	-	-	2	4.5
	-	В-52	-	4	3.5
	-	-	В-52	6	4,5
	В-57	-	-	1,2	4.5
		В-57	-	2,4	4,5
			В-57	3,6	4,5
	F-4 F-105			1	4,5
		F-4 F-105		2	4.5
			F-4 F-105	4	4,5

№2 есеп

Қарсылас зарин УЗ-ны қолданып,әуеден С қаласына химиялық соққы жасады.

Метеожағдай: желдің жылдамдығы секундына 4м, изотермия.

ЗЗ бұлтының барынша жайылу тереңдігін және зақымданған жерден 2 км қашықтықта орналасқан трактор зауытына келетін уақытын анықтау?

1. 3- кесте бойынша УЗ-ның ашық жерде және қалада таралуының барынша тереңдігін анықтау?
2. 4- кесте бойынша бұлттың зауытқа келіп жететін уақытын анықтау?

Әуе УЗ қолданған кезде ашық жерде зақымданған ауа бұлтының таралу тереңдігі

3-кесте

УЗ түрі	Зақымданған ауаның таралу тереңдігі, км	
	изотермия кезінде	
	1-2м/с	2-4м/с
Зарин	60-30	30-15
Ви- икс	5-8	8-12
Иприт	18-9	9-4

1. Күн ашық кезде (шоғырланғанда), зақымданған ауаның таралу тереңдігі шамамен екі есе азаяды. Инверсиялық жағдайда, УЗ таралуының барынша тереңдігі 60 км және оданда көп болады.
2.Егер желдің жылдамдығы секундына 5-7 м болса, ви-икс УЗ аэрозолы 20 км-ға ұзарады.
3.Қалада, орман массивінде УЗ-ның таралуы орташа есеппен 3,5 есе азаяды.

Зақымданған ауа бұлтының шамамен келіп жететін уақыты

4- кесте

ЗЗ химиялық қаруын қолданғанда, ауданнан алшақтығы	Жердің бетіндегі желдің жылдамдығы, м/С			
	1	2	3	4
1	0,15	0,08	0.05	0.04
2	0,30	0.15	0.10	0.08
4	1.10	0.30	0.20	0.15
6	1.40	0.50	0.30	0.25
8	2.15	1.00	0.45	0.30
10	2.30	1.20	0.55	0.35
12	3.00	1.40	1.00	0.50
15	4.00	2.00	1.25	1.00
20	5.00	2.40	1.50	1.20
25	6.00	3.20	2.20	1.45
30	7.00	4.00	2.40	2.00

№ 3-есеп

Метеожағдай: желдің жылдамдығы секундына 5 м, жердің температурасы 10 t.c. Ви-иксты әуе арқылы авиациялық құю аспаптарының (АҚА) көмегімен қолданған кезде, УЗ тұрықтылығын анықтаңыз?

1. 5- кесте арқылы, метеожағдай берілген кезде, ви-икстың тұрақтылығын анықтаңыз?
2. 6- кесте бойынша, теріні қорғау заттарымен қанша уақыт жүруге болатынын анықтаңыз?

Белгілі бір жерді улайтын заттардың тұрақтылығы

5-кесте

УЗ түрі	Желдің жылдам-дығы, м/с	Жердің температурасы С				
		0	10	20	30	40
Ви икс	0-8	16-22 тәулік	9-18 тәулік	4-12 тәулік	2-7 тәулік	1-4 тәулік
Иприт	До 2	4 тәулік	2-2,5 тәулік	0,5- 1,5 тәулік	14сағ.	7 сағ.
	2-8	3 тәулік	1-1.5 тәулік	17 сағ.	11сағ.	6сағ.
Зарин	до2	24-32сағ.	11-19сағ.	5-8сағ	2.5-5сағ.	1.5-4сағ.
	2-8	19-20сағ.	8-11сағ.	4-7сағ.	2-4сағ.	1.5-4сағ.

Теріні қорғау заттарымен адамдардың жүруге болатын уақыты

6 - кесте

№	Ауа температурасы С	Келу уақыты,сағ.
1	+30 жоғары	0,3
2	25-29	0,5
3	20-24	0.8
4	15-19	2
5	+15 және төмен	3

Терминдер мен анықтамалар

Бастапқы бұлт –ауаға тараған кезде бірден бұлт түзілетін, зақымданған ауа бұлты.

Екінші реттік бұлт – жердің беткі қабатынан буланудың нәтижесінде пайда болған, зақымданған ауа бұлты.

Инверсия – жердің астыңғы қабатының температурасы үстіңгі қабатынан төмен болғанда, жердің беткі қабатындағы ауаның қалпы.

Конвекция – жердің астыңғы қабатының температурасы үстіңгі қабатынан жоғары болғанда, жердің беткі қабатындағы ауаның қалпы.

Изотермия – жердің астыңғы және үстіңгі қабатының температурасы бірдей болғанда, жердің беткі қабатындағы ауаның қалпы.

Қосымша әдебиеттер:

1. Некрасов В.В. «Химия отравляющих веществ»
2. Соборовский Л.З., Энштейн Т.Ю. «Химия и технология боевых химических веществ»

217 - ТАҚЫРЫП. АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУДЫ БЕЙБІТ УАҚЫТТАН СОҒЫС ЖАҒДАЙЫНА АУЫСТЫРУ ЕРЕЖЕСІ

ҚР ІІМ ТЖК «Азаматтық қорғау Республикалық оқу-әдістемелік орталығы»

№ 217 тақырып: «Азаматтық қорғауды бейбіт уақыттан соғыс жағдайына ауыстыру ережесі»

Оқу сұрақтары:

1. Соғыс уақыты және соғыс жағдайы.
2. Азаматтық қорғауды бейбіт уақыттан соғыс жағдайына ауыстыру кезіндегі негізгі міндеттер.
3. Үкіметтің, орталық, жергілікті атқару органдарының, азаматтық қорғау саласындағы ұйымдардың бейбіт уақыттан соғыс жағдайына ауысу кезіндегі өкілеттігі.
4. Бейбіт уақыттан соғыс жағдайына ауысу кезіндегі азаматтық қорғаудың дайындық дәрежесі.

Соғыс уақыты

«ҚР Қорғыныс және Қарулы Күштер туралы Заңы»
1-бап; 29-тармақ

Соғыс уақыты – мемлекеттің басқа елмен (*елдің тобымен*) соғыс жағдайында болған кезеңі. Соғыс жағдайы оны мемлекеттік биліктің әскери органы жариялаған сәттен не болмаса әскери әрекеттің іс жүзінде басталған сәтінен туындайды.

Мобилизациялау кезеңі - елдің бейбіт уақыттан, соғыс жағдайына ауысуы үшін талап етілетін мерзім.

Соғыс жағдайы

Қазақстан Республикасы «Соғыс жағдайы туралы» Заңы

1-бап; 4-тармақ

Соғыс жағдайы – саяси, экономикалық, әкімшілік, әскери және басқа кешенді қарастыратын, Қазақстан Республикасы қарсы агрессияны немесе оның қауіпсіздігіне тікелей сыртқы қауіпті болдырмау үшін жағдай жасауға бағытталып Қазақстан Республикасының Президенті Республиканың бүкіл аумағына немесе оның жекелеген жерлеріне енгізген ерекше құқықтық режим.

Соғыс жағдайының шаралары (6-бап; 4-тармақ)

1. Азаматтық қорғаныс шараларын жүргізу.
2. Халықты көшіру.
3. Ұйымдарды, азаматтарды қарсыластың қолданған қаруларының салдарын жою бойынша жұмысты орындау, қираған объектілерді қалпына келтіру, өртпен, індетпен (*эпидемиямен*), эпизоотиямен күрес.

Азаматтық қорғаудың бейбіт уақыттан соғыс жағдайына ауысуы кезіндегі негізгі міндеттері :

1. Басқару жүйелерін толық дайындыққа келтіру (*басқару органдары, басқару пункттері, хабарландыру мен байланыс жүйелері*) және АҚ штабтары мен құрылымдарының басшы құрамын дер кезінде хабарландырумен қамтамасыз ету.

2. Халықты қорғау бойынша шаралар жүргізу.

3. Салалар мен объектілердің қызметінің тұрақтылығын арттыру бойынша шараларды қамтамасыз ету.

4. Азаматтық қорғау құрылымдарын толық дайындыққа келтіру және АҚ ж ШЖ жүргізуге оларды дайындау.

Азаматтық қорғау жүйесінің дайындығы

АҚ жүйесінің дайындығы қамтамасыз етіледі:

1. Басқару органдарын және АҚ құрылымдарын жеке құраммен, техникамен, мүлікпен толық штаттық толықтырылуымен.

2.Материалдық-техникалық құрал-жабдықтардың қажетті қорларының қолда болуымен.

3. Хабарландыру мен байланыстың тұрақты жүйесін құрумен.

4. Басқару органдары және АҚ құрылымдарының жеке құрамын оқытудың жоғары дәрежелілігімен.

5. Жеке құрамды қорғауды қамтамасыз етумен.

Азаматтық қорғау жүйесін соғыс жағдайына ауыстыру ерекшелігі

АҚ жүйесін ауыстыру

1. Басқару органдарының, ұйымдардың, халықтың көп мөлшерінің қатысуы.

2. Шаралар көлемінің үлкендігі.

3. Шаралардың күрделілігі.

4.Жүзеге асыратын уақыттың шектеулігі.

5. Бүркемелеу шаралары мен қарсыластың барлауына қарсы әрекет етуді қадағалау.

6. Шаралардың құпиялығы.

Азаматтық қорғаудың соғыс жағдайына ауысуы кезіндегі ҚР Үкіметінің, ҚМ және ІІМ өкілеттігі

ҚР Үкіметі

1. АҚ жүйесін ауыстыру тәртібін анықтайды.
2. Эвакуация жүргізу тәртібін анықтайды.

ҚР ІІМ (*ТЖК*)

1. ҚР Азаматтық қорғанысының соғыс жоспарын әзірлейді.
2. АҚ әскери бөлімдері мен азаматтық қорғау басқару органдарының жауынгерлік және мобилизациялық дайындығын қамтамасыз етеді.

ҚР ҚМ

1. АҚ саласындағы уәкілетті органды және аумақтық құрылымдары арқылы жауынгерлік дайындық дәрежесін енгізу туралы, сондай-ақ мобилизацияның жарияланууы туралы хабарландыраны жеткізу.
2. Заманауи соққы беру құралдарын қолдану салдарлары-нан аумақты және халықты қорғау жөніндегі міндеттерді шешу кезінде ҚР ІІМ-мен өзара әрекеттестікте болады.

Азаматтық қорғаныс шаралары

19-21-баптар

Бейбіт уақытта (*алдын ала*) дайындық жасау:

1. АҚ жоспарларын әзірлеу.
2. Хабарландыру, байланыс жүйелерін құру және дамыту.
3. АҚ күштерін құру, толымдау, дайындықта ұстау.
4. АҚ басқару органдарын дайындау, халықты қорғану тәсіліне үйрету.
5. АҚ ҚҒ құрылыстары мен қорын жинау, оларды дайындықта ұстау.
6. АҚ мүліктерін құру, жинау және жаңартып отыру.
7. Эвакошаралар жоспарлау.
8. Салалар мен ұйымдардың қызметін тұрақтандыру бойынша шараларды жоспарлау және орындау.

АҚ ШАРАЛАРЫН ЖҮРГІЗЕДІ

ОАО, ЖАО, ҰЙЫМДАР өз құзіреттері шегінде

Халықты, аумақты қорғау, әскери шиеленіс шығындары мен зияндарын азайту мақсатында:

АҚ-ны әскери шиеленістердің басында енгізу немесе соғыс жағдайында енгізу:

1. Қауіп туралы хабарлау және соққы берудің заманауи құралдарын қолдану, халықты ақпараттандыру.
2. АҚ ҚҒ-да халықты жасыру; қажет болған жағдайда ЖҚҚ пайдалану.
3. Жараланғандар мен зақымданғандарға дәрігерлік көмек көрсету.
4. Эвакошараларды өткізу.
5. АҚ хабарландыру және байланыс, қосымша басқару пункттерін құру.
6. Бұзылған хабарландыру және байланыс, басқару жүйелерін қалпына келтіру;
7. АҚҚ дайындығын қалпына келтіру.
8. АҚ ж ШЖ жүргізу.

Азаматтық қорғаныс шараларын орындау

Бейбіт уақыттан соғыс жағдайына ауысу кезінде АҚ шаралары мыналарға сәйкес жүргізіледі:

1. ҚР АҚБ жарлығымен барлық аумаққа немесе жекелеген жерлерге.
2. АҚ дайындық дәрежесінің белгіленген шараларын орындау жолымен мобилизациялық міндеттерді ескере отырып.
3. Күнтізбелік жоспармен ретімен, немесе өткізілу дәрежесіндегі шараларды барынша жоғары дәрежеде орындаумен
4. Жоспарлармен: инженерлік , химиялық, радиацияға қарсы, медициналық қорғау, бөліп жайғастыру, эвакуациялау, тұрақтылық және т.б.

Азаматтық қорғаныстың дайындық дәрежесі

1. **Күнделікті дайындық**
2. **Бірінші топтың алғашқы кезектегі шаралары (*АКШ-1*)**
3. **Екінші топтың алғашқы кезектегі шаралары (*АКШ-2)***
4. **Азаматтық қорғаныстың жалпы дайындығы (*ЖД*)**

Дайындықтың әрбір дәрежесі бойынша шаралар өткізу мерзімі.

Халықты көшіру және қала сыртындағы аймаққа орналастыру:

- **Халқының саны 500 мыңға дейінгі қала;**
- **Халқының саны 500 мыңнан млн. дейінгі қала;**
- **Халқының саны 1 млн. артық қала (*дабыл алған кездегі*).**

Бірінші топтың алғашқы кезектегі шаралары (*АКШ-1*)

АКШ-1

1. Басшы құрамды жинау, жағдайды жеткізу, тапсырма беру.
2. Тұрақты орналастыру орындарында басшы құрамдардан тәулік бойғы кезекшілік енгізу.
3. Хабарландыру және байланыс жүйесінің дайындығын тексеру.
4. АҚ жоспарын нақтылау.
5. Соғыс кезінде жұмыс істейтін объектілерде ҚҒ дайындыққа келтіру.
6. АҚ бойынша топтарға жататын қалалардың объектілерінде ЗЗ қорларын төмендетуге дайындық, АҚ бойынша топтарға жататын қалалардың объектілерінде ҚӘУЗ запастарын төмендету.
7. ЖҚҚ, РХҚ аспаптарын беруге дайындық (*оларды қол тигізбейтін запас қоймаларынан шығару*).
8. Жарықпен бүркемелеу және өртке қарсы қорғау тәртіптерін енгізу бойынша дайындық шараларын өткізу.
9. Маңызды объектілерге (*көпірлер, байланыс тораптары, платиналар*) күзетті күшейту.
10. АҚ штабтарын, СБҚЗ мекемелерін дайындыққа келтіру.
11. Мал шаруашылық ғимараттарын, жем-шөп және су қорларын жауып қорғау.

Екінші топтың алғашқы кезектегі шаралары (*АКШ-2*)

АКШ-2

1. Басшы құрамды тәулік бойы жұмыс істеу тәртібіне көшіру (*ауысыммен*).
2. Басқару жүйелерін, байланысты толық дайындыққа келтіру; ҚСҚБП-не ЖД жіберу.
3. Жертөлелерді РҚП ретінде жабдықтау; Панаханаға қызмет көрсететін топтардың (*звенолардың*) тәулік бойғы күзетін қою.
4. АҚ барлық құрылымдарының дайындығын тексеру.
5. Панаханаларға медикаменттер мен азық-түліктерді қою.
6. АҚ топтарына жататын қалаларға ЖҚҚ, РХҚ аспаптарын беру.
7. Халыққа иммунитеттеу жүргізу.
9. Объектілердің тұрақтылығын арттыру бойынша шаралар өткізу.
10. Қауіпті аймақтағы персоналға РХ, медициналық қорғау құралдарын және бақылау дозиметрін беру.
11. РХҚ постарын ауыстыру, СБЗҚ тәулік бойы жұмыс істеу тәртібінде.
12. Соғыс уақытында жұмысын жалғастыратын, шаруашылықпен айналысатын объектілерде медициналық пункттер ашу.
13. АҚ топтарына жататын қалалардан медициналық мүлікті, азық-түлікті, өндіріс тауарларын, ЖЖМ-ды, бірегей туындыларды ҚА алып шығуға дайындау және алып шығу.
14. Эвакошаралар өткізу үшін ҚА-та көлік және коммуникацияны пайдалану тәртібін қорғаныс ісі жөніндегі бөліммен анықтау.
15. Қоғамдық тәптіпті және маңызды объектілерді күзетуді күшейту.
16. АҚ арнайы бағдарламасы бойынша халықты жедел дайындау.

Азаматтық қорғаудың жалпы дайындығы (*АҚ ЖД*)

Дайындық дәрежесі бойынша АҚ шараларын орындау

№	Шаралардың атауы	Азаматтық қорғаныс дайындық дәрежесі			
		«Күнделікті»	АКШ-І	АКШ-ІІ	ЖД
1	Басшы құрам	Жеке дайындық, үйрену және жаттығулар	Жинау; тапсырмаларды қалалық БҚ-да тәулік бойғы кезекшілік, анықтау	Қалалық БП-ны тәулік бойы жұмыс істеуі (*ауысым бойынша*); ауыстыру ЖД-ны ҚБП-не жіберу; байланыс арнасы;	Жинақтауға дейін (*тарату*) соғыс уақытында штаттарға тарату; қорғалған басқару пунктіне (ҚБП) орналастыру; АҚ жоспарларын әрекетке енгізу.
2	ЖҚҚ	ЖҚҚ запастарын құру	Алып шығу тәртібін нақтылау; барлық басшы құрам үшін жетіспеген ЖҚҚ алу	Қоймадан халыққа беру пунктіне алып шығу	Халыққа ЖҚҚ беру
3	Панахана	Құрылыс және ҚҒ қорын құру	ҚҒ дайындыққа; келтіру; ҚҒ қызмет көрсету бойынша звеноларға тәулік бойғы кезекшілік енгізу	РҚП астындағы жертөлелерді жабдықтау; қарапайым панахана; БП-не азық-түлікті, медикаменттерді, суды енгізу	Паналаушыларды қабылдауға дайындық
4	Көшіру	Эвакошаралар ж/е эвакоорgандар жоспарын анықтау	Эвакуациялық шаралар жоспарын анықтау	Көшіру бағыттарын анықтау	ЭЖП; ОП; ТП ашу, көшіруге дайындық

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. *Қазақстан Республикасының Конституциясы.*
2. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж. 1–бөлім;*
ҚР «Қарулы Күштер және қорғаныс туралы» Заңы, 07.01.2005ж.;
3. Реттік номері № 013. *Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 29 қыркүйектегі «Қазақстан Республикасының Әскери Доктринасын бекіту туралы» № 554 Жарлығы.*

218 - ТАҚЫРЫП. ЖҰМЫЛДЫРУ ДАЙЫНДЫҒЫ МЕН ЖҰМЫЛДЫРУ НЕГІЗІ

ҚР ІІМ ТЖК «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы»

218- тақырып «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру негізі»

Оқу сұрақтары:

1. **Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру принциптері.**
2. **Мемлекеттік органдардың өкілеттілігі, құзыреті, ұйым басшылары мен азаматтардың міндеттері.**
3. **Жұмылдыру тапсырмалары мен тапсырыстар.**
4. **Жұмылдыру түрлері.**
5. **Жұмылдыру дайындығы бойынша оқу.**

Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру принциптері

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

1.жұмылдыру дайындығын өткізудің міндеттілігі

2. жоспарланған шараларды ұйымдастыру мен өткізуге орталықтандырылған басшылық ету

3. белгіленетін шаралардың алдын ала жүргізілуі, жоспарлылығы және қамтамасыз етілуі

4. салалық және аумақтық шаралардың кешенділігі және өзара үйлестірілгендігі

5. шараларды ұйымдастыру мен өткізуді ұдайы бақылап отыру

Жұмылдыру – бұл көшіру (аудару)

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы
ҚР «Соғыс жағдайы туралы» Заңы

Мемлекеттік органдарды

ҚР ӘҚ (басқа да әскерлер мен әскери құрылымдар)

Аумақты және экономиканы

Ұйымдар мен халық

соғыс жағдайына

Соғыс жағдайы **–** Қазақстан Республикасына қарсы агрессияны не оның қауіпсіздігіне сырттан тікелей төнген қатерді болдырмауға немесе оларға тойтарыс беруге жағдай жасауға бағытталған саяси, экономикалық, әкімшілік, әскери және өзге де шаралар кешенін көздейтін және Қазақстан Республикасының Президенті Республиканың бүкіл аумағында немесе оның жекеленген жерлерінде енгізетін ерекше құқықтық режим.

Жұмылдыру дайындығы

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру дайындығы – бейбіт уақытта жүргізілетін іс-шаралар кешені, олар бағытталады:

1. Соғыс уақытында мемлекетті орнықты басқару

2. Ел экономикасын ҚР ҚК қажеттіліктерін қамтамасыз етуге ұйымдасқан түрде көшіру

3. Қарулы қорғауға және оның қорғанысына

4. Соғыс жағдайы мен соғыс уақытында, жұмылдыру кезеңінде аумақтың қызметін қамтамасыз ету

ҚР Президентінің өкілеттілігі

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Қазақстан Республикасындағы жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру саласындағы мемлекетік саясаттың негізгі бағыттарын айқындайды;

Қазақстан Республикасына қарсы агрессия жасалған не оның қауіпсіздігіне сырттан тікелей қауіп төнген ретте республиканың бүкіл аумағында немесе оның жекелеген жерлерінде соғыс жағдайына енгізеді, ішінара немесе жалпы жұмылдыру жариялайды және бұл туралы дереу республика Парламентіне хабарлайды;

Қазақстан Республикасының жұмылдыру жоспарын бекітеді;

Соғыс уақытында мемлекеттің жұмыс істеуін қамтамасыз етеді;

ҚР Парламенті өкілеттігі

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру мәселелері бойынша заңдар мен қаулылар қабылдайды;

Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыруды қаржыландыру бөлігінде республикалық бюджетті бекітеді, оған өзгерістер мен толықтырулар енгізеді;

Қазақстан Республикасының жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру саласындағы ынтымақтастық туралы халықаралық шарттарын (келісімдерін) бекітеді және олардың күшін жояды;

Соғыс және бітім мәселелері жөнінде шешім қабылдайды.

ҚР Үкіметінің құзыреті

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Мемлекеттік органдардың жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру саласындағы қызметін ұйымдастыру жөніндегі басшылықты жүзеге асырады;

Қазақстан Республикасының жұмылдыру жоспарын әзірлеу мен орындауды ұйымдастырады;

ұйымдардың Қазақстан Республикасының жұмылдыру жоспарында көзделген жұмылдыру тапсырыстарын орындау тәртібін белгілейді;

Соғыс уақытында Қазақстан Республикасының халқын жабдықтау нормаларын, тамақтандыруды және сауда-саттықты ұйымдастыру тәртібін бекітеді;

тауарларды өндірудің, жұмыстарды орындау мен қызметтерді көрсетудің Қазақстан Республикасының жұмылдыру жоспарында көзделген тиісті кезеңге арналған жоспарын бекітеді;

ҚР Президентіне тікелей бағынатын ОАО құзыреті

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру дайындығы саласындағы уәкілетті органға жұмылдыру дайындығы жөніндегі іс-шараларды қаржыландыру көлемі жөнінде ұсыныстар енгізеді;

Жұмылдыру дайындығын жоспарлайды, ұйымдастырады және оған басшылық жүргізеді, жұмылдыру тапсырыстары бар ұйымдардың жұмылдыру әзірлігін бағалауды жүргізеді;

ұйымдармен жұмылдыру тапсырыстарын орындауға арналған шарттар жасасады;

Қазақсстан Республикасының жергілікті атқарушы органдарымен өзара іс-қимыл жасап отырып жұмылдыру жоспарларын орындауға дайындық жөніндегі шараларды жүргізеді;

(*бас прокуратура, ҰҚК, Ұлттықбанк, Конституциялық сот және т.б.*)

Әкімдіктердің құзыреті (ЖАО)

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру бойынша іс-шаралардың орындалуын қамтамасыз етеді;

Жергілікті әскери басқару органдарына олардың бейбіт уақыттағы және жұмылдыру жарияланған кездегі жұмысына жәрдем көрсетеді;

Әскери міндеттілерді бекітіп қою жөніндегі жұмысты ұйымдастырады және жүргізеді;

Мемлекеттік органдар мен ұйымдарды жұмылдыру соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында жұмыс істеуге көшіру жөніндегі іс-шаралар кешенін іске асыруды қамтамасыз етеді;

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде шақырылуға жататын азаматтарды уақытылы құлақтандыруды және жеткізуді, жиналу пункттеріне немесе әскери бөлімдерге және арнаулы мемлекеттік орандарға техника беруді ұйымдастырады және қамтамасыз етеді;

Арнайы құрылымдар құрады және Қарулы Күштер міндеттерін орындау үшін, оның қызметін қамтамасыз етеді, сонымен қатар соғыс жағдайы мен соғыс уақытында жұмылдыру кезеңінде экономика мен халық тіршілігін үздіксіз қамтамасыз ету үшін ;

Ұйым басшыларының міндеттері

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру дайындығының жай-күйі, жұмылдыру дайындығы мүдделерінде жасалған шарттар (келісім-шарттар) мен тапсырыстардың орындалуы үшін жеке жауап береді;

Өндірісті жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңі мен соғыс уақытына арналған тапсырыстарды орындау жөніндегі шарт міндеттемелерін орындау мақсатында дайындауды жүзеге асырады;

Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру мүдделерінде шарттарға (келісім-шарттарға) сәйкес тауарлар шығаруға, жұмыстар орындауға және қызметтер көрсетуге арналған тапсырыстарды орындайды;

Әскери міндеттілерді бекітіп қою жөніндегі жұмысты ұйымдастырады және жүргізеді;

Ұйымдардан жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңі мен соғыс уақытында арналаған мемлекеттік қорғаныс мүдделері көзделген мемлекеттік тапсырмаларды орындаудан бас тартуға құқығы жоқ.

Азаматтардың міндеттері

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Тұрғылықты жері бойынша әскери есепте тұруға;

өзінің әскери қызметке қатыстылығын анықтау үшін шақыру бойынша жергілікті әскери басқару органдарына келуге;

жұмылдыру соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында қорғаныс мұқтаждарына жер учаскелерін, үйлерді, ғимараттарды, көлік құралдарын және өздерінің меншігіндегі басқа да мүлікті белгіленген тәртіппен беруге;

Қазақстан Республикасының азаматтары соғыс жағдайы бойынша және соғыс уақытында мемлекеттің қорғанысы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатындағы жұмыстарды орыдауға тартылады, сондай-ақ белгіленген тәртіппен арнаулы құрамаларға қосылады;

Әскери есепте тұрған азаматтарға жұмылдыру жарияланған кезден бастап тұрғылықты жерінен жергілікті әскери басқару органы басшысының рұқсатынсыз кетіп қалуға тыйым салынады.

Іске асыруға бағытталған елдің жұмылдыру жоспары

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

ҚР ҚК жұмылдыруды күшейту

экономиканы көшіру

аумақты

ұйымды және халықты

Жұмылдыру кезеңі мен соғыс жағдайында

Мемлекеттік органның жұмылдыру жоспары– мемлекеттік органның жұмылдыру тапсырмасын (*ұйым үшін жұмылдыру тапсырысы*) орындау үшін іске асыратын іс-шараларының мазмұнын, көлемін, тәртібі мен уақытын анықтайтын құжаттардың жиынтығы

Жұмылдыру жоспары

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Мемлекеттік органның жұмылдыру жоспары –мемлекетік органның жұмылдыру тапсырмасын орындау үшін іске асыратын іс-шараларының мазмұнын, көлемін, тәртібі мен уақытын анықтайтын құжаттардың жиынтығы.

Ұйымның жұмылдыру жоспары– жұмылдыру тапсырысын орындау үшін ұйымның іс-шараларының мұзмұнын, көлемін, тәртібін және уақытын анықтайтын құжаттар жиынтығы.

Сәйкес кезеңге тауарларды өндіру, жұмыстарды орындау мен қызмет көрсету жоспары - Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың, арнайы мемлекеттік органдардың, Қазақстан Республикасы халқының қажеттілігін қамтамасыз ету үшін ұйымдарға жұмылдыру тапсырысын белгілейтін және жұмылдыру кезеңінде, соғыс жағдайы мен соғы уақытында әкімшілік-аумақтық берліктерін қамтамасыз ету жоспары.

Ішінара және жалпы жұмылдыру

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Ішінара жұмылдыру – бөлек аумақта қандай да бір міндетті орыдау үшін өткізілуі мүмкін немесе Қарулы Күштердің әскери дайындығын, оның бөлек құрылымдарының, біріктірулерінің және т.с.с. дайындығын жоғарлату мақсатында жүргізіледі. Запастағы тұлғалар немесе денсаулығы бойынша жарамды адамдар шақырылады.

Жалпы жұмылдыру- елдің барлық аумағында соғыс жағдайын жариялап, соғыс жағдайын енгізгеннен кейін мемлекеттің толық масштабында жүргізіледі. Запастағы барлық санаттағы әскери міндетті азаматтарға толық жұмылдыру қатысты, оған тек жұмылдыру туралы бұйрықта арнайы келісілгендер кірмейді.

Жұмылдыру тапсырмасы мен тапсырыстары

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру тапсырмасы – мемлкеттік органдарға жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында мемлекеттің орнықты жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді шешуге бағытталған іс-шараларды орындауға берілген тапсырма

Жұмылдыру тапсырысы– ұйымдарға жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында белгілі бір номенклатурада тауарлар өндіруге, жұмыстар орындауға және қызметтер көрсетуге, олардың мөлшері мен сапасына, арнаулы құралымдар құруға берілетін мемлекеттік тапсырыс ;

Жұмылдыру органдары

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру органдары (*бөлімшелер немесе жекелеген қызметкерлер*) құрады →

- Жұмылдыру тапсырмасы бар мемлекеттік органдар
- Жұмылдыру тапсырысы бар ұйымдар

Олар жұмылдыру дайындығы бойынша бейбіт уақытта іс-шаралардың өткізілуін ұйымдастыру, үйлестіру және бақылауға арналған.

Жұмылдыру органдарының (бөлімшелерінің немесе жекелеген қызметкерлердің) құрылымы, штат саны, өкілеттігі осы тапсырыстардың (тапсырмалардың) сипаты мен ауқымы тұрғысынан айқындалады.

Жұмылдыру дайындығын оқыту түрлері

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Әскери-экономикалық оқыту – соғыс жағдайы мен соғыс уақытында жұмылдыру кезеңінде мемлекеттің қызметі үшін мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, әкімшілк-аумақтық бірліктің, халықтың және Қарулы күштердің арнайы мемлекеттік органдардың дайындық түрі ;

Командалық-штабтық оқу– соғыс жағдайы мен соғыс уақытында жұмылдыру кезеңінде Қарулы Күштердің басшылық құрамының, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың , арнайы мемлекеттік органдардың, әкімшілік-аумақтық бірлектерді басқару бойынша келісілген іс-әрекетіне біріге отырып дайындалу

Әскери міндеттілерді бекіту

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

басшылары	**мамандар**
Жоғары санатталған жұмысшылар	**Жоғары санатталған қызметкерлер**

Бекітіп қоюға жататын лауазымдар мен мамандықтардың тізбесін әскери міндеттілерді бекітіп қою жөніндегі республикалық комиссия бекітеді. Мемлекеттік органдарға, ұйымдарға әскери міндеттілерді бекітіп қою, мемлекеттік органдар мен ұйымдардың үздіксіз жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында жүргізіледі.

Мемлекеттік органдарға, ұйымдарға бекітіп қойылған әскери міндеттілер өздеріне берілген кейінгі қалдыру мерзімінің қолданыстағы уақытында жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңіндегі және соғыс уақытындағы шақырудан босатылады.

Жұмылдыру резерві

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру резервінің материалдық құндылықтары Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың, сондай-ақ арнаулы мемлекеттік органдардың қажеттіліктерін қамтамасыз ету, экономиканың жұмылдыру мұқтаждарын қанағаттандыру үшін тек жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында ғана пайдаланылады.

Жұмылдыру резервінің материалдық құндылықтары Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған жағдайы және тәртіппен төтенше жағдайлар мен олардың салдарларының алдын алу және оларды жою жөніндегі шараларды қолдану бейбіт уақытта пайдаланылуы мүмкін.

Жұмылдыру резервіне не кіреді

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

мемлекеттің жұмылдыру қажеттілігі үшін материалдық құндылықтар мен материалдар қоры арналған:

- әскери және басқа да өндірістік өнімді күшейтуді қамтамасыз ету;

- ерекше кезеңде әскери техника мен мүлікті жөндеу;

-Өндірістің, көлік пен байланыстың, медициналық көмек көрсету үшін, темір жолды және көлік жолдарын, теңіз және өзен порттарын аэродромдарды, байланыс желілері мен құрылыстарын, газ құрылғыларын, мұнай өнімі құрылғыларын, қуатпен және сумен қамтамасыз етуді қалпына келтіру бойынша соғыс уақытында күшейту жұмыстары;

Жұмылдыру күштері

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

Жұмылдыру тапсырысын орындау үшін арналған

1.өндірістік алаңдар

2. технологиялық қондырғылар

2. инженерлік-техникалық және басқа құжаттар

Экономиканың жұмылдыру дайындығы, соғыс жағдайы кезеңі мен соғыс уақытында жұмылдыру кезеңінде елдің қабілетін сипаттайтын қарулы күштердің қажеттілігін уақытылы іске асыруды сипаттайтын қорғаныс ұйымы мен мемлекеттің қауіпсіздігінің маңызды құрылымы бөлімі болып табылады;

Мүліктерді құжаттаудың сақтандыру қоры

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Заңы

1.Қаруландыру

2.Әскери техника

3. Маңызды азаматтық өнім

4.Қатерлілігі жоғары объектідегі жобалық құжат

5. Тіршілікті қамтамасыз ететін объектілер

6. Ұлттық игілік болып табылатын объектілер

Пайдалануға арналмаған және қауіпсіз жерде аса мұқиятты сақтау үшін аса құнды құжаттарды сақтау мақсатында құрылатын микро немесе электронды қор.

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.*

2. Тіркеу нөмірі № 003. *«АҚ шараларын енгізу және ұйымдастыру қағидасы» ҚР ІІМ 2019 жылғы 18 наурыздағы №209 бұйрығы.*

3. Тіркеу нөмірі № 006. *«АҚ инженерлік-техникалық іс-шараларының көлемі мен мазмұны» ҚР ІІМ 24.10.2014 ж.№732 бұйрығы.*

<u>Қосымша әдебиеттер:</u>

1. Қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2019 жылғы 18 наурыздағы № 236-VI ҚРЗ.

219 - ТАҚЫРЫП. АҚ БОЙЫНША САНАТҚА ЖАТАТЫН ҰЙЫМДАРДЫҢ ЖҰМЫСШЫЛАРЫ МЕН ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІН БЕКІТІП ҚОЮДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

219-тақырып «Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жататын ұйымдардың жұмысшылары мен қызметкерлерін бекітіп қоюды ұйымдастыру»

Оқу сұрақтары:

1.Әскери міндеттілерді бекітіп қою мәселесі бойыншаҚазақстан Республикасының басшылыққа алатын құжаттары .

2. Бекіту, бекітіп қою түсініктемесі, әскери міндеттілерді бектіп қоюды орындауы кезіндегі міндеттер мен негізгі жүргізілетін іс-шаралар.

3. Ережелер, ұйымдардағы әскери міндеттілердің жұмыс тәртібі мен оларды бекітіп қою жағдайы, ұйым басшысының міндеттері.

4. Ұйымның әскери міндеттілерін бекітіп қою бойынша құжаттар.

Бекітіп қою бойынша басшылыққа алынатын құжаттар

Қазақстан Республикасның аумағында әскери міндеттілерді бекітіп қою мәселесі төменде берілген нормативті-құқықтық актілермен реттеледі:

- Қазақстан Республикасының «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» заңы
- Қазақстан Республикасы «Бекітіп қою тәртібін бекіту туралы» Үкіметтің Қаулысы
- «Бекітіп қоюға жататын лауазымдар мен мамандықтар тізімін бекіту туралы» Қазақстан Республикасының мем. ком. бекіту бойынша Қаулысы

Бекіту, бекітіп қою түсініктемелері, міндеттер және негізгі іс-шаралар

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» заңы. 1, 4, 18-бап

Бекіту – мамандығында қажеттілік туындауына байланысы әскердегі қызметінінен босату.

Әскери міндеттілерді бекітіп қою – бұл әскери жағдай мен әскери уақытта жұмылдыру кезеңінде үздіксіз жұмыс істеуді қамтамасыз ету үшін, еңбек ресурстарын мемелекеттік органдар мен ұйымдар бекітеді. Бұдан басқа, жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру бойынша іс-шараларға әскери міндеттілерді бекітіп қою да кіреді. Мемлекеттік органдарға, ұйымдарға бекітіп қойылған әскери міндеттілер өздеріне берілген кейінге қалдыру мерзімінің қолданыстағы уақытында жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңіндегі және соғыс уақытындағы шақырудан босатылады.

Әскери міндеттілерді бекітіп қоюдың негізгі міндеттері, Қарулы Күштер, сонымен қатар басқа әскерлерге, запасы (резервы) бар, атқарушы билік органдары және мемлекеттік билік органдары, жергілікті басқару органдары мен кәсіпорындары арасында алдын ала және рационалды бөлу арқылы жұмылдыру кезінде және әскери уақытта мемлекеттік үкімет органдарына, жергілікті өзін-өзі басқарушы органдарға, сонымен қатар кәсіпорындарға басшыларды, мамандарды, жоғарғы санаттағы жұмсшыларды және әскери міндеттілер арасындағы қызметкерлерді бекіту.

3

Бекіту, бекітіп қою түсініктері, міндеттер мен негізгі іс-шаралар

«Әскери міндеттілерді бекітіп қою тәртібін бекіту туралы»
ҚР Үкіметінің Қаулысы
Мемлекетті органдар мен ұйымдар іске асырады:

Ә/м бекітіп қою бойынша рәсімдеу және сәйкес құжаттарды енгізу.

2. Ұйымның тіркелген жері бойынша ӘБЖБ-ға ә/м бектіп қоюды рәсімдеу .

3. Жұмыс істеп жатқан және бекітіп қойған әскери міндеттілерді есептеуді енгізу.

4. 1 қаңтарға және оларды ӘЖБҒ-ға ұсыну бойынша жұмыс істеп жатқан және бекітіліп қойған ә/м саны туралы мәліметті жыл сайын құрастыру .

5. Куәліктерді қолға беру бойынша іс-шаралар жоспарын әзірлеу және ай сайын анықтап отыру.

6. Жұмыс орны бойынша бекітіліп қойған әскери міндеттілерге әскери жағдай мен әскери уақытта жұмылдыру жарияланған кезде куәліктерін қолдарына беру.

4

Бекітіп қою басшылығы мен жағдайы

ҚР «Жұмылдырау дайындығы мен жұмылдыру туралы» заңы 7, 10, 18-бап

ҚР «Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» заңының 15-тарауының 7- бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының Үкіметі әскери міндеттілерді бекітіп қоюбойынша Республикалық комиссия құрады. Осы комиссия ҚР аумағында әскери міндеттілерді бекітіп қою бойынша басшылықты іске асырады, сонымен қатар бөлек нөмірлер беріп, бекітіп қоюға жататын лауазымдар мен мамандықтардың тізімін бекітеді.

Жоғарыда берілген Заңның 10-бабына сәйкес, ұйымдардың басшылары бекітіп қою бойынша жұмысарды ұйымдастырып, оларды өткізуі керек. Әскери міндеттілерді бекітіп қоюға жауапты тұлғаларды тағайындайды, ұйымның ерекшелігін есепке ала отырып, ұйымдық әдіске сәйкес ережені бекітеді және аудан басқарамасындағы (*облыстық мәні бар қаладан*) қызмет көрсететін ӘБЖБ-дан қатал есеп бланкін алады.

Бекітіп қою бойынша жұмыс жүргізуде, мемлекеттік орган мен ұйым басшылары басшылыққа алады:

↓ Қ бойынша МК бекіткен тізімді

↓ Қ бойынша МК Қаулысы мен бұйрығымен азаматтарды бекітіп қою бойынша реттейтін жағдай мен тәртіпті

↓ Қ бойынша МК Қаулысы мен бұйрығының дербес кейінге шегеру ұсынысы мен тізімдегі өзгерісер мен толықтыруларды

Бекітіп қою басшылығы мен жағдайы

Бекітіп қою бойынша ҚР Мемлекетік комиссиясы Қаулысы

1. Мемлекеттік органдар мен ұйымдар үшін бекітіліп қойылған әскери міндеттілердің санын, жұмыс істеушілердің жалпы санының 65%- аспайтындай етіп, Мемлекеттік комиисия анықтайды.

2. Әскери атағына, құрамына, жасына қарамастан, ғылым докторы ғылыми дәрежесі бар және лауазымды тұлға бола тұра, шақыруды кейінге шегеру ұсынылады.

3.Денсаулығына байланысты әскери қызметке жарамсыз шақырылғандарды, бекітіп қою бойынша ҚР Мем. комиссиясы бекіткен Тізімімен қарастырылған лауазымдар, мамандықтар бойынша құрам мен жасы, әскери атағына қарамастан, шақыруды кейінге шегеру ұсынылады.

4. Әскери есепте тұрған 27 мен 50 ас аралығындағы жауынгерлер, кемеші, сержант, старшиналарға шақыруды кейінге шегеру ұсынылады.

5. 29 бен 60 жас аралығындағы офицерлер құрамына да.

6. Әскери міндеті әйел адамдар:

- 35 жасқа дейінгі жауынгерлер *(кемешілер),* сержанттар *(старшиналар)* құрамы үшін*;*
- 45 жасқа дейінгі офицерлер құрамы үшін.

Бекітіп қоюға жататын лауазымдар мен мамандықтар тізімі

Бекітіп қою бойынша ҚР Мемлекеттік комиссиясы қаулысы «Қайнар АКБ» ЖШС-да жұмыс істейтін әскери міндеттілерді бекітіп қою бойынша лауазымдар мен мамандықтар

Тізімі

№	Әскери міндеттілерді ӘҚ шақыруды кейінге шегеру ұсынылатын лауазымдар мен мамандықтар атауы, басқа әскерлер және әскери құрылымдар	Әскери есепте тұрғандарға шақыруды кейінге шегеру ұсынылады	
		Жауынгерлерге, сержанттарға	Мамандық бойынша офицерлерге
1.	Бас директор	барлығына	әскери атағына қарамастан
2.	Бас директор орынбасары	барлығына	полковникке дейін
3.	Бас инженер	барлығына	полковникке дейін
4.	Бас инженер орынбасары	барлығына	майорға дейін
5.	Бөлім бастығы, инженерлер, техниктер, цех бастықтары	барлығына	капитанға дейін
6.	Шеберлер, бригадирлер	барлығына	аға лейтенантқа дейін
7.	Барлық дәрежедегі жұмысшылар	барлығына	лейтенантқа дейін

Ұйымның әскери міндеттілерін бекітіп қою бойынша құжаттар

«Әскери міндеттілерді бекітіп қою ережесін бекіту туралы» ҚРҮ Қаулысы

1. Ұйымда жұмыс істейтін әскери міндеттілерді бектіп қою бойынша лауазымдар мен мамандықтар тізімі.
2. Қарулы Күштерге, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдарға соғыс жағдайында және соғыс уақытында жұмылдыру бойынша шақыруды кейінге шегеру куәлігі.
3. Арнайы әскери есепке алынғаны туралы хабарлама.
4. Жұмыс істеп жатқан және бекітіліп қойған әскери міндеттілердің саны туралы жиынтық мәліметтер.
5. Жұмыс істеп жатқан және бекітіліп қойған әскери міндеттілер мен жұмысшылардың саны туралы мәліметтер.
6. Қатал есеп бланкінің есеп кітапшасы.
7. Бекітіліп қойған әскери міндеттілер мен жұмысшыларды шақыруды кейінге шегеру туралы куәлік беру тізімдемесі.
8. Әскери жағдайда және әскери уақытта жұмылдыру кезінде шақыруды кейінге шегеру куәлігін тапсыру бойынша іс-шаралар жоспары.
9. Бекітіліп қойылған әскери міндеттілер мен жұмысшыларды шаыруды кейінге шегеру туралы куәлікті беру тізімдемесі.
10. Запастағы әскери міндеттілерді, әскерге шақырылушыны және бекітіп қоюдың әскери есебінің қалпын тексеру журналы.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Тіркеу нөмірі № 001. «*Жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру туралы» Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 маусымдағы N 127 Заңы.*

221 - ТАҚЫРЫП. АҚ БОЙЫНША ӘРТҮРЛІ САНАТТАҒЫ ЖҰМЫСШЫЛАР МЕН ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІ ОҚЫТУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ТӘРТІБІ. ОБЪЕКТІДЕ ОҚУ МЕН ЖАТТЫҒУДЫ ӨТКІЗУ

ОҚУ МЕН ЖАТТЫҒУЛАР ТҮРЛЕРІ

«Оқу және жаттығуды өткізу, сондай-ақ ТЖ жағдайындағы іс-әрекеттерге азаматтық қорғаудың лауазымды тұлғалары мен жұмыс істейтін қызметкерлерді оқыту жөніндегі ұсыныс», ҚР ІІМ ТЖК №29-5-1/167 және 20.01.2016ж. келісілген

Оқытылатын санаттың тартылу масштабына байланысты, азаматтық қорғау жөніндегі оқу мен жаттығулар келесіге бөлінеді:

1. Кешенді оқыту (КО)
2. Объектілік жаттығулар (ОЖ)
3. Командалық-штабтық жаттығулар (КШЖ)
4. Штабтық жаттығулар (ШЖ)
5. Тактикалық-арнайы оқулар (ТАЖ)
6. Авариялық жағдайлар бойынша сейсмо, сел жаттығулары

ОҚУ ЖӘНЕ ЖАТТЫҒУ МЕРЗІМДІЛІІ

«Оқу және жаттығуды өткізу, сондай-ақ ТЖ жағдайындағы іс-әрекеттерге азаматтық қорғаудың лауазымды тұлғалары мен жұмыс істейтін қызметкерлерді оқыту жөніндегі ұсыныс», ҚР ІІМ ТЖК №29-5-1/167 және 20.01.2016ж. келісілген

Кешенді оқыту (КО)	Объектілік жаттығулар (ОЖ)	Командалық – штабтық оқу (КШО)
ТЖ-ны және оның салдарларын жоюға ұйыдарға жақын жерде тұратын халықты, қызметкерлерді және жұмысшыларды, АҚ құрылымдарын, басқару органдарын, басшы құрамды дайындау	Бейбіт уақыттағы ТЖ жағдайларында әрекет етуге 300 адамнан кем емес жұмысшы жұмыс істейтін ұйымдарды, мекелерді, кәсіпорындарды және оқу орындарын дайындау. ОЖ-да «АҚ жоспарында» және «ТЖ алдын алу және жою жөніндегі әрекет ету жоспарында» қарастырылған, тек қана жекелеген тәжірибелік шаралар орындалады	АҚ бастықтарын, АҚ күштері мен басқару оргадарының лауазымды тұлғаларын және басшыларын, қызмет бастықтарын және АҚ құрылымдары кмандирлерін ТЖ жоға және АҚ шараларын орындауға дайындау
3 жылда бір реттен кем емес	жылына бір реттен кем емес	жыл сайын

ОҚУ ЖӘНЕ ЖАТТЫҒУ МЕРЗІМДІЛІГІ

«Оқу және жаттығуды өткізу, сондай-ақ ТЖ жағдайындағы іс-әрекеттерге азаматтық қорғаудың лауазымды тұлғалары мен жұмыс істейтін қызметкерлерді оқыту жөніндегі ұсыныс», ҚР ІІМ ТЖК №29-5-1/167 және 20.01.2016ж. келісілген

Тактикалық-арнайы оқу (ТАО)	Штабтық жаттығулар (ШЖ)
Бейбіт және соғыс уақытта арналуы бойынша міндеттерді орындау үшін АҚ құрылымдарының дайындығы	ұйым АҚ жоспарының шынайылығын тексеру үшін
- үнемі дайындықтағы құрылымдармен – жыл сайын; – басқа құрылымдармен – үш жылда бір рет	ОАО және ЖАО, олардың ведомствалық бағынышты ұйымдарына - жыл сайын. ОАО басшылық құрамына - 2 жылда 1 рет (қосымша басқару пунктіне шығумен)

ОҚУ МЕН ЖАТТЫҒУЛАРДЫ ӨТКІЗУ

«АҚМЖ қызметі және ұйымдастыру қағидалары»
ҚР ІІМ бекіткен 24.02.2015ж. №149. 4- бөлім, 16- тармақша.

АҚМЖ ұйымдарын кемелдендіру мақсатында:

жыл сайын

Оның шағын жүйелері мен звеноларында жоспарланады және өткізіледі

оқу

жаттығулар

Оқу мен жатығулардвң түрлерін, олардың мерзімін, масштабтарын және өткізу жоспарлары тиісті бірінші басшылар- азаматтық қорғаныс бастықтары бекітеді.

АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДА ОҚЫТУ, АҚПАРАТТАНДЫРУ ЖӘНЕ БІЛІМДІ НАСИХАТТАУ

Хабарландыру жүйесі мен бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жүзеге асырылады

47 – бап, 1-тармақша

АҚПАРАТТАНДЫРУ ЖӘНЕ БІЛІМДІ НАСИХАТТАУ

Эфирлік TV
(бейнелер, ТЖ туралы жаңалықтар, ТЖ жайлы арнайы хабарлар)

Баспасөз
(ТЖ туралы мақалалар, жаднамалар)

Радио
(ТЖ жайлы арнайы хабар тарату)

Кабельдік TV
(ТЖ жайлы арнайы хабар)

Интернет-ресурстар
(Қауіпсіздік ережелері, ТЖ жайлы ақпараттар)

АЗАМАТТЫҚ ҚОРҒАУ САЛАСЫНДА ОҚЫТУ, АҚПАРАТТАНДЫРУ ЖӘНЕ БІЛІМДІ НАСИХАТТАУ

47 – бап, 3-4-тармақшалар

АҚПАРАТТАНДЫРУ ЖӘНЕ БІЛІМДІ НАСИХАТТАУ

ТЖ саласындағы уәкілетті орган ***(ҚР ІІМ ТЖК)***

ОАО, ЖАО ***(Министрліктер, Әкімдіктер)***

Ұйымдар

Қоғамдық бірлестіктер

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.*
2. Тіркеу нөмірі № 002. *«Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесін ұйымдастыру және оның қызметі қағидалары» ҚР ІІМ 2015 жылғы 24 ақпандағы №149 бұйрығы.*
3. Тіркеу нөмірі № 004. *«Азаматтық қорғау құрылымдарын құру, ұстау, материалдық-техникалық қамтамасыз ету, дайындау және оларды тарту қағидалары» ҚР ІІМ 23.04.2015 ж.№387 бұйрығы.*
4. Тіркеу нөмірі № 030. *«Азаматтық қорғау саласында халықты оқыту және білімді насихаттау, ақпараттандыру бойынша нормативтік-құқықтық актілер» ҚР ІІМ 20.04.2015 ж.№381 бұйрығы.*
5. Тіркеу нөмірі № 173. *«Кәсіби авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдарының қауіпті өндірістік объектілерді иеленетін және (немесе) пайдаланатын ұйымдарға қызмет көрсету қағидалары» ҚР ІІМ 30.12.2014 ж.№347 бұйрығы.*
6. Тіркеу нөмірі № 115. *«Кәсіби авариялық-құтқару қызметтері мен құрылымдарының қауіпті өндірістік объектілерді иеленетін және (немесе) пайдаланатын ұйымдарға қызмет көрсету қағидалары» ҚР ІІМ ТЖК 20.01.2016 ж.№29-5-1/167 бұйрығы.*

<u>Қосымша әдебиеттер:</u>

1. «Мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2015 жылғы 23 қарашадағы № 416-V ҚРЗ.

222 - ТАҚЫРЫП. АҚ БОЙЫНША ШАРТТЫ БЕЛГІЛЕР ЖӘНЕ ТАҢБАЛАР. ТОПОГРАФИЯЛЫҚ КАРТАҒА ЖАҒДАЙДЫ ТҮСІРУ

222-тақырып «АҚ бойынша шартты белгілер және таңбалар. Топографиялық картаға жағдайды түсіру»

Оқу сұрақтары:
1. Топографиялық карта.
2. Топографиялық картаның масштабы.
3. Картаның ресімдеу талабы.
4. Шартты белгілер және оларды картаға түсіру тәртібі.

Азаматтық қорғаныс жүйесіндегі картаның арналуы

- **Азаматтық қорғаныс бастығының жұмыс картасы**
- **Топографиялық карта** - жергілікті жерде АҚ іс-әрекетінің күшімен, құралдарымен байланысты АҚ бастығы мен барлық деңгейдегі АҚ штабтарының әртүрлі міндеттерін шешу үшін кеңінен қолданылады. **Карта бойынша белгілі бір жерді таниды және бағалайды, сол жерді бағдарлайды, позиция координаттарын және мақсаттарды анықтайды, әртүрлі инженерлік-техникалық есептерді орындайды.**
- **Жұмыс картасы** — бұл АҚ бастығы (штаб бастығы) графикалық шартты белгілердің көмегімен және жазумен түсіру арқылы ТЖ болу қауіпі мен пайда болған кезде АҚШЖ жүргізу кезінде тактикалық немесе арнайы жағдайды түсіретін топографиялық карта. АҚБ жұмыс картасы бойынша жағдайды танып, бағалайды, шешім қабылдайды, қоластындағыларға міндеттер қояды, бірігіп жұмыс істеуді ұйымдастырады, мақсаттан қояды, ТЖ-ның таралуы туралы баяндап отырады.
- **АҚ бастықтары** масштабы төмендегідей топографиялық картамен жұмыс істейді.
- 1 : 50000 немесе 1 : 100000. Бірнеше жағдайларда, мысалы су кедергілерін жылдам алып тастау кезінде, командирер масштабы ірілеу картаны қолданады, ал ірі тұрғылықты жерлерде АҚШЖ жүргізу кезінде – масштабы 1:10000 немесе 1:25000 қала жоспарларын пайдаланады. Бөлімшелерді топографиялық картамен жоғары тұрған штабтар қамтамасыз етеді. АҚҚ командирлері АҚ штабында картаны алдын ала алады немесе оларға әскери міндеттермен қатар береді..

ҚР ТЖ бойынша министрдің 2010 ж. 26 қаңтар № 24бұйрығы

- Топографиялық жұмыс картасын ортақ ресімдеуді анықтау үшін ҚР ТЖ бойынша Министрлігі жұмыс картасын ресімдеу талаптарын әзірледі.
- <u>Азаматтық қорғаныс, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою бойынша іс-шараларды, жоспарлау, ұйымдастыру және өткізуді іске асыратын</u> ҚР ТЖК барлық салалық бөлімшелері, әскери бөлімдеріне, аумақтық органдар мен ведомстваға қарасты ұйымдарға, ұйымдар мен мекемелерге талаптар міндетті.

Картаның масштабы үшін 1:100000, 1:200000, 1:500000 шарты белгілер (темір жол, автомобиль жолдары, мұнай құбырлары, газ құбырлары, өнімдер желілері, электр беру желілері және т.б.), Қазақстан Республикасының жер ресурстарын басқару жөніндегі Агенттіктің 2007 ж. 25 желтоқсандағы № 200-П "Масштабтардың топографиялық картасына арналған шартты белгілері: 1:100000, 1:200000, 1:50000

Жалпы талаптар

- Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар аймағындағы, зақымдану ошақтарындағы жағдайды бейнелеу картасы көрнекілік (сенімділік) талаптарына жауап беруі тиіс.
- **Картаның көрнектілігі** оның басты элементтерін ерекшелей отырып, жағдайды айқын да анық көрініспен қамтамасыз етеді, бұл қызмет бабындағы және түсіндірме жазбалардың орын тәртібі мен дұрыс қолданылуына, шартты белгілерді анықтап сызуға және зақымдау құралдарының әсерін бейнелеуге, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды жою кезінде күштер мен құралдарды іске асыру үшін, олардың әрекеттерінің жобаланған сипатына қол жетізеді.
- **Картаға енгізілген жағдайдың толықтығы** табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жоятын, Азаматтық қорғаныс құралдарын және күштерін басқаруға қажетті мәліметтердің көлемімен анықталады.

Жағдайды картаға түсіру талаптары

- **Картаға енгізілген жағдайлардың дәлдігіне (сенімділігіне)** жергілікті жерлердегі табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жою құралдары мен күштердің әр түрлі құрылымдарының және бөлімдерінің нақты ережелеріне оның сәйкес келуімен және зақымдау құралдарының зиян келтіретін факторларының нақты салдарларымен көз жетеді.
- Табиғи және техногенді сипаттағы **төтенше жағдайлар аймақтары мен зақымдау ошақтары** картаның топографиялық негіздерін шекараны нақты бөлумен картаға енгізіледі.
- Табиғи және техногенді сипаттағы **төтенше жағдайлар көздерінің зақымдаушы факторларының ықпал ету радиустерінің және аймақтарының мөлшерін** метеорологиялық жағдайларын, жыл мерзімін және жергілікті жердің сипаттамасын ескере отырып, есептеу-графикалық әдіспен анықтайды.

Азаматтық қорғау бойынша карталар

- Азаматтық қорғау бойынша **картаның екі түрі әзірленеді**:
- **болжамды,** төтенше жағдайлардың болуы мүмкін көздері, потенциалды қауіпті объектілері туралы ақпараттарды жинау және талдау негізінде болады.
- **шұғыл,** табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар аймағында жағдайдың даму динамикасын бейнелейтін, табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар туындау қаупі немесе туындаған кезде зақымдану ошағындағы жағдайды шұғыл бейнелейді.
- Болжау және шұғыл карталар Азаматтық қорғаныстың басқару органдарында және Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар Министрлігі ІІМ ТЖК және АҚ басқару органдарында дайындалады.
- Картаның грифін Қазақстан Республикасының заңнамаларына сәйкес орындаушы белгілейді.

Жағдайды картаға түсіру тәртібі

- Жағдай картаға шартты белгілермен немесе таңбалармен түсіріледі.
- Айықша объектілердің шартты белгілері:

1. Картаның масшабында көрінбейтін шартты белгілер (масштабтан тыс шартты белгілер).

2.Масштабта көрсетілетін шартты белгілер.

Масштабтан тыс шартты белгілерге жатады: объектілер (басқару пункті, техника, аэродромдар, байланыс құралдары, химиялық қауіпті объектілер, зауыттар, гидроэлектростанциялар және т.б.), сондай-ақ нақты объектіні көрсететін, сызықты және фигураны үйлестіруден тұратын шартты белгілер.

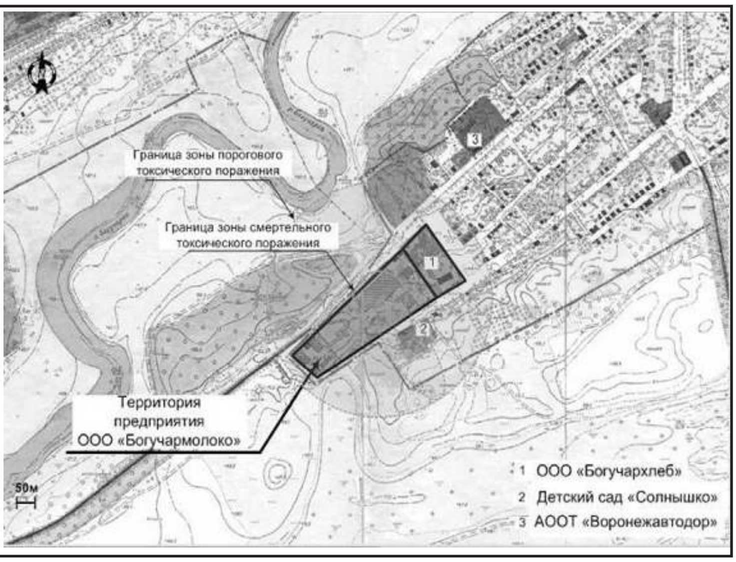

Масштабтағы шартты белгілер

Масштабтағы шартты белгілерге табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайлар аймақтары жатады (зақымдау, су басу, өрт, ластану), сондай-ақ күш топтамаларының іс-әрекеті мен тапсырмаларында, жағдайларында көрініс :

1. Контурдан тұратын контурлық, (сыртқы көрінісі), тұтас сызықты немесе сынық сызықтарды бейнелейтін, ішкі жағы белгілермен немесе жазбалармен оның сипатын білдіреді. Контурлық шартты белгілерге жер телімдерінің, аудандардың және т.б. шекаралары жатады;

2. Сызықтық, аралық шекараға қатысты сызықтық аймақ, шекаралық сызық, траншеялар, құбыр желілері және т.б. Олардың жатқан жері және осінің жоспарлы көрінісі картада жергілікті жердің шынайы жағдайына тура сәйкес келеді, алайда олардың кейбіреуінің ені айтарлықтай кеңейген;

Картада көрініс беретін ақпараттар келесі негізгі мәліметтерді қамтуы тиіс:

- негізгі қауіпті объектілер – төтенше жағдайлардың потенциалды көздері;
- залалдар болуы мүмкін аймақтар немесе потенциалды қауіпті объектілер айналасындағы ластанулар;
- гидрожелілер, олар жарылып кеткен жағдайында су басу қаупі бар аймақтар;
- өрт қауіпі бар аймақтар;
- магистралды құбыр желілері (мұнай құбырлары, газ құбырлары, өнім құбырлары);
- Қауіп-қатер аймақтарындағы, техногендік және табиғи төтенше жағдайлар мен заманауи соққы беру құралдары іс-әрекеттері болуы ықтимал аймақтардағы халықтың саны;
- Болуы мүмкін індеттік және эпизоотиялық ошақтар;
- Сел жүру және топырақ сырғымасы, қар көшкіні мен тас құлау қаупі, дауылдар, тасқындар және боран болатын сейсмоқауіпті облыстар.

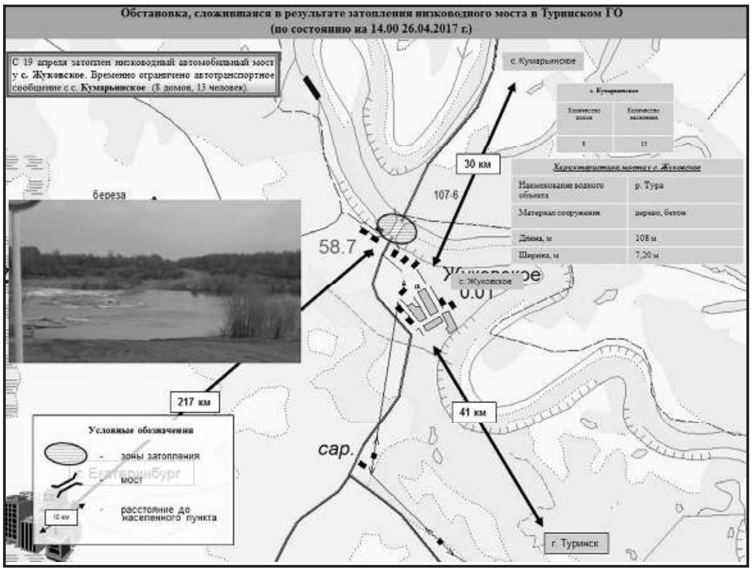

Картаны ресімдеу кезінде келесілерді қадағалау қажет

- аталған жағдайлар картаның топографиялық негіздерін (жоспар) және олардағы жазбаларды жіңішке жолдармен және белгіленген шартты таңбаларын түсіреді;
- басқару органдары картаға шартты белгілердің (жалаушалардың) тік сызығы оның іс жүзінде болатын жеріндегі нүктеге тіркелетіндей негізде көрсетіледі;
- Азаматтық қорғаныс, төтенше жағдайлардың алдын алу және жоюдың мемлекеттік жүйесі белгіленген сызықтың шартты таңбаларымен көрсетіледі, ал болжалған немесе жоспарланып отырған іс-әрекеттер үзік сызықты жолдармен белгіленеді;
- Уақыттың әр түрлі кезеңдеріне сәйкес келетін топтамалардың бірнеше ережелері картаға түсірілуі кезінде, шартты белгілерді штрихтармен, сынық сызықтармен толықтыру немесе әр түрлі бояулармен бояу қажет. Төтенше жағдайлардың алдын алу және жоюдың мемлекеттік жүйесі құралдармен және күштердің сол не басқа ережелеріне қатысты уақыт, шартты белгілердің ішіне немесе олардың қасына орналастырылып, бөлімше атауымен көрсетіледі.

Жағдайларды дамыту динамикасын бейнелеу кезектілігі

1.Төтенше жағдайлар көздерін сипаттайтын мәліметтер;

2. Зақымдаушы факторлардың ықтимал ықпал ету параметрлері ;

3. Табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайларды жоюға арнап тартылатын құралдар мен күштер дислокациясы орны, зақымдау құралдарын қолдану, Азаматтық қорғаныс бөлімшелерін жылжыту бағыты, Қорғаныс министрлігі бөлімдері мен бөлімшелері, авариялық құтқару қызметтері мен құрылымдары мамандарының отрядтары және топтары, төтенше жағдайлар аймақтарында және зақымдау ошақтарында құтқару, қалпына келтіру және басқа шұғыл жұмыстарды жүргізуге арналған төтенше жағдайлардың алдын алу және жою мемлекеттік жүйесінің күштері мен құралдары.

ҚР Азаматтық қорғаныс бастығы

ТЖ бойынша ведомствоаралық мемлекеттік комиссия

Облыстың АҚ басқару орны (АҚ БО обл., Нұр-Сұлтан қ. , Алматы қ.)

Қаланың АҚ басқару орны (қ. АҚ БО)

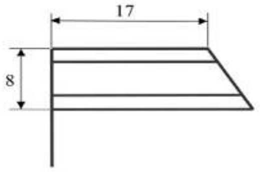

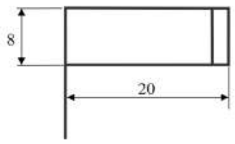

Ауданның АҚ басқару орны (ауданның АҚБО)

Облыстық құрылымдық бөлімшелердің басқару орны (ТЖД, ҰҚКД, ҚІД, ІІД)

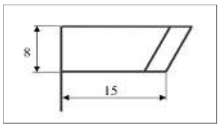

Басқару орны (ҚМ, ІІМ, ІӘ, ҰҚК ЖП Қазақстан Республикасы)

Өңірлік басшылық (Оңтүстік, Нұр-Сұлтан қ., Шығыс, Батыс)

Мемлекеттік өртке қарсы қызмет («ӨСжАҚЖ»МБ “Өрт сөндіруші”АҚФ)

Суда құтқару қызметі

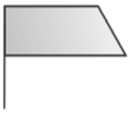

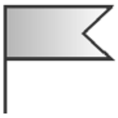

Азаматтық қорғау қызметі

ТЖ алдын алу және жою бойынша комиссия

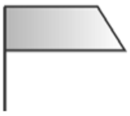

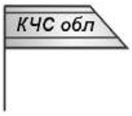

Экономика объектілерін басқару орындары

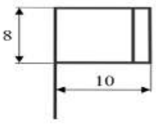

“Резерв” РМК сақтау базарлары

«ӨСжАҚЖҚ» ММ өрт бөлімшелері

ТЖК құтқару қызметінің құтқару бөлімшелері, суда құтқару қадағалау күзеті

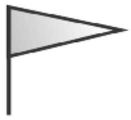

Азаматтық қорғау құрылымының іс – әрекеті мен орналасқан ауданы

АҚ құрылымдарының орналасу ауданы. Шекара сызығы ішінде немесе жанында АҚ құрылымының саны және қысқартылған белгісі көрсетіледі. Күшті топтастырудың бірінші эшелоны қызыл, екіншісі-көк түстіреңді , резерв – сары түсті реңді белгіленеді. БЕ-1 ҚО-4 СЖ-2

СВО-1
СО-4
СД-2

Енгізу шекарасы (АҚ күштерін енгізу шекарасы, ретеу шекарасы)

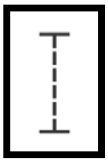

АҚ құрылымдары мен бөлімшелері әрекеттерінің жоспарланған бағыты

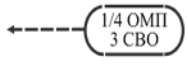

Белгілі бір уақытта АҚБШЖ өткізу барысындағы АҚ күштері орналасу қалпы

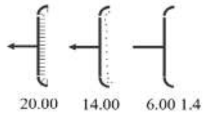

Объектіде жұмыс жүргізетін команда (топ)

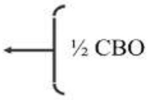

Зақымдану ошағындағы жұмыс учаскелері аралығындағы шекара

Марш және тасымалдау, эвакуация

Темір жол көлігімен АҚ күштерін енгізудің сипаттамасы (10-№ бағыты; 4-бөлінетін поездар саны; 12-мың тасылатын адам саны; 150-тасылатын техникалар саны). Белгі қирауы мүмкін аймақтың шекарасы мен бағыттың қиылысына қойылады.

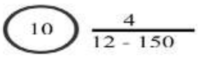

Автомобиль көлігімен АҚ күштерін енгізудің сипаттамасы (4- № бағыты, есептегіште А-сфальт, Б-бетон, Г-қара жол, 6-өтетін жол бөлігінің ені; 14-жол төсемінің жалпы кеңдігі метрмен; 80-бағыттың ұзындығы км; бөлгіште: 500-жолдың өткізгіш қабілеті, бір сағатта машиналар; 12-тасылатын адамдар саны л/с, мың адам; 350-кіргізілетін техникалар саны). Белгі қирауы мүмкін аймақтың шекарасы мен бағыттың қиылысына қойылады.

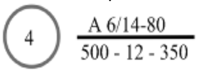

Категорияланған қалалардағы жұмысты жалғастыратын объектілер (4-объектінің шартты нөмірі; ЕМ-ерекше маңызды, 1-бірінші каатегория, 2-екінші категория; есептегіште: 1500-барлық жұмысшылар мен қызметшілер, 800-НРС, бөлгіште:1200-барлық түрдегі баспананың сыйымдылығы, 600-соның ішінде ИТМ нормаларына жауап беретін панахананың сыйымдылығы)

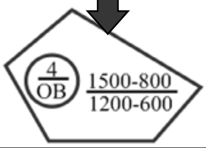

Өндірістік қызметтері қаладан тыс аймақтарға ауыстырылған объектілер (25-объектінің нөмірі, 2-объектінің категориясы, 200-жұмысшылар мен қызметшілердің саны, 600- олардың отбасыларының саны)

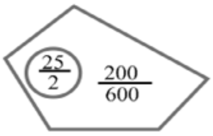

Құрама эвакоқабылдау орны (ҚЭО нөмірі) (есептегіште: тіркелген объектілер нөмірі, бөлгіште-көшірілген мың адам)

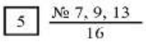

Эвакуацияның аралық орны (ЭАО) (есептегіште: тіркелген объектілер нөмірі, бөлгіште-көшірілген, мың адам)

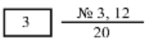

Категорияланған қалалардағы жұмысын тоқтатқан объектілер (43- объектінің нөмірі, 75-жұмысшылар мен қызметшілердің саны)

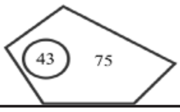

Халықты қондыру орны (есептегіште: ҚЭО-те тіркелген нөмірлер; бөлгіште:36,7 көшірілген, мың адам саны; Т/Ж-темір жолмен, А-автомобиль жолымен, В-су көлігімен)

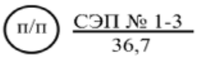

Көшіру бағытының спаттамасы (2-бағыт нөмірі, есептегіште: жазылған объектілер нөмірі;бөлгіште: 5-колонна саны (жаяу, автомобильмен; темір жол көлігі үшін-поездар саны, су көлігі үшін, кемелер саны); 4,9 – көшірілетіндердің саны мың адам; П-жаяу тәріппен, Т/Ж – темір жолмен, А – автомобильмен, В- су көлігімен)

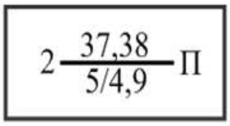

Тиеудің алдындағы аудан және ТЖМЖ күштерін түсіргеннен кейін жинақтау ауданы

Химиялық зақымдану аймағы, ҚӘУЗ түрін көрсетумен, ҚӘУЗ-дің пайда болуы, оның саны (тоннамен), аварияның уақыты мен күні (қирау),

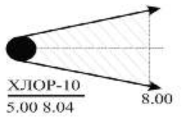

Жарылыс- өрт қаупі бар объектілер (7-объектілер саны)

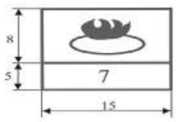

Қауіпті химиялық заттармен зақымдануы ықтимал аймақ (ЗЫА)

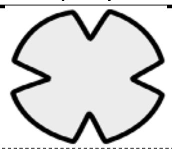

Қозғауыштың түрін, аурулар саны, қолдану уақыты мен күнін (анықтау) түрін көрсете отырып, қарсыласстардың бактериологиялық (биологиялық) құралдармен зақымданған жергілікті жер телімі (ауданы)

Аурудың түрін көрсете отырып карантин шараларын өткізу ауданы (оба), ауырғандардың саны (250) және ауруды анықтау күні

Су басуы ықтимал аймақ (тасқын)

Обсервацияланған бөлікті және обсервация жүргізген уақытты көрсете отырып, обсервация ауданы

Індеттің , эпизотяның, эпифитотияның (Т-туляремия, СТ-сібір түйнемесі) табиғи ошақтары

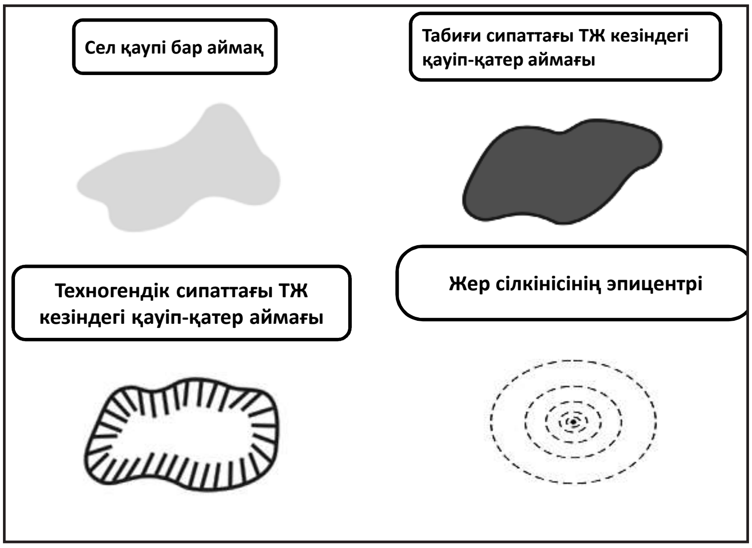
Сел қаупі бар аймақ
Табиғи сипаттағы ТЖ кезіндегі қауіп-қатер аймағы
Техногендік сипаттағы ТЖ кезіндегі қауіп-қатер аймағы
Жер сілкінісінің эпицентрі

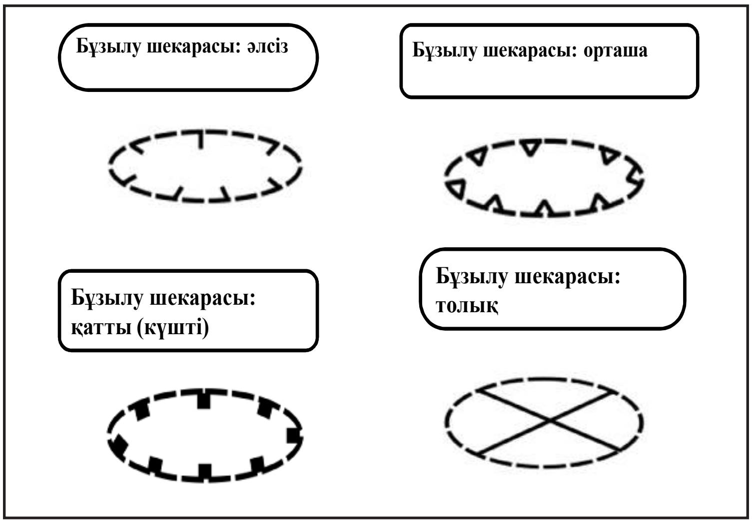
Бұзылу шекарасы: әлсіз
Бұзылу шекарасы: орташа
Бұзылу шекарасы: қатты (күшті)
Бұзылу шекарасы: толық

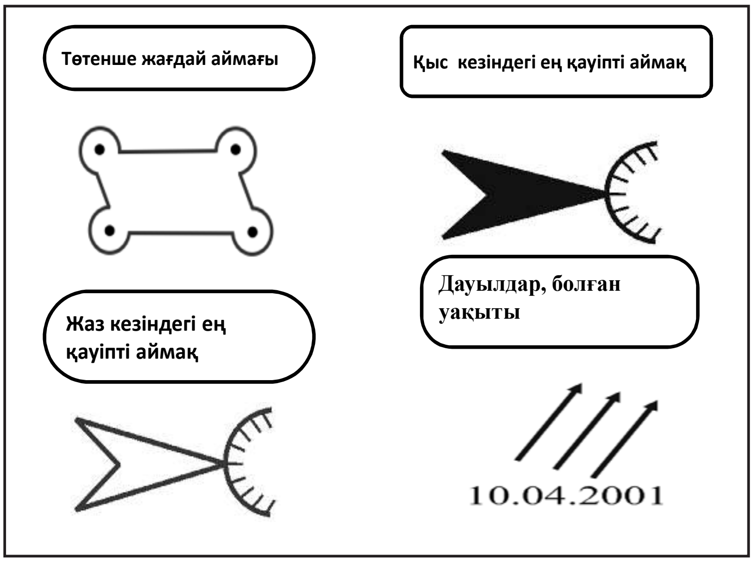
Төтенше жағдай аймағы
Қыс кезіндегі ең қауіпті аймақ
Жаз кезіндегі ең қауіпті аймақ
Дауылдар, болған уақыты
10.04.2001

Көлік және коммуникация

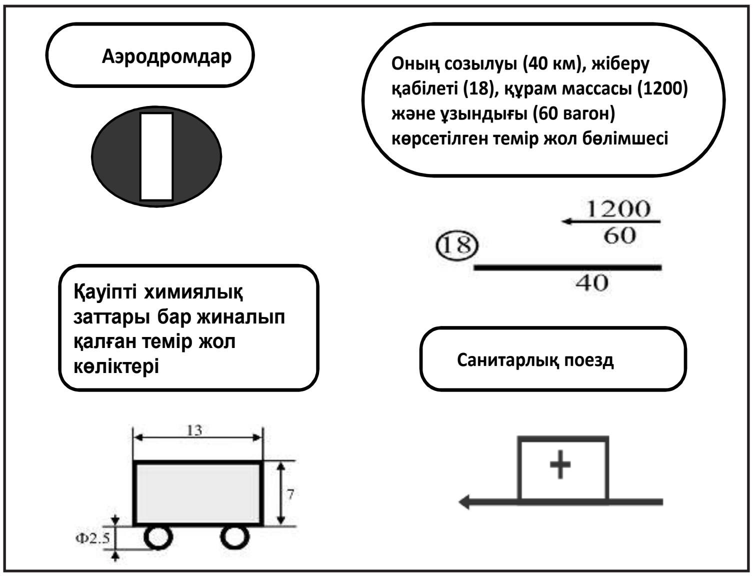
Аэродромдар
Оның созылуы (40 км), жіберу қабілеті (18), құрам массасы (1200) және ұзындығы (60 вагон) көрсетілген темір жол бөлімшесі
1200
60
18
40
Қауіпті химиялық заттары бар жиналып қалған темір жол көліктері
Санитарлық поезд
13
7
Ф2.5

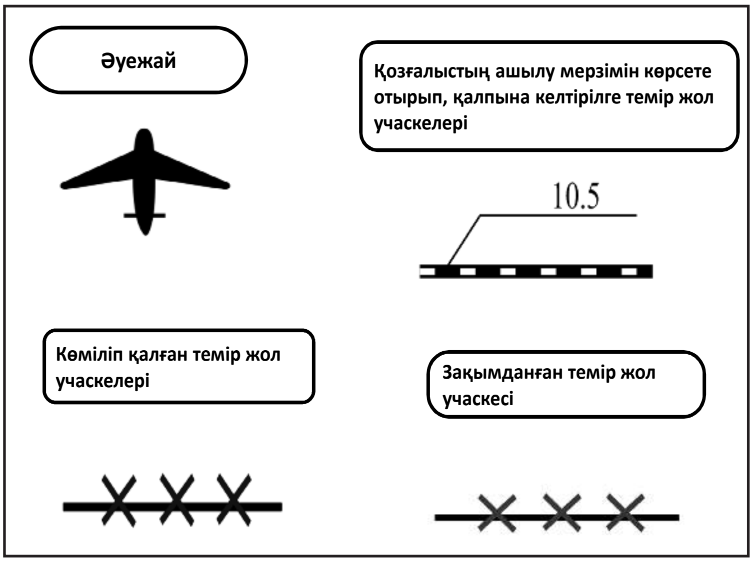
Әуежай
Қозғалыстың ашылу мерзімін көрсете отырып, қалпына келтірілге темір жол учаскелері
10.5
Көміліп қалған темір жол учаскелері
Зақымданған темір жол учаскесі

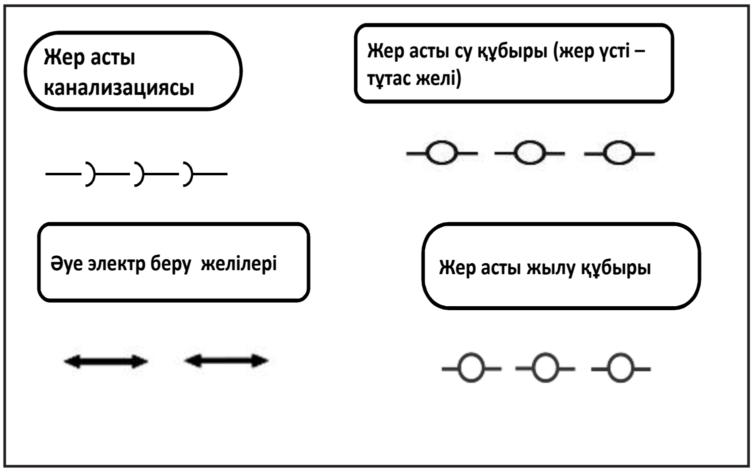
Жер асты канализациясы
Жер асты су құбыры (жер үсті – тұтас желі)
Әуе электр беру желілері
Жер асты жылу құбыры

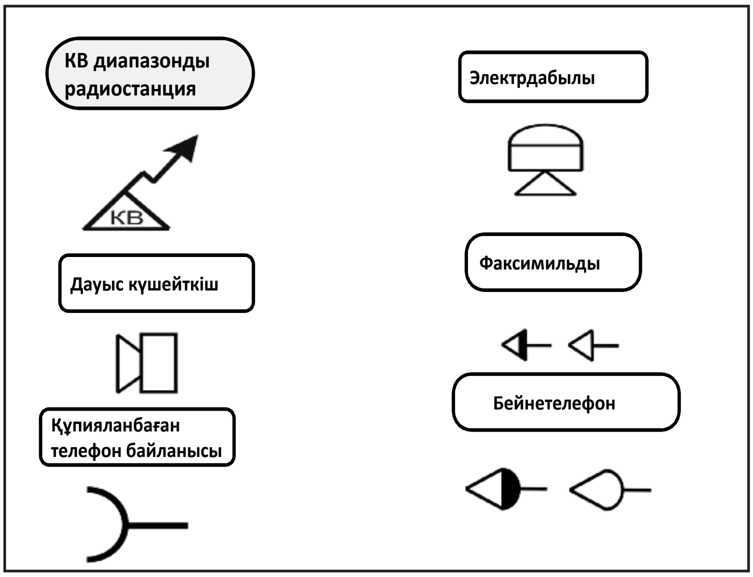
КВ диапазонды радиостанция
КВ
Электрдабылы
Дауыс күшейткіш
Факсимильды
Бейнетелефон
Құпияланбаған телефон байланысы

Арнайы қамтамасыз ету және барлау

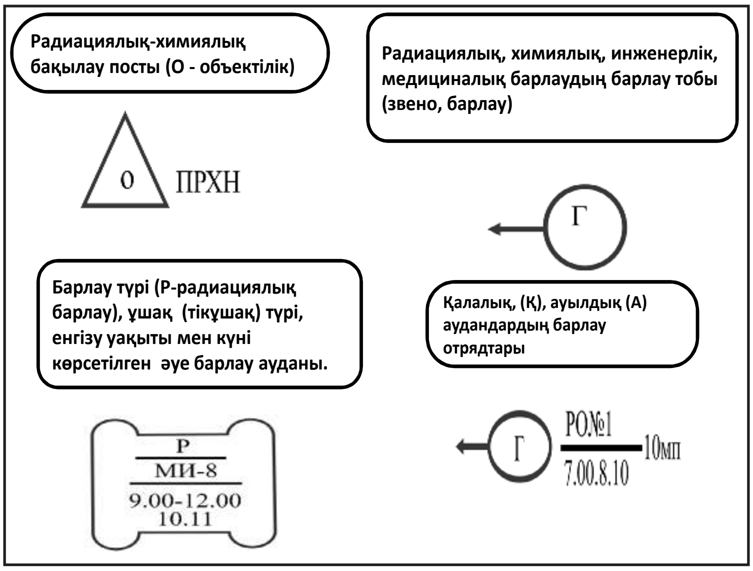

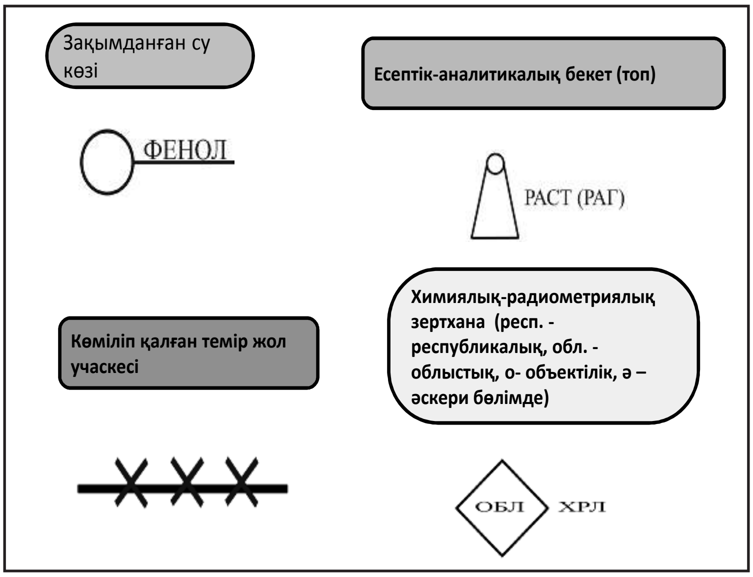

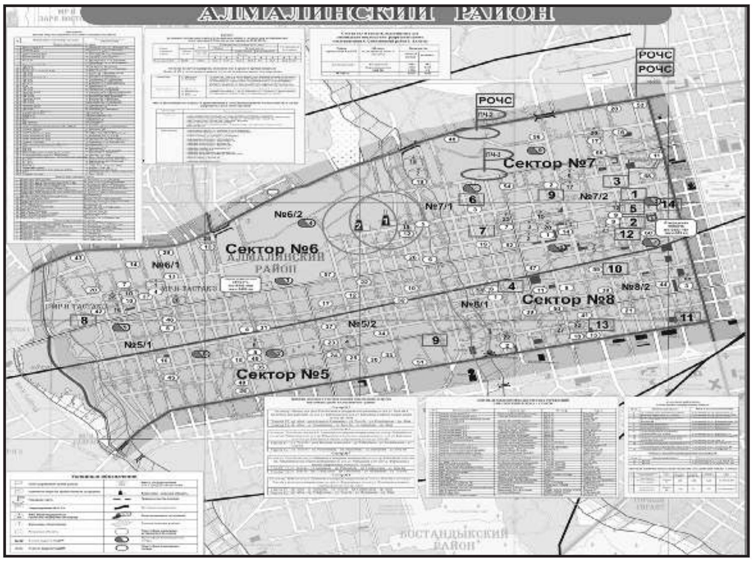

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Тіркеу нөмірі № 177. *«Шартты белгілер және таңбалар» (қауіпті өндірістік объектілерге арналған) ҚР ТЖМ 2010 жылғы 26 қаңтардағы №24 бұйрығы.*
2. Тіркеу нөмірі № 104. *Азаматтық қорғаныс бойынша «Оқу құралы».*

223- ТАҚЫРЫП. СОҒЫС УАҚЫТЫНДА АЛҒАШҚЫ КӨМЕК КӨРСЕТУ

Тақырып :№223 Соғыс уақытында алғашқы көмек көрсету

Оқу сұрақтары:

1. АҚ медицина қызметі
2. Санитарлық дружинаның құрамы мен міндеттері
3. Санитарлық дружинаны жабдықтау (СД)
4. Санитарлық сөмкенің ішінде бар заттар
5. Санитарлық постың құрамы мен міндеттері (СП)
6. Індетке шалдыққандарға медициналық сұрыптау және белгі қою принципы
7. Індетке шалдыққандарға алғашқы медициналық сұрыптау және белгі қою

Азаматтық қорғаудың медициналық қызметі

Медициналық қызмет азаматтық қорғау күші жеке құрамының денсаулығы мен жұмысқа қабілеттілігін сақтау мақсатында, зардап шеккендер мен науқастарға уақытылы медициналық көмек көрсету мен оларды көшіру, емдеп, қатарға қосу, бейбіт және соғыс уақытында жұқпалы аурулардың өршуінің және таралуының алдын алу мақсатында құрылады.

Қызметтің мақсаттары:

1) төтеншежағдай кезінде азаматтық қорғау күші жеке құрамының ауыруының алдын алу және емдеу бойынша ұйымдардың дайындығын қамтамасыз ету;

2) медициналық көмекті ұйымдастыру;

3) медициналық құрылымдарды құру және қамтамасыз ету, оларды техникамен, мүлікпен және т.с.с жабдықтау;

4) уақытында медициналық көмек көрсету, дертке шалдыққандарды көшіру және емдеу, оларды қалыпқа келтіру, төтенше жағдай және зардап шеккен аймақта негізсіз қаза тапқандар санын барынша төмендету, ;

5) халықты өзіне және өзара көмек көрсету бойынша оқыту;

6) бейбіт және соғыс уақыты кезінде болатын әр түрлі төтенше жағдай болуымүмкін аумақта медициналық-санитарлық зардаптарды талдау және болжау, осы болжамның негізінде болуы мүмкін төтенше жағдай ошақтарына қажетті медициналық күштер мен құралдарды есептеу;

7) жұмылдырылған және мемлекеттік резервтегі медициналық мүлік қорын жасау және жаңартып отыру ;

8) індеттік көрсеткіш бойынша халықты жаппай имундауды жүргізу;

9) жарақаттардың (індеттің) ауырлық дәрежесін анықтау және еңбекке жарамсыз дық бағасын болжау үшін, індетке шалдыққандардың қаза табу себебі мен сот-медициналық куәлік кіретін, қаза тапқандарға сот-медициналық сараптама жүргізу.

«Азаматтық қорғау туралы»
Қазақстан Республикасының Заңы

2014 жыл 11 сәуір № 188-V ҚРЗ

«Азаматтық қорғау туралы» Заң 8- бап

Азаматтық қорғау арнайы шараларының орындалуын қамтамасыз ету үшін, күштер және құралдарды дайындау мақсатында құрылады:

Азаматтық қорғаудың республикалық қызметтері	Азаматтық қорғаудың облыстық қызметтері	Азаматтық қорғаудың қалалық қызметтері	Азаматтық қорғаудың аудандық қызметтері

«Азаматтық қорғау туралы»
Қазақстан Республикасы Заңы

2014 жыл 11 сәуір № 188-V ҚРЗ

АҚ медициналық қызметі құрылымы:

АҚ аумақтық құрылымдары

1. Алғашқы медициналық көмек отряды – 150 адам
2. Жұқпалы аурулар жылжымалы аурухана – 60 адам
3. Хирургиялық аурухана -60 адам
4. Токсико-терапевтік жылжымалы аурухана - 60 адам
5. Медициналық қызметтің жылжымалы індетке қарсы отряды -60 адам
6. Құрамында 5 адам бар медициналық арнайы бригада

АҚ объектілік құрылымдары

- Санитарлық дружиналар
- Санитарлық посттар

Санитарлық дружинаның құрамы мен міндеттері

Санитарлық дружина – 24 адам

- Командир -1
- Командирдің орынб. -1
- Жүргізуші -1
- Байланысшы -1
- Санитарлық звено-4 адам (5)

Міндеттері:

1 індетке шалдыққандарды іздеу
2 алғашқы сұрыптау
3 алғашқы медициналық көмек көрсету
4 санитарлық-гигиеналық және індетке қарсы шараларды жүргізу

10 сағ. жүргізілген жұмыстағы шамамен мүмкіндіктер:
АМК көрсетілді- 500 зардап шеккенге

Санитарлық дружинаны жабдықтау (СД)

СД-ның жеке құрамы жабдықталады:

- Зардап шеккендерге АМК көрсетуге қажет құралдар (санитарлық сөмкелер,зембілдер және т.с.с.)
- Тыныс алу органдарын жеке қорғау құралдары (газқағар)

Жабдықтау табеліне кіретіндер:

1. Санитарлық сөмкелер –санитарлық звено жеке құрамының саны бойынша
2. Зембілдер -1 (бір звеноға)
3. Зембілдер ілмесі – 2 (бір звеноға)
4. *Қалта электр фонариктері – 2 (бір звеноға)*

Санитарлық сөмкенің ішінде болуы тиіс заттар

1. 5х10 зарарсыздандырылған дәке таңғыш - 10 дана
2. 7х14 зарарсыздандырылған дәке таңғыш - 5 дана
3. Жеке таңу пакеттері - 3 дана
4. 14х16 см дәке салфеткалар - 2 орау (бір ораууда 20 дана).
5. 33х45 см үлкен зарарсыздандырылған салфеткалар - 1 орау (бір ораууда 10 дана).
6. 25.0-ден зарарсыздандырылған гигроскопиялық мақта - 4 орам
7. Зарарсыздандырылмаған гигроскопиялық мақта - 250.0.
8. Медициналық таңатын орамал- 2 дана
9. 5х5 см лейкопластырь - 1 қорап
10. Қанды тоқтататын жгутттар (резеңке)- 2 дана
11. Ауруға қарсы шприц-түтіктегі зат- 2 дана
12. Ұнтақ түріндегі көмірсутекті натрий - 50.0.
13. Ампуладағы 5% йод тұнбасы ерітіндісі - 20 дана
14. Ампуладағы 10% аммиак ерітіндісі - 10 дана
15. Ұзындығы 17 см тік, ұштары доғал қайшы - 1 шт.
16. Блокнот - 1 шт.
17. Қарандаш - 1 шт.
18. Түйрегіштер- 10 шт.

Санитарлық пост құрамы мен міндеттері

Санитарлық пост- 4 адам → Бастық -1; Санитарлар-3

Санитарлық пост міндеттері

1)Алғашқы медициналық көмек көрсету
2) Күнделікті санитарлық-сауықтыру шараларын жүргізу

Санитарлық посты жабдықтау

1)медициналық сөмке-1
2)санитарлық зембіл-1
3)Зембіл ілмегі-1
4)Жеке қорғану құралы (газқағар) -1
5)Қызыл Крест эмблемасы бар қолға тағатын таңғыш(4дана)

10 сағ. жүргізілген жұмыстағы шамамен мүмкіндіктер :

АМК көрсетіледі (іздеусіз және тасымалдаусыз)-100 індетке шалдыққан адам

«Н.И.Пирогов – орыстың көрнекті хирургы және ғалымы»

Пирогов дүние жүзінде ең бірінші болып өзінің атақты – жаралыларды сұрыптауды ұсынып, ұйымдастырып және қолданды.

Медициналық сұрыптау- емдеу-алдын алу және көшіру іс шараларын медициналық көшіру кезеңінде дұрыс ұйымдастырудың маңызды шарты. Пироговтың жүйесі, жарақат алушылар ең бірінші санаттарға бөлінеді:

1) Үмітсіз және өлімге әкелетін жарақат алушылар
2) Шұғыл көмекті қажет ететін ауыр және қауіпті жарақат алушылар;
3) Шұғыл , бірақ уақыты бар ауыр жарақат алушылар;
4) Алғашқы көмек жеңіл таңумен шектелетін немесе беткі қабаттағы оқты алумен шектелетін жеңіл жарақат алғандар .

Індетке шалдыққандарды медициналық сұрыптау және белгі қою

Шұғыл көмек (өте шұғыл)	Бір сағаттың ішінде қаза табуы мүмкін, індеті ауыр адамдар.	Өте шұғыл көмек көрсетіп, ауруханаға жеткізу.
2.Жедел көмек (10 минут)	Өміріне әзірше қауіп жоқ, індеті ауыр адамдар .	Жағдайын қалыпқа келтіріп, ауруханаға жеткізу екінші кезекте.
Жедел емес көмек (бір сағатқа дейін)	Өздігінше жүре алатын індетке шалдыққан адамдар.	Көмек ең соңында көрсетіледі. Ауруханаға өздігінен бара алады.
4.Мәйітхана	Тынысы мен тамыр соғуы жоқ, індетке шалдыққан адамдар.	Көмек көрсетілмейді.

Індетке шалдыққандарға алғышқы медициналық сұрыптау және белгі қою

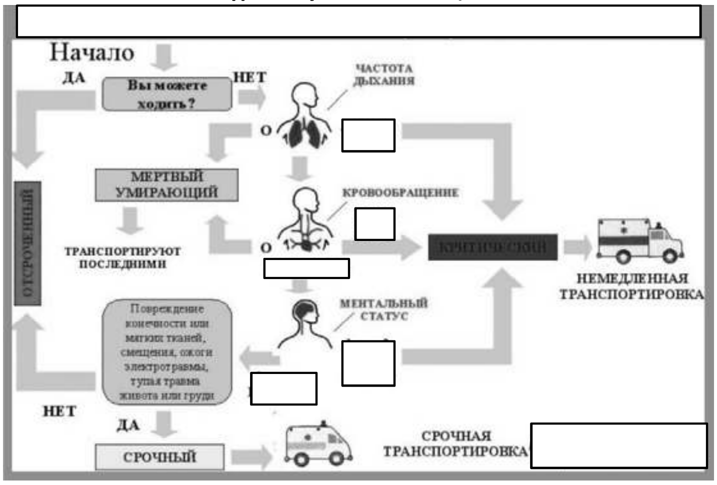

<u>Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:</u>

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.*

2. Тіркеу нөмірі № 107. *«Азаматтық қорғау медицина қызметінің лауазымдытұлғаларына арналған оқу құралы»*

3. Тіркеу нөмірі № 134. *«Төтенше жағдайда зардап шегушіге алғашқы көмек көрсету жөніндегі халыққа арналған жаднама, I бөлім»*

4. Тіркеу нөмірі № 135. *«Төтенше жағдайда зардап шегушіге алғашқы көмек көрсету жөніндегі халыққа арналған жаднама, II бөлім»*

5. Тіркеу нөмірі № 148. *«ТЖ аймағындағы медициналық жағдайларды бағалау және болжау жөніндегі әдістемелік құрал»*

6. Тіркеу нөмірі № 104. *Азаматтық қорғаныс бойынша «Оқу құралы».*

224 - ТАҚЫРЫП. СОҒЫС УАҚЫТЫНДА ЗАРДАП ШЕККЕНДЕРГЕ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КӨМЕК КӨРСЕТУ

Тақырып № 224

Соғыс уақытында зардап шеккендерге психологиялық көмек көрсету

Оқу сұрақтары:

1. Негізгі түсініктер
2. Топтың ішіндегі адамның психологиялық жағдайы мен өзін-өзі ұстауы.
3. Топтың негізгі түрлері.
4. Енжар топтың іс әрекет жасауға ұмтылған топқа айналуы.
5. Байбалаңның пайда болу себебі мен оны көрсету ерекшеліктері.
6. Байбалам салу кезеңдері.
7. Іс әрекет жасауға ұмтылған топты басқару тәсілдері.

Негізгі түсініктер

__ТОП__ –құрылымсыз, байланыстағы, ұйымдаспаған, мінез-құлықтары ұқсас және бірдей назарларының бірбеткейлігімен байланысқан жалпы мақсаттары жоқтығымен сипатталатын адамдар тобы

Сыбыс пен айналмалы реакция __топ құрылымы механизмі__ болып табылады

Жұқтыру, ой салу, сендіру және еліктеу топқа __әсер ету механизмі болады.__

Топтар:

1. жұрт (тобыр)
2. Сырткөзге ұйымдаспаған қоғам
3. адам саны көп аморфты топтар

Топтағы адамның психикалық жағдайы мен мінез-құлқы ерекшелігі

Психикалық жағдайдың негізгі ерекшеліктері:

1. Өзімен ауызекі сөйлесу дәрежесінің төмендеуі
2. Мақсатсыз физикалық белсенділік
3. Топтың белсенділерінің іс қимылына және өзін өзі ұстауына еліктеу
4. Топтың ішіндегі импульсты өте жақын қабылдау
5. Мінез-құлқының өршуі немесе мінезінің жиі өзгеруі
6. Қоршағандарды сыни көзбен бағалау қабілетінің төмендеуі

Топтың негізгі түрлері

1.Енжар (күтуші) топ
- Кездейсоқ топ
- Конвенциалды топ
- Экспрессивті топ

2.Белсенді (іс-әрекет жасайтын) топ
- Озбыр топ
- Көңіл-күйі жоғары топ
- Үрейлі топ
- Ашкөз топ

Енжар топтың белсенді топқа айналу кезеңдері

1.Айналу кезеңі:

Топтың шекарасы нақты емес, адамдардың топтағы қозғалысы броун қозғалысын еске түсіреді. Топтың ядросының шекарасы нақты білінбейді.

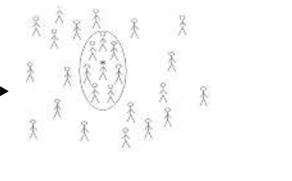

2. Айналу кезеңі:

Топтың шетінде жүрген адамдар белсенді түрде ядросына ауысатын адамдардың эмоциялық жұқпасы. Нәтижесінде топтың ядросы үлкейіп, нығыздалады, оның шекарасы нақты біліне бастайды.

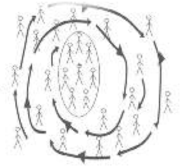

Енжар топтың белсенді топқа айналу кезеңі

3.Айналу кезеңі:

Көшбасшыны немесе топтың көшасшыларын белсендендіру, жалпы назар аударатын объект пайда болады.

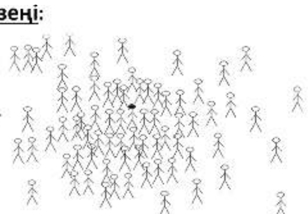

Көшбасшының іс - әрекеті

Көшбасшының бастауымен топтың белсенді іс -әрекеті

Іс –әрекет жасайтын топ

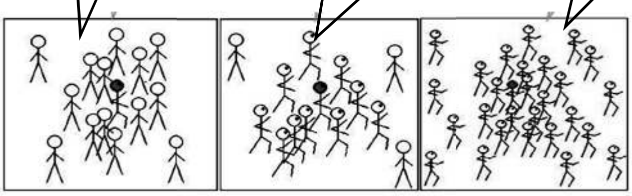

Байбалаңның пайда болу себебі мен оны көрсету ерекшеліктері

Байбалаң – бұл топтық-бақылаусыз қорқыныш орын алатын әлеуметтік- психологиялық феномен

Байбалам реакциясын бөлуге болады:

1. жеңіл (көлік кідірген кезде, асыққан кезде немесе аяқастынан болатын өте күшті дабыл)

2. орташа (болып жатқан жағдайды саналы түрде бағалаудың дұрыс болмауымен сипатталады, ішкі әсерге сезімталдығы)

3.толық (сана болмайтын байбалам)

Байбалам реакциясының кезеңдері

1-кезең → бірден қорқу, таңқалу, жағдайды қауіпті және шешімі жоқ ретінде қабылдау, қорқыныш қарқындылығының күшеюі

2-кезең → қашу реакциясы

3-кезең → байбаламның аяқталуы

Байбаламнан кейінгі әдеттегі қалып– бұл шаршаңқылық және есін жоғалту немесе өте күшті қорқыныш, еліру және озбырлы іс-әрекетке дайын болу.

Іс-әрекет жасап жатқан топты басқару және ықпал ету

Топқа әсер ету тәсілімен ажыратылады:

- агенттер кіргізеді, «Олар келе жатыр! Олар жақын!»;
- бейтарап объектіге назарды аударады;

- назарды басқа объектіге аударады;
- тек күшті ырғақты дауыс сәйкес айналуға ықпалын тигізеді;

Топтағы адамдар үшін қауіпсіз мінез-құлық

1. Барлық киіміңіздің түймесін (ілмегін,замогын т.с.с.) салыңыз, шарфты шешіңіз – ілініп қалуы мүмкін киімдерді шешіп тастаңыз. Адамдар бір-бірін қысқан кезде, қолды бос ұстап, шынтақ тұсын бүгу керек.

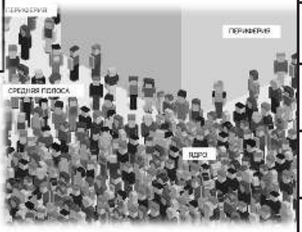

2. Топтың ортасынан сыртына шығуға тырысыңыз.

3. Тек ғана топтың бағытымен жүріңіз.

4. Озбырлы күйдегі тұлғалар мен топтарға жақындамаңыз.

5.Егер Сіз топтан шыққанда жаныңызда бала болса, қолыңызға алып алыңыз.

6.Топтағы эмоциялық айналым мен регрессия туралы есіңізде болсын – егер Сізбен бірге шыққан адамдардың жағдайы негативті өзгерсе, директивті кеңес немесе әзіл.

7. Сіз, топтың бір адамы ретінде эмоциялық айналымға түсу қауіпіңіз бар.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Тіркеу нөмірі № 039. «*Медициналық мекемелер мен оңалту орталықтары базасында АҚ органдарының қызметкерлерін медициналық және психологиялық оңалту қағидалары»*

2. Тіркеу нөмірі № 104. *Азаматтық қорғаныс бойынша «Өқу құралы».*

Қосымша әдебиеттер:

1. *Способы регуляции психического состояния в условиях . 2012;*
2. *Сборник практических рекомендаций по показанию психологической помощи 2011 г.;*
3. *Малкина-Пых И. Г. « Психологическая помощь в кризисных ситуациях». 2005 г.*

225 - ТАҚЫРЫП. АҚ ҚОРҒАНЫШ ҚҰРЫЛЫСТАРЫ БОЙЫНША ҚР ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ МЕН ЕРЕЖЕЛЕРІ

ҚР ІІМ ТЖК Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы

Тақырып:№225 «Азаматтық қорғаныс қорғаныш құрылыстары бойынша Қазақстан Республикасының құрылыс нормалары мен ережелері»

Оқу сұрықтары:

1.Қазақстан Республикасының құрылыс нормалары мен ережелерінде қолданылатын терминдік түсініктер.

2. ҚР Құрылыс нормалары. ҚР АҚ ҚН қорғаныш құрылыстары 2.03-03-2014.

3. ҚР Құрылыс ережелері. ҚР АҚ ҚЕ қорғаныш құрылыстары 2.04-101-2014.

Қазақстан Республикасы
Құрылыс нормалары мен ережелері

НОРМАЛАР

Жобалаудың бөлек мәселелері бойынша, құрылыс немесе сметалық құнды анықтау бойынша ортақ сапалық немесе сандық көрсеткіштерді анықтайтын талап.

- Қыс уақытында СМР салуда қосымша шығындар нормасы
- Өндірістік нормалар
- Технологиялық жобалау нормалары

ЕРЕЖЕЛЕР

Қауіпсіздік техникасы мен басқалары бойынша материалдық ресурстары үнемдеу бойынша ғимараттарды, құрылыстарды және олардың элементтерін тұрғызу кезінде құрылыс өндіріс технологиясы мен ұйымдастыру бойынша белгіленген міндетті талаптар.

Қазақстан Республикасы
Құрылыс нормалары мен ережелері

Құрылыс нормалары мен ережелері

Бұл қала салу қызметін, сонымен қатар инженерлік ізденістерді, сәулет-құрылыс жобасын және құрылысты реттейтін, атқарушы үкімет органдары қабылдайтын техникалық, экономикалық және құқықтық сипаттағы нормативті актілер жинағы.

- **1995 жылдан бастап ҚН мен Е техникалық регламенттің жекеше түрі болған**
- **2009 жылға дейін ҚН және Е 2.01.51-90 «Азаматтық қорғаныс инженерлік- техникалық шаралары» құпия болған.**
- **2010 жылы ҚН мен Е ережелердің жинағы екендігі мойындалды**

ҚР құрылыс нормалалыры саласы 122 бөлімнен тұрады, «Азаматтық қорғаныс инженерлік- техникалық шаралары» 19 бөлімнен тұрады. Олар мына мәселелерді қарастырады.

ҚР Құрылыс нормалары. ҚР АҚ ҚН қорғаныш құрылыстары 2.03-03-2014 ж.

Тарау: «Терминдер мен анықтамалар»

Бұл бөлімде мына түсініктерге анықтама беріледі: АҚ, халықты қорғау *защита населения, қорғаныш құрылысы, АҚ ИТІ және ТЖ-ның алдын алу, бастау көзі мен ТЖЖ, ТЖ қауіпі, ТЖА, ҚЗЗҚ, АҚ ТЖ панаханалары және радиацияға қарсы паналар.*

Тарау: «Мақсаттар мен қызметтік талаптар»

Бөлімде қарастырылады:

- Ғимарат пен құрылыстарды жобалауда, салуда және қайта салуда қажет нормативті талаптар
- Құрылыс пен пайдалану кезінде қаматамасыз ететін қызметтік талаптар

ҚР Құрылыс нормалары. ҚР АҚ ҚН қорғаныш құрылыстары 2.03-03-2014

Тарау: «Жұмыс сипатамасына талаптар»

- Панаханаларды орналастыру бойынша талаптар
- РҚП-ға талаптар

Тарару: «Панаханалардың көлемді-жоспарлық және құрылмалық шешіміне талаптар»

- **Көлемді – жоспарлық шешім**
- **Құрылмалық шешім**
- **Гидроокшаулау және герметизация**

ҚР Құрылыс нормалары. ҚР АҚ ҚН қорғаныш құрылыстары 2.03-03-2014

Тараулар:

- **«РҚП көлемді-жоспарлық және құрылмалық шешіміне талаптар»**
- **«Жүктемел және ықпал және олардың есептік сипаты»**

Тарау: «Санитар-лық-техникалық жүйелерге талаптар»

- **Панаханаларды желдету және жылыту**
- **ДЭС желдету**
- **Панаханалар мен ДЭС-ті сумен қамтамасыз ету, канализациямен**
- **РҚП-ны сумен қамтамсыз ету және канализациямен**

ҚР Құрылыс нормалары. ҚР АҚ ҚН қорғаныш құрылыстары 2.03-03-2014

Тарау: «Электрлік қондырғы және байланыс»

Электрмен қамтамасыз ету және электр қондырғы ⟷ Электрожарықтандыру

Қорғалған ДЭС ⟷ Байланыс

Тарау:

«Су басуы мүмкін аймақта панаханаларды орналастыру»

Тарау:

Өртке қарсы талаптар

ҚР Құрылыс ережелері. ҚР АҚ ҚЕ қорғаныш құрылыстары 2.04-101-2014

Ереже АҚ ҚҚ жобалауда қолдануға кеңес беріледі *(қайтадан салынып және реконструкция жасалынатын панаханалар және РҚП).*

Осы ережелерде орналастыру тәртібі анықталған:

Панаханаларды | **РҚП**

Панаханалар мен РҚП бейбіт уақытта пайдалану және оларды бейбіт уақыттан соғы уақытына ауыстыру, сонымен қатар панаханалар мен спаналарсды орнаастыру тәртібі.

Қарастырылған:

Панаханалар мен РҚП-ның көлемді-жоспарлау және құрылмалық қолайлы шешімі.

Екпінді толқыннан болатын күштер мен әсер және эквивалентті статистикалық күштер.

ҚР Құрылыс ережелері. ҚР АҚ ҚЕ қорғаныш құрылыстары 2.04-101-2014

Ережелерде келесі мәселелер қарастырылған:

- **Бетонды және темір бетонды құрылыстардың есебі, сонымен қатар олардың шектік жағдайындағы сипаттамасы.**
- **Материалдар және олардың есептік сипаттары *(бетон, араматураны таңдау және беріктілігі бойынша элементтер).***
- **Тас және басқа да материалдардан жасалған панаханалар, негізі мен іргетасының есебі.**
- **РҚП, коэфициенттер және әлсіздендіру қысқалығы, саңылаулар көлемі және т.б. есебі.**
- **Желдету, жылыту, сумен қамтамасыз ету және канализацияны міндетті түрде алдын ала қарастырып қоятын санитарлық-техникалық жүйе.**

ҚР Құрылыс ережелері. ҚР АҚ ҚЕ қорғаныш құрылыстары 2.04-101-2014

Осы ережелердің бөлек тарауларында Азаматтық қорғаныс қоғаныш құрылыстары үшін қажетті бөлек элементтер ашық берілген:

Электр қондырғысы және байланыс ⟷ Су басуы мүмкін аймақта орнаасқан панаханаар

Өртке қарсы талаптар

Ережелерде келесі қосымшалар беріледі :

- тасымалданбайтын науқастар мен денсаулық сақтау мекемелеріндегі РҚП үшін паханалардың сыйымдылығын анықтау әдісі;
- панаханалардың қосымша үй-жайларының көлемі;
- панаханаларға арналған жарылысқа қарсы құрылғы ;
- қол электро желдеткіштерінің негізгі сипаттамасы;
- кергіні күшейтуді есепке ала отырып, құралған иілгіш т/б элементтердің динамикалық беріктігін есептеу;
- кешенді құрылым қабырғасының есебі;
- қысылған ауаның қорын есепатеу әдісі.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиеттер тізімі:

1. Тіркеу нөмірі № 001. *ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңы, 11.04.2014ж.*

2. Тіркеу нөмірі № 003. *«АҚ шараларын енгізу және ұйымдастыру қағидасы» ҚР ІІМ 2019 жылғы 18 наурыздағы №209 бұйрығы.*

7. Тіркеу нөмірі № 065. *ҚР құрылыс нормалары. Азаматтық қорғаныстың қорғаныс имараттары ҚР ҚН 2.03-03-2014*

8. Тіркеу нөмірі № 065. *ҚР құрылыс нормалары. Азаматтық қорғаныстың қорғаныс имараттары ҚР ҚН 2.04-101-2014 1. Қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2019 жылғы 18 наурыздағы № 236-VI ҚРЗ.*

226 - ТАҚЫРЫП. ХАЛЫҚ ПЕН АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҚ ЖАНУАРЛАРЫН БИОЛОГИЯЛЫҚ ҚАРУДАН ҚОРҒАУДЫ КҮШЕЙТУ ШАРАЛАРЫНЫҢ КЕШЕНІ

№226- тақырып. «Халық пен ауыл шаруашылық жануарларын биологиялық қарудан қорғауды күшейту шараларының кешені»

Оқу сұрақтары:

1. Нормативтік-құқықтық негіздер
2. Ауруға шалдықтыратын микроорганизмдер
3. Ауру қоздырғыштың адам организміне түсу жолдары
4. Жаппай ауру
5. Негізгі аурулар және оларды қоздырушылар
6. Қорғану шаралары

Нормативтік-құқықтық негіз

Биологиялық қару - бұл биологиялық заттармен жабдықталған, жеткізу құралы бар, арнайы оқ-дәрі және әскери құралдар

Биологиялық (бактериологиялық) қару адамдарды, жануарлар мен ауыл шаруашылығы мәдени өсімдіктерін жаппай жою үшін қолданылады.

1925 ж. - Женева хаттамасы

1975ж. – бактериологиялық (биологиялық) және уландырғыш қаруларды әзірлеу, өндіру және запастарын қорға жинауға тиым салу мен оларды жою туралы Конвенция

2007ж. 7 мамыр – ҚР Конвенциясын ратификациялау туралы заң

Ауру жұқтыратын микроорганизмдер

Бактериялар—дара клеткалы микроорганизмдердің табиғатта кең тараған тобы. Бактерия – обаны, сібір түйнемесін (сибирской язва), маңқа (сап), туляремия, тырысқақ, құрт ауруы және басқаларды қоздырушы болып таблады.

Вирустар — инфекциялық агенттер, тіршіліктің барынша қарапайым түріне жатады және клеткалық құрылысы болмайды. Сары безгекті (желтой лихорадки), табиғи шешекті (натуральной оспы), тұмауды, энцефалиттерді және басқаларды қоздырушы болып табылады.

Риккетсиялар **— микроорганизмдердің ерекше тобы. тек қана тірі клетканың ішінде тіршілік етеді және мөлшері бойынша бактерияға жақын, бөртпе сүзекті(сыпного тиф), теңбіл безгекті (пятнистой лихорадки) және басқаларды қоздырушы болып табылады**

Саңырауқұлақтар **— бір және көп клеткалы микроорганизмдердің үлкен тобы микоздары (саңырауқұлақ ауруларын) адамда және малда қоздырушы. Теріде, шашта, тырнақта (тазқотыр(парша), теміреткі(лишай), қабыршақты теміреткі (отрубевидный лишай) және т.б.) тіршілік етеді.**

COVID-2019

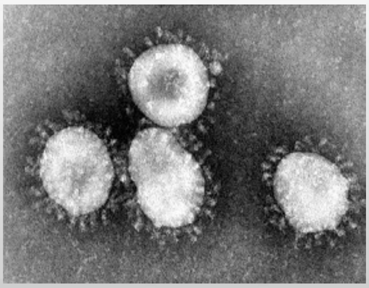

Әртүрлі вирустар
диаметрі — 80—220 нм

Қоздырушы аурулардың адам организміне түсу жолдары

Адамдарды зақымдау үшін:

індет (егер адамдар ауыратын болса)

- **бактериальдық ауруларды қоздырушылар (оба, туляремия,бруцеллез тырысқақ, сибирь түйнемесі…)**
- **Вирустық ауруларды қоздырушылар (табиғи шешек, сары безгек, венесуэльдық энцефаломиелитті аттар)**
- **риккетсиоздарды қоздырушылар (бөртпе сүзекті, теңбіл безгекті, жартасты тау, Ку-безгегі…)**
- **Саңырауқұлақ ауруларын қоздырушылар (кокцидиодомикоз, покардиоз, гистоплазмоз…)**

Қоздырушы аурулардың адам организміне түсу жолдары:

- Зақымданған ауамен дем алу кезінде;

- Зақымданған су мен тамақты пайдалану кезінде;

- Ашық жара мен күйіктің үстіне микробтар түсу арқылы қанға өтуі кезінде;

- Зақымданған жәндіктер шаққан кезде, сондай-ақ ауру адамдармен, жануарлармен байланыс жасағанда, зақымданған заттарды ұстағанда, тек қана бактериалы (биологиялық) құралдарды қолдану кезінде ғана емес, егер санитарлық өңдеуден өтпесе, оларды қолданғаннан кейін ұзақ уақытқа дейін сақталады.

Жаппай ауыру

Жануарларды зақымдау үшін:
эпизоотия (жануарлардың ауруы кезінде)
аусылдың, ірі қара мал обасының, шошқа обасының, сібір түйнемесінің, маңқаның, шошқалардың африкалық безгегінің, жалған құтырық және басқа аурулардың қоздырғыштары

Жаппай ауыру

Өсімдіктерді зақымдау үшін:
эпифитотия (өсімдіктердің ауруы кезінде)
астық дақылдарын зақымдайтын қоздырғыштар, картоптың фитофторозасы, жүгері мен басқа да дақылдардың ерте солуы; ауылшаруашылық өсімдіктерінің зиянкестері; фитотоксикантар, дефолианттар, гербицидтер басқа да химиялық заттар

Биологиялық қарулардың қолданылу тәсілдері:

- **І – аэрозольды**

- **І І – трансмиссивті**

- **І І І - диверсиялық**

Қорғану шаралары

КАРАНТИН – жұқпа ошағын толығымен оқшаулау, шектеу және жою.

Карантин – вирусты (індетті) жұқтырған немесе жұқпаға күдікті адаммен, жануармен, жүкпен, тауармен, көлік құралымен, елді мекенмен, аумақпен, аудандар және облыстармен және т.с.с. қарым-қатынасты шектеуге бағытталған, шектейтін және індетке қарсы режимдік іс-шаралар кешені. Кейбір жағдайларда карантин кезінде індет ошағының периметрі қаруланған күзетпен оқшауланады.

Қорғану шаралары

ОБСЕРВАЦИЯ – КҮШЕЙТІЛГЕН МЕДИЦИНАЛЫҚ БАҚЫЛАУЫ БАР ШЕКТЕЙТІН РЕЖИМ.

Обсервация карантин жарияланған аумақтан келген немесе ол аумақтан шығып бара жатқан адамдарға қолданылады. Науқаспен байланысқа түскен және ауруға күдікті адамдар обсервация кезінде, бір максималды инкубациялық кезеңге бақылауға алынады, бұл ауруда, науқастың стационарлық ем алу қажеттілігін анықтау үшін, соңғы мүмкін жұқпадан бастап үздіксіз медициналық бақылауда болады.

Қорғаныс шаралары

- **ДЕЗИНФЕКЦИЯ – ЖҰҚПАЛЫ АУРУ ТУДЫРАТЫН ҚОЗДЫРҒЫШТАРДЫ ЖОЮ**

- **ДЕЗИНСЕКЦИЯ – ЖҰҚПАЛЫ АУРУ ТАСЫМАЛДАУШЫ ЖӘНДІКТЕРДІ, КЕНЕЛЕРДІ ЖОЮ**

- **ДЕРАТИЗАЦИЯ –ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҒЫНАН ҚАУІПТІ КЕМІРГІШТЕРДІ ЖОЮ.**

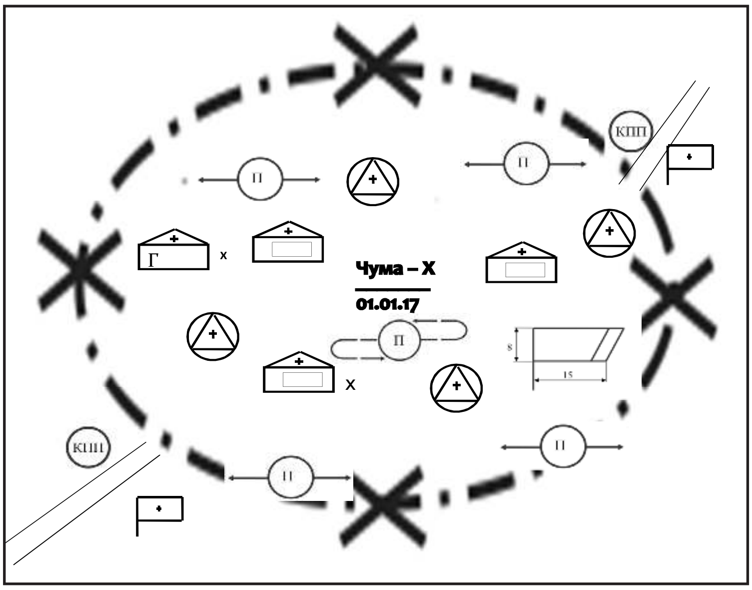
П
КПП
Г
х
Чума – Х
01.01.17
8
15
КПП